

گرنگترین ٺه رووداوانهه كه له مانگي رهه زاندا روويانداوه

انور احمد مصطفي

منتدی اقرأ الثقافی

www.iqra.ablamonada.com

٢٠١١ز

ههولير

گرنگترین نهو رووداوانه‌ی که له مانگی رهمه‌زانداندا رویان داوه

ناماده کردنی

انور احمد مصطفی

بساله الرحمن الرحيم

که ناوی پهرتووک : گرتگترین نهو رووداوانه ک که له مانگی رهمه زاندا روویان داوه

که ناماده کردنی: انور احمد مصطفی

که بابیت : میژووی

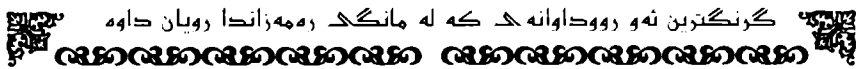
که نۆره ک چاپ: په که م سالی ۲۰۱۱

که تیـــــراژ: ۱۰۰۰ دانه

له بهرپۆمه بهرایه تی گشتی کتیبخانه کان ژماره ی سپاردنی (757) له (2011)

پیداوه

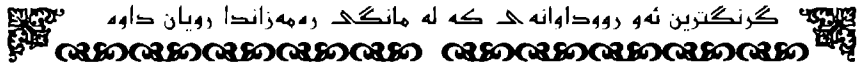

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشه کی :

مانگی رهمه زان مانگی پالافته کردنی دل و دمرون و سولج کردنه له خواو زال بوونه بهسهر نهفس و نارمزوهکان دا، بۆیه نهگهر بمانهوی مانگی رهمه زان گۆرانکاری ریشه پیمان تیدا درووست بکات و دواى رهمه زانیش بهردهوام کاریگهری نهو قوتابخانه پهرومردمیه مان پیوه دیار بیت پیویسته پیش هه مووشتیک جله وگیری نهفسی خو مان بکهین و بهسهریا زال بین تا بتوانین بهخته و مرو ناسوده بین له زیانماندا له روی نیمانی و هه لسوکهوت و خیزان داری و کۆمه لایهتی و هتد...، بیگومان نه م گۆرانکاریه ریشه ییه تاکه ریگای سهرکهوتو بوونی تاک و کۆی موسلمانانه له مهیدانی کرداردا ههر نه مهیشه وادهکات جاریکی تریش نوممه تیکی خه م خۆر و دل سوژ و خزمهت گوزار و داهینانکار پیشانی هه موو جیهان بدریته وه و هه موو سهرکهوتنه کانی میژوی نیسلامی دووباره ببنه وه. (به در و رزگار کردنی مهککه و حونهین و ته بوک و حتتین و عهینجالوت و هتد...، نانه مه یه ههنگاوی چاکسازی که پیغه مبه ر (ﷺ) هاوه لانی له سهر پهرومرده ده کرد تا هه ریه که یان شوړشیک بهرپا بکات، بی روخان و بی سته م کردن، به لکو له پیناو ناوهدانی و دادپهرومهری و رزگاری و چاکه کاریدا، تا مرو فایه تی بهرمو ناسوده یی و زیان خو شی دنیا و قیامهت بیرین.

گرنگترین نهو روهو داوانه ه که له مانگه رهمه زاندا رويان داوه
نازيمه گانم، همموو سالتیک که مانگی پيروزی رهمه زان دیته وه هه نديک
له خه لگی يادی کومه لیک بابته تی ته قلیدی ده که نه وه که لای نه وان بوته
خالی نه گوری نهو مانگه، له وانه: بابته تی سه رکه وتنه گانی مانگی
رهمه زانه که زور جار خالی پیچه وانه ونیگه تی فی تیدا ده بینریت، وه کو
شکستی موسلمانان له هه نديک له شهرو جهنگه گاندا که له میژودا به
ناشکرا دیاره وه ده بینریت، له بهر نه وه پیویسته نیمه نه وهی که
جه ختی له سهر ده که پنه وه خو په روه مردم کردن بیت به نیمان و رهوش
به رزی هتد... له هه مان کاتدا سود له روداوه میژوییه گان وه ربگرین له
پیناو باشتر کردنی ژبانی داهاتومان له روی نیمانی، روشنیبری،
کومه لایه تی، سیاسی، فهرهنگی، نابوری و ... هتد. بو نهو مه بهسته
به پیویستم زانی لیره دا نامه به گرنگترینی نهو روداوه میژویپانه
بکه م که له مانگی پيروزی رهمه زاندا روياندا به نومیدی نه وهی
هه موولایه ک سودی لی ببینین.

انور احمد مصطفی

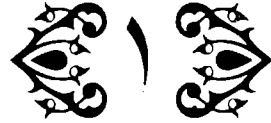
هه ولیر ۲۰۱۱ ز

دوعای رۆژی یه که می مانگی ره مهزان:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي فِيهِ (في رمضان) صِيَامَ الصَّائِمِينَ وَ قِيَامِي فِيهِ قِيَامَ الْقَائِمِينَ ، وَ تَهْنِئِي فِيهِ عَنِ نَوْمَةِ الْغَائِلِينَ ، وَ هَبْ لِي جُرْمِي فِيهِ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ ، وَ اغْفُ عَنِّي يَا عَالِيًا عَنِ الْمَذَلِينَ.

* ده رگا کانی بههشت و الآده کریت و ده رگا کانی دۆزه خ داده خرتین و شهیاتینه کان کۆت و زنجیر ده کرتین.

ی

ره مهزان

پیغه مبهری پیشه و امان (ﷺ) ده فمر موی: (اذا دخل رمضان فتحت ابواب الجنة وغلقت

ابواب جهنم و سلسلت الشياطين) (متفق عليه). واته: کاتیک مانگی ره مهزان دیت ده رگا کانی بههشت ده کرتینه وه و ده رگا کانی دۆزه خ داده خرتین و شهیاتانه کان کۆت و زنجیر ده کرتین و ده به سرتنمه وه.

* هاتنه خواره وهی کتیبی (صحف) بۆ ابراهیم پیغه مبهر (ﷺ).

له یه کهم رۆژی مانگی ره مه زاندا کتیبی (صحف) دابه زیوه بۆسه ر ابراهیم پیغه مبهر (ﷺ).

* له (۱) ی مانگی ره مه زاندا موسلمانان به رۆژوو بوون، له رۆژی یه که شه مبهی یه کی مانگی ره مه زاندا له سالی (۲) ی کۆچی بهرامبه ر به (۲۶) شوبات سالی (۶۲۴ ز) بۆ یه کهم جار موسلمانان به رۆژوو بوون. و تراویشه له رۆژی دووشه مبهی (۱) ی شهعبانی سالی دووی هیجری رۆژوو له سه ر موسلمان فمر زکرا.

گرنه گرتین نه و دووداوانه که له مانگه ده مه زاندا دویان داوه

* شاری (ناکازاکمی) یابان خلتانی خوین ده کریت:

له (۱)ی ره مه زانی سالی (۱۳۶۴ک) بهرامبهر به (۹)ی نابی سالی (۹۴۵ز) شاری (ناکازاکمی) یابانی له لایهن ته مریکاوه به قومبهدی زه پری لیتی دراو خاپور کراو به سه دان نینسانی تیدا کوژرا که به (۱۸) ههزار کس مه زنده ده کرا.

* بویه کهم جار مزگموتی پیغه مبهتر (ﷺ) ناگری تیبهتر بوو:

له (۱)ی ره مه زان و رۆژی ههینیدا مزگموتی پیغه مبهتر (ﷺ) له مه دینه ناگری تیبهتر بوو لهو کاتهی که خزمهت گوزاری مزگموت بۆ ههندیك پینداویستی چوووه ناو کۆگا (عزنی)ی مزگموت که بۆ ئوممه بهسته له بهر تاریکی ژوره که چرایه کی داگیرساندبوو پاشان چراکهی له کۆگا کهدا له بهر کردبوو، نهوش بوو بوه هۆی کهوتنهوی ئهو ناگروه سوتانی مزگموتی پیغه مبهتر (ﷺ)، ئهوه بوو ناگر له ناو کۆگا کهوه بهرز بووه و گهیشه سهقی مزگموت و لهوتشهوه تهشهنی کرد تا هه موو لایه کی مزگموتی گرتوه، خه لکی مه دینه

گنگترین نه، دو داوانه که له مانگه ده مه زاندا روپان داوه

هه موو هیزی خزیان به کار هینا به لام نه میان توانی کۆنترۆلی بکمن، له ته نجام دا مزگوت به تمواری ویران بوو و روخا. دواى نهوه هه ندیک له خه لیفه و میرو ده سه لات داره موسلمانه کان هاوکاری دروست کرد نه مووی مزگوته که بیان کرد له وانه:

۱- خه لیفه (المعتصم بالله) ده سه لات داری به بغداد، که کۆمه لیکى زۆر کۆمهک و ته نانهت وهستا (بنا) یشی بۆ ناردن.

۲- المنصور (نورالدین) یشی کورپی مغرایبک الصالحی، ده سه لات داری میصر.

۳- مظفر شمس الدین یوسف ی کورپی منصور، ده سه لات داری یه مه ن.

گرونگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

چهند خه لیفه یه کی تریش هاوکاریان کرد، نهوه بوو له سالی (۷۵۵ک) دهست کرا به دروست کرد نهوه ی مزگه وته کهو سالی (۸۹۹ک) و کۆتایی سه دهه ی (۹ی) کۆچی مزگه ته که به ته واوی چاک کرایه وه .
 * گه یشتنی فتوحاتی نیسلا می بۆ میصر:

له سه دهه تایی مانگی
 ره مه زانی سالی ۲۰ ی
 کۆچی بهرامبهر به
 (۱۳ی) نابی (۶۴۱)
 ز) له سه دهه می
 پیتشهوا (عومهری
 کوری خه تاب) (ع)
 فتوحاتی نیسلا می
 گه یشته ولاتی
 (میصر)، له سه ده
 دهستی سه ره کرده ی
 لیهاتوو (عمرو ی
 کوری (عاص) (ع)
 به شیهه یه ک میصر
 بووبه به شیهه له خاکی
 موسلمانان .

گونگترین نهو رهه داوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

• گه مارژدانی قه لای بابیلون:

قه لای بابیلون

له مه کهم ره ژوی مانگی ره مه زانی سالی (۲۰) ی کۆچی بهرامبهر به ۱۳ ی نابی (۶۴۱) ز سر کرده ی نیسلامی (عمرو) ی کوری (عاص) گه مارژی قه لای (بابیلون) ی دا پاش نهوی له ریگی دا سه ریازه کانی رۆم به ربه ستیان دروست کرد و بهرگریان کرد.

• سه ره تای ده ستپیکردنی فتح و سه رکهوتنی موسلمانان له نه نه ده لس:

له ۱ ی ره مه زانی سالی (۹۱) ی کۆچی بهرامبهر به (۷۱۰) ی زاینی موسلمانان به سه ره ژو کایهتی (طریفی کوری مالیکی به ربه ری) دابه زینه سه رکه ناره ده ریاکانی ولاتی (نه نه ده لوس) و سه رکهوتن به سه ر به شیک له باکوری نهو

گرنگترین نه ره دواوانه که له مانگه ره مهزاندایه ویان داوه

ولآته دا، شهوش بووه سهره تای دهست پیکردنی سهرکه تنی موسلمانان له نهنده لس دا، بۆ نهو مهبهسته (موسای کوری نصر) ههلسا به ناردنی (طریفی کوری مالیک) بۆ پشکنینی ریگه تابتوانن به ناسان ترین شیوه دهست بگرن به سهر نهنده لوس دا.

*سهحنون له دایک بوو:

له (۱)ی ره مهزانی سالی (۲۰ ک) بهرامبهر (۱۳) نابی (۶۴۱ ز) پیتشهوا (سهحنون) له (قهیره وان) له دایک بوو.

*ابن سینا کۆچی دوابی کرد.

له (۱) ره مهزانی سالی (۲۰ ک) بهرامبهر (۶۴۱ ز) - زاناو فهیلمه سوفی ناوداری جیهانی نیسلامی (حسین ی کوری عبدالله شرف الملک) ی ناسراو به (ابن سینا) له ته مهنی (۵۷) سالی و به نه خۆشی کۆچی دوابی کرد.

ابن سینا له سالی (۵۸۴ ز) له دایک بووه و له ناودارترین زانایانی سهرده می خۆی بووه له بوازی چاره سهرو زانسته جیا جیاکاندا. وه سهرکه توترین فهیلمه سوفی سه ده کانی ناوه پراست بوو، نوسراوه کانی له زۆریک له زانکۆکانی شهروپا به وانه دهوترینه وه. ابن سینا ناوی باپیری سینا بووه ههر بهو ناوه شهوه بانگ کراوه و ناویانگی ده رکردوه، له ته مهنی (۱۰) سالی دا قورناتی پهۆزی له بهر کردوه، شاره زایی له زۆریک له زانسته کاندایه هه بووه، یه کهم کهسه که باسی پیس بوونی ههوی کردبۆ، سهره تاش له زانستی (ریاضیات و فقه و منطق) دهستی پۆ کردوه و پاشان روی کردۆته زانستی (الطب) (چاره سهر) له سهر دهستی زانای ناودار (عیسی کوری یحیی) زانستی (الطب) ی وه رگرتوه و بوته باشترین چاره سهرکاری نه خۆشیه کان یه کهم کهسه که باسی نه خۆشی سیل

گنگترین نه دهه داها نه ک که له مانگک ده مه زاندا ده بیان داهه

و چاره سهری نهو نه خۆشیهی کردووه، نهو روپیه کان پیتی ده لئین (نه مهیری پزیشکان) و لهیه کیتک له زانکۆکانی فهره نسا شدا پهیکه ری نهو زاته یان دروست کردووه، نه مهش له پیش ته مهنی (۱۸) سالی دا، جگه له وهش له بواری نوسین دا چه دین کتیبی نووسیوه که ژماره یان ده گانه (۲۵۰) کتیب و نووسراو، له دیارترین نو سراوه کانی (القانون، الفصول، الادویه العقلیه، عیون الحکمه، الاشارات والتنبیهات، الانصاف)، ابن سینا توانی گیانی (امیر بخاری السامنی نوح - ابن منصور) له مردن رزگار بکات دوا ی نهوهی که توشی نه خۆشیه کی کوشنده بیوو. ابن سینا ده لئ: من زور سودم و هر گرتووه له نایه تی (و کذالک جعلناکم امة وسطا)، له ونایه ته پرۆزه وه فیترووم که هه موو شتیک نه مسهرو نه سهری ههیه (وسط)، به گه ران به دوا ی (وسط) دا سو دیک ی زۆرم بینی و نه بخامی باشم به ده ست هیناو نه گه ر شتیکم لی عاسی ببوا یه دوو رکات نو یژم ده کردو دوعام ده کردو ده مگوت نهی نهو خوا یه ی که منت کردووه به نوممه تی (عمد) (ﷺ) که نوممه تی (وسط) ه هیدایه تم بده.

* له دایک بوونی شه کیب نه سه لان.

له ای ره مه زانی سالی (۱۲۸۶) کۆچی به رام بهر به (۲۵) ی کانونی یه که می (۱۸۶۹) زاینی پیای ناوداری جیهانی (شه کیب نه سه لان) له دایک بوو، نه مهیری ناوچه ی (بیان) بوو جگه له وهش یه کیتک بوو له بانگ خوازه کانی یه کیتی عه ره بی و یه که م کهس بوو داوا ی پیکه ی نانی گرد بو نه وهی عه ره بی کرد (جامعه عربیه) وه یه کیتک بوو له دیارترین نا لابه ده ست و مه شخه ل داره کانی چاک سازی و سهر کرده یه کی دیاری رزگاری نیشتمانی بوو له دژی داگر کار، وه

گرونگترین نه و رووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

خواهنی زۆرتین ژماره‌ی نوسین و بابەت و وتاری جۆراوجۆر بوو، جگه‌سه‌وه‌ش

نوسەری کتیبی (الجلل السنڤسیة) و (میژوی غەزه‌واتی عەرەب)ە.

• هێرشێ نیسرائیل و جوله‌که‌ی خوێن رێژ بۆ سەر خواروی کەرتی
غەزه.

گرنگترین نهو رووداوانه د که له مانگه دهمه زاندا روین داوه

له (۱) ی رهمه زانی سالی (۱۴۲۵) کۆچی بدمامبهر به ۱۵ ی تشرینی یه که می سالی (۲۰۰۴ ز) جوله که ی دوژمنکاری نیسرائیلی هیرشیکه کویرانه ی کرده

گرتن ته و دو داوانه ه که له مانگه ده مه زاندا دویان داوه

سەر باشوری کهرتی غه ززه و بژماوهی (۱۷) رژژ بمردهوام بوو نهم هیرشه
دپندانیه بووه هژی شهید بوونی زیاترله (۱۱۰) کەس که له نیوانیاندا (۳۰)
مندال هه بوو، جگه له وهی بووه هژی بریندار بوونی (۴۰۰) کەسی تر که
نیوه یان له مندالان بوون.

له کتیبی (بستان الفقراء و نزهة القرار) له نووسینی امام
(صالح عبدالله الکتامی) هاتوووه ده لیت :

پرسیار کرا له پیشه واده کوری ئه دبوتالب
(کرم الله وجهه) له باره ی نوێژی ته راویح له مانگی
ره مه زاندا، ئه ویش وتی: خوۆشی له وه که سه دی که خوای
گه و ره نوێژی ته راویحی نه وه مانگی پی ده به خشی و به
نسیبی ده کات، چونکه هه ره که سه یکه شه وی یه که می مانگی
ره مه زان به نوێژی ته راویح زیندو بکاته وه نه وه که سه له
گوناهه کانی پاک ده بیته وه هه ره وه که چون مندالیک به پاکی
دیته دونیا و له دایک ده بیته ...

(پیشه واده علی)

گوناگونترین نمو رووداوانه که له مانگه ده مهزاندان رو بیان داوه

دوعای رژزی دووه می مانگی ره مهزان:

اللَّهُمَّ قَرِّبْنِي فِيهِ (بی رمضان) إِلَى مَرَضَاتِكَ ، وَ جَنِّبْنِي فِيهِ مِنْ سَخَطِكَ وَ لِقَمَاتِكَ ، وَ وَفِّقْنِي فِيهِ لِقِرَاءَةِ آيَاتِكَ ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

* له (۲) می ره مهزانی سالی (۱۱۹۱ ز) سولتان (صلاح الدین نمبوی) هیرشی کرده سهر شاری (عهسقهلان) دوا می نموهی که دانیشتوانه که می به فرمانی سولتان شاره که میان چۆن کرد، پاشان تهواوی شاره که می

۲ ی ره مهزان

روخاند و دیواری دهوری شاره که می ته فرو تونا کرد، نموهش له ترسی نموهی

نموه کو خاچ پدرسته کان دهستی بسمهردا بگرن و دانیشتوانه که می دستگیر بکن و نموهش بکنه هژکاریک بژ گرتنی (بیت المقدس)، له پیش دهست پیکردنی

گنگترین نعو دو داوانه د که له مانگه ره مه زاندا روپان داوه

روخاندنی شاره که دا سولتان (صلاح الدین) و ته به ناویانگه که ی وت که ده لیت :
سویند به خوا مردنی هموو منداله کاتم به لاوه ناسایی تره له روخاندنی
بدر دیکي نهم شاره، به لام چی بکه م ناچارم نهمه بکه م چونکه مسئله حه تی
نیسلام و موسلمانانی تیدایه.

*فتح کردنی مغریبی ناوه پراست:

له ۲۱ مانگی ره مه زانی سالی ۲۸ ی کزچی موسلمانان کان له باشوری نه فریقا
رویهروی دوو هیتری گهوره بونهمه که نه وانیش بریتی بسون له روم و
بدریره کان، گهوره بدریره کان که ناوی (کاهینه) بوو توانی بهرامبر هیتری
موسلمانان کان بوه ستیتته وه و بهر په رچیان بداته وه، نهمه بوو بز ماوه ی چهند
سالی تک شهری له گه ل موسلمانان کاند اکرد، سهر کرده ی موسلمانان کان لهو شهره دا
(زهتری کوری قهیس) بوو، نه ی توانی سهر که وتوو بیت به سهر کاهینه دا، تانه وه
بوو سهر کرده ی ناوداری موسلمانان (حسانی کوری نعمان) هات و توانی هموو
ولاتانی مغریب فتح بکات و بیکاته ژیرده سستی موسلمانان و پاشان روی
کرده ناوه نده کان (اللاوسط) هکانی مغریب و له ویدا گه یشت به هیتره کانی
کاهینه و توانی گورز دیکي کاریگه ریان لیتدات و شکستیان پی بهینیت.

* شهری بلاط الشهداء

له ۲۱ ره مه زانی سالی (۱۱۴ ک) بهرامبر به ۲۶ ی تشرینی یه که می سالی
(۷۳۲ ز) شهری (بلاط الشهداء) هه لگیرسا له نیوان موسلمانان کان به
سهر زکایه تی (عبدالرحمان ی غافیقی) و فدره نجه کان به سهر زکایه تی (شارل
مارتل) له فدره نسا و له ناوچه یه که که وتوته نیوان همدوو شاری (تور) و
(بواتییه)، نهم شهره ماوه ی (۱۰) روزه ی خایاند و به شهید بسونی (غافقی)

گرتنگترین نهو درووداوانه که له مانگه دهمه زاندا رویان داوه

کۆتایی هات، پاشان موسلمانان له بهر نهوهی هیچ جوژه هاوکاری و کۆمهکیه کیان پینه گهشت ناچار بوون له شهوتکی تاریکدا پاشه کشه بکهن و پدنا بهرنه بهر شاخی (البرانس) له باشوری (تهنده لوس).

• هێرشێ ناسمانی

بۆ سهـر چهـند

ناوچهـیهـکی

دهـوریهـری دهـۆك:

لهـ (٢)ی مانگی

رهـمهـزانی سالی

(١٤٠٧ك) بهرامبهـر بهـ (١/٥/١٩٨٧ز) ههـتـهـهـ كانی رژیمی بهـعـس ههـرشهـیهـکی

ناسمانی توندیان کرده سهـر چهـند ناوچهـیهـکی دهـورو بهـری شاری دهـۆك.

• گرتنی دورگهی (قبرص)

لهـ ٢ی مانگی رهـمهـزانی سالی ٢٩ی کۆچی موسلمانان بهـ سهـرۆکایهـتی

هاوهـلی بهـریزهـی معاویهـی کورپی ابی سفیان (رضی الله عنه) توانیان دهـست بهـگرن بهـسهـر

دورگهی (قبرص) دا، لهـسهـردهـمی خهـلیفهـ (عثمان ی کورپی عفان) (رضی الله عنه) دا.

• روخانی دهـولهـتی تهـمهـویهـکان و درووست بوونی دهـولهـتی عبهـباسی:

لهـ (٢)ی مانگی رهـمهـزانی سالی (١٣٢ك) بهرامبهـر بهـ (١٣)ی نیسانی سالی

(٧٥٠م) (عبدالله باوکی عبهـباس) دهـستی گرت بهـسهـر دیمهـشق دا و کۆتایی بهـ

دهـستهـلاتی تهـمهـویهـکان ههـنـاو دهـولهـتی عبهـباسی درووست کرد.

• شاری قهیرهـوان درووست دهـکرت:

گرنگترین نه دوداوانه که له مانگه دمه زاندا روبان داوه

له ۲ مانگی ره هه زانی سالی (۶۷۰ ز) دهست کرا به دروستکردنی شاری قهیرهوان به سپهرشستی رزگارکمری نموشاره (عقبه‌ی کوری نافع) ره‌زای خوی لیبیت.

مرگهوتی (عقبه‌ی کوری نافع) له قهیرهوان

قهیرهوان
وشه‌یه‌کی
فارسی یهو
له‌سره‌تادا
(کاراوان) بسوه
و بهواتای
(شسوتنی)
دابه‌زین) دیت،

شایانی باسه قهیرهوان له میژودا به زانست و زانیاری و شمرع زانه‌کانی ناسراوه. له گرنگترین شوینمواره دیاره‌کانی قهیرهوان که تانیستاش همر ماون.

۱- مرگهوتی (عقبه‌ی کوری نافع).

۲- مهرقه‌دی هاوه‌لی به‌ریژ (ابی رمعه‌ی بلوی) ره‌زای خوی لی بی.

۳- حموزی (الاغالبه).

* له دایک بوونی میژو نووس و فهیله‌سوفی ناوداری نیسلامی (ابن خلدون).

له (۲) ره‌هه‌زانی سالی (۷۳۲ ک) به‌رام‌بهر به (۲۷) ی نیاری سالی (۱۳۳۲ ز)

میژو نووسی ناوداری جیهانی نیسلامی (ابن خلدون) له دایک بوو.

* دهست گرتن به‌سهر جه‌زیره‌ی (کریت) دا

گنگترین نهو دهه داوانه د که له مانگه ده مه زاندا روپان داوه

له (۲) ى ره مه زانى سالى (۱۲۳۹ك) بهرامبهر به (۱۸۲۴ز) ميصريه كان توانيان دهست بگرن به سمر جهزيره ى (كرت) دا.^(۱)

* له (۲) ى ره مه زاندا سولتان (ناسرى كورى قلاوون) توانى گهوره ترين سمر كهوتن توژمار بكات لهو كاته ى كه مغزله كان ويستيان هيرش بكنه سمر (حله ب) سولتان (ناسر) كه ته مهنى گه شتبه ۱۸ سال به خويو زياتر له ۲۰۰ هزار كه سه وه له حله ب هوه درچوون بژ به رنگار بونه وه ى جهيشى مغزول، له شويتيك كه پتي دهوترا (مرج راهط) شمريكي گهوره له نيوتواناندا به رپا بو، له نه فامدا مه ماليكه كان توانيان سمر كهوتنيكي گهوره توژمار بكن به سمر مغزله كاندا، به شتبه يه كه (۳/۱) ى جهيشى مغزله كان به ديل گيران له لايهن مه ماليكه كان، نه وه بو كه دهنگوياسى روخانى مغزله كان گه شتبه وه به (عمود غازان) ى سولتاني مغزله كان له خهفته تا مرد.

* له (۲) ى ره مه زانى (۲۷) ى نايارى سالى (۱۳۳۲ ز) - زاناي ناودارى نيسلامى (عبدالرحمن كورى خلدون) له تونس و له بنه ماله يه كي نه نده نوسى چاوى به دونيا ههله يننا. ابن خلدون له ماليكي پر له زانست دا گه شه ى كردو پهروه رده بو، ماموستاى يه كه مى ابن خلدون باوكى سوو دواى نه وه ى كه قورثانى په رزي خويئند پاشان شاره زاييه كي باشى له (قرا ات السيم) پهيدا كرد، دواى نه وه دهستى كرد به خويئندنى (تفسير و فقه و حديث) له سمر مهزه مبي پيشه و امالك، پاشان دهستى كرد به خويئندنى (نهو و زمان و منطق و

^(۱) ههنديك پييان وايه كه نه م روداوه له ۲ ى ره مه زاندا رويداوه.

گونگترین نهو دووداوانه ک که له مانگه دمه زاندا رو بیان داوه

فلسفه و زانسته سروشتیه کان) له سمر دهستی ناودارترین زانای تونس. له سالی (۷۵۳ ک) چو بۆ شاری (فاس) پاشان کۆچی کرد بۆ (غرناطه) پاشان گهراپهوه تونس تا نهوکاتهی چوو بۆ حج له پاش گهراپهوهی رووی کرده ولاتی میسر، لهو کاته دا سولتان (بهرقوق) سه ره رشتی میسری ده کرد، سولتان ریزیکی زۆری لی گرت و کردی به وانه بیژ له قوتابخانهی (قمحیه) هه ره لهو سه شهدا کرا به قازی له مهزهه بی پیشهوا مالیک دا بۆ ماوهی ۲۳ سال و شهس قۆناغ قازیایه تی له میسر دا کرد.

*سیخوری دهکات و بهریتانیا هه لده خه له تینی:

(کیم فلیپی) که پیاویکی ته مهن (۳۰) سالان بوو توانی بهریتانیا به خه له تینی و سیخوری بۆ سۆقیهت بکات به سه ره بهریتانیاوه، شایانی باسه نه م پیاوه ماوهیه ک سکریتی یه که می پالیۆزی بهریتانیا بووه له (واشتۆن)، تا دواچار که بشته پلهی پالیۆراو بۆ سه ره زۆکی ده زگای سیخوری بهریتانیا، نهوه بوو له (۲) ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۳۸۲ ک) بهرامبه ره (۱۹۶۳/۱/۲۷) ن پینی زانراو نهویش له لوینانهوه به رهو سۆقیهت رای کرد.^(۱)

* له (۲) ی ره مه زان جهیشی پۆلۆنی به پالپشتی چهند یه که یه کی تورکی توانیان گورزیکی کاریگه ره له هیزه کانی نه لمانیا بدن له شه ری (کارفو) دا که تیندا (الارشیدق) ی نه لمانی (سیجموند) به دیل گهرا. هۆکاری هه لگه رسانی

^(۱) سه رچاوه : سۆمای دیده - عادل شاسواری

گنگترین نهو رووداوانه ک که له مانگه رهمه زاندا رویان داوه

نهم شه ره بریتی بوو له وهی که نه لمانیه کان دهیان ویست دهست بگرن بهسه ر
لوتکهی دهسه لاتی پۆلۆنیا که له پاڠ دهولهی عوسمانی دا بوو تاسالی ۱۵۹۲ز.

هدر که سیک شدوی دووه می مانگی رهمه زان به نویژی ته راویح
زیندو بکاتدوه، خوی گه وره له دایک و باوکی نهو که سه خوش
ده بیته ...

(پیشه و اعلی)

هدرچی زۆرتی دهرس له روداو مکانی رابردو و مر بگرن، داهاتویه کی باشتر و پرشنگدار ترمان ده بی.

(وته)

گنگترین نهو دوداوانه ک که له مانگک ره مهزاندان دویان داوه

دوعای رژی سی یمه مانگی ره مهزان:

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ (في رمضان) اللِّذْنَ وَالتَّيْبَةَ، وَبَاعِدْنِي فِيهِ مِنَ السَّفَاهَةِ وَالتَّمَوِيهِ، وَاجْعَلْ لِي نَصِيبًا مِنْ كُلِّ خَيْرٍ تَنْزَلَ فِيهِ بِجُودِكَ يَا اجُودَ الْاجُودِينَ.

* روودای ته حکیم: واته پیکهینانی لیژنهیهک بۆ کوتای هینان بمو ناکۆکیه ی که له نیتوان پیتشموا علی و پیتشموا معاویه دا هه بوو رهزای خویان لیبی.

ی

ره مهزان

له (۳) ی ره مهزانی سالی (۳۷ ک) بهرامبهر

به (۱۱) ی شویاتی (۶۵۸ ز) ریککوتنیک که پیتی ده و ترا ته حکیم له نیتوان هدریهک له پیتشموا (علی کوری ابوطالب) و پیتشموا (معاویه کوری نه بوسوفیان) رهزای خویان لیبی، له دوی رودای (جمل) که له نیتوان چه کدارانی پیتشموا علی و بنی نومهیمو دایکی نیمانداران حزرهتی عایشه و طلحه و زویتر رویدا، وه دوی رودای (صفین) که له نیتوان چه کداره کانی پیتشموا علی و معاویه دا رویدا.

* فاطمه ی کچی پیغه مبههر (علیه السلام) وه فاتی کرد:

له ۳ ی مانگی ره مهزاندان حزرهتی (فاطمه) ی کچی پیغه مبههر (علیه السلام) وه فاتی کرد که به کهم کس بوو له (نال و بهیت) له دوی پیغه مبههر (علیه السلام) وه فاتی بکات، ته مهنی (۲۹) سالان بوو.

* مردنی مهروانی کوری چه کهم.

له (۳) ی ره مهزانی سالی (۶۵ ک) بهرامبهر به (۱۴) ی تشرینی دووه می (۶۸۳ ز) مهروانی کوری چه کهم کچی دوی کرد، که بناغه دارتیره و

گنگترین نهو دوداوانه ک که له مانگک دهمه زاندا دویان داوه

بنیادنهری دهولمتی نه مهوی دوهههه بوو، جگه لهوهش خاوهنی چه ندین
نینجازاتی شارستانی بوو، وهکو دیاری کردنی کیشانهو پیتوانه.

* له (۳)ی ره مهزانی سالی (۱۸۴۱ک) (أبو طاهر جلال الدولة) سولتانی
(بنی بویه)، گه مارۆی شاری بهغدادی دا دواي نهوهی خلیفه (قادر) که
نه مهی نموکاتهی بهغداد بوو چوهه ده رهوهی شاری بهغدا بۆ بهرپرچ دانوه بیان
بهلام نهو دهست گه ری کردو لای خۆی هیشتیهوه، نهوه بوو (جلال الدولة)
دهستی به سهر بهغداد دا گرتوو لهوی مایهوه خوتبهیه کیشی بۆ خۆی دانا
له ناو شاری (بهغداد) دا.

* له (۳)ی مانگی ره مهزان سالی (۱۹۸۸/۴/۲۰) رژیمی بعس هیرشیکي
بهرفراوانی کرده سهر ناوچه کانی شه قلاوه و ره واننوز و نهفالی کردن.
* شهید بوونی سهر کردهی ناوچهی تشادری فذ.

له (۳)ی ره مهزانی سالی (۱۳۰۷ک) بهرامبهر به (۲۲)ی نیسانی سالی
(۱۸۹۰ز) سهر کردهی موسلمانه کان پیتشوا (رابح ی کوری زییر) شهید بوو،
نوپیاوهی کمتوانی دهولمتی نیسلامی له ناوچهی (تشارد) دابه زرینیت که
پایته خته کهی شاری (دیکوا) به.

* له (۳)ی ره مهزانی (۱۳)ی نیسانی سالی (۶۸۵ ز) مهروانی کوری حه کم
کوژرا له ته مهنی ۶۳ سالی دا. دواي نهوهی که ویستی ولاتی میسر بگریت بۆ
نهو مه بهسته گه مارۆی میسری دا، دانیشتوانی میسر هاتنه ده رهوه بۆ بهرگری
کردن و شهر کردن له گه ل مهروان و هیزه کهیدا، نهوه بوو شهر له دهه رو بهری
میسر گهرم بوو له نه فجامدا مهروان توانی میسر داگه بکات و ۸۰ پیساوی
کوشت له بهر نهوهی دواکو توبون له بهیعت پیدانی، دواي نهوهی که بۆ ماوهی
مانگیک له میسر مایهوه پاشان کوره کهی خۆی که ناوی (عبدالعزیز) بوو

گونگترین نهو دووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

کردی به (والی) بهسمر (میسر) دا و همریه که له (بشر) ی کوری مهروان ی برای و (موسی) ی کوری نسیر) ی کرده وهزیر بوئی، پاشان مهروان بهروو شام کهوتسه ری و لهوئی دایکی خالیدی ماره کرد که خیزانی یهزیدی کوری معاویه بوو، مه بهستیشی له ماره کردنه وهی نهو ژنه سوک کردنی (خالید) بوو له بهرچاوی خه لگی. نهوه بوو له ۳ی ره مه زاندا لهوکاتهی که خموی لسی کهوتیبوو خیزانه کهی (بالیفیک) سهرینیکی لهسمر ده می داناو هه لئی نه گرت تا خنکاندی، دهسه لاته کهشی ماوهی نۆ مانگی خایاند.

* له (۳)ی ره مه زانی مانگی (ایلولی) سالی (۱۱۸۹ ز) شاری (مریای) نه ندهنوس درووست کرایهوه بهتایبهت نهو شوینانهی که روخا بوو وهکو دیواری دهوری شار و خانوه کانی ناو شار. بههژی نهوهی (بهرشۆنیه نیسپانیه کان) دهورهی شاری (مریای) نه ندهنوسیان دا ماوهی چهند مانگیکی ی خایاند، نیسپانیه کان مهغه نیقیان به کارهینا به لام دانیشتوانی شاره که که بریتی بوون له موسلمانان بهرگریه کی باشیان کرد و چهندین شهیدیان لهو پیناوه یا دا که ژماره یان ۱۵۹ شهید بوو. دوا ی ههولتیکی زۆری (بهرشۆنیه نیسپانیه کان) بۆ گرتنی شاره که به لام نه یان توانی بچنه ناو شاره کهوه له بهر بهرگری توندی موسلمانان کان، نهوه بوو به ناچاری په نایان برده بهر ریکه تن و پاشه کشه یان کرد.

* له (۳)ی ره مه زان نیتالیا خۆی دا به دهست هاویه یانه کانموه له جهنگی جیهانی دووه دا، نیتالیا دوا ی نهوهی هاویه یانی له گه ل نه لمانیای نازی یه کان بهستا خۆی کرده ناو شمرتیکی هاتو نه هاتمهوه، بۆیه دوا ی چهندین شکستی یه که له دوا ی یه که به ناچاری خۆی به دهستی هیژه کانی بهریتانیا و نه مریکاوه دا له باکوری نیتالیا.

* (الحکم)ی دووه (المستنصر) وه فاتی کرد.

گرنگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه رومه زاندا روپان داوه

له (۳)ی ره مهزانی سالی (۳۶۶ ک) بهرامبر به (۲۵)ی نیسانی سالی (۹۷۷ز) (الحکم ی دووهم المستنصر بالله) دووهم دهسه لآت داری نه مویه کان له نهنده لوس وهفاتی کرد، له ماوهی (۶) سالی دهسه لآتیدا توانی گۆرانکاری گهوره نه نجام بدات و چهن دین خزمهت و نوپکاری پیشکesh به گهله کهمی و خه لکی سه رده می خۆی بکات، هه موو نه م سه کهوتنا نه شی بۆ نهوه ده گه پرایه وه که نهو به خیره و نه زمونیکی زۆره وه هاته ناو کاری به پرتوه بردنی دهسه لآتیه وه. له گرنگترین کاره کانی:

۱- گرنگی دان به شوینه سه ریازیه کان.

۲- ههول دان بۆ لاواز کردنی دهسه لآتی (فاتمیه کان).

۳- بهر پهرچ دانوهی شوژی (نیدریسیه کان) که شوژیکیان بهر پار کردو توانیان دهست بگرن به سه ر (تطوان) و (طنجة) و (اصلا) که سی شوینی گرنگ بوون. نهوه بوو که خه لیفه توانی گورزیکی کاری گهریان لی بد و ته فروتو نایان بکات.

۴- گرنگی دان به زانست و زانیاری و روشنبیری.

۵- گرنگی دانی زۆر به زانایانی نیسلامی و گپرانوهی رۆلی راسته قینه بۆیان و سود وهر گرتن له خیره وه نه زمون و زانسته کانیان.

۶- دروست کردنی کتیبخانه میه کی گهوره له نهنده لوس که به گهوره ترین کتیبخانه داده نرا له سه ده کانی ناوه راست دا، به شیوه یه که له خوگری هه موو کتیبه نه ساسیه کان بوو بۆ نهوه به سه ته چهن دین نیر دراوی تایبه تی خۆی ده نارد بۆ نهو شوینانه ی که له پوری زانسته وه پیشکesh توو بوون وهک (بهغداد) و (قسططنیة) و هتد... بۆ کرینی کتیبه دهست نووسه کان تا سو دیان لی ببینن و له کتیبخانه که دا دای بنین.

گرنګترین نه و دوو داوانه ګه که له مانګه ره مه زاندا روپان داوه

۷- کردنهوه و درووست کردنی چهندين خویندنګا بز فیرسونی زانسته
چوراوجوره کان که له گرنګترینیان زانکوی (قرطبه) سوو که به گورهترین
زانکوی کان جهان داده ترا.

زانکوی (قرطبه)

هدر کدسيک شدوی سيهدمی مانګی ره مه زان بد نويزی تدر اويح
زيندو بکاتدوه، مدلائیکدتيک له ناسماندوه بانګی ده کات و ده لوی :
خوای گدوره له گوناهد کانی رابردووت خوش بوو...
(پيشدهوا علی)

بؤ مروؤی نازاو به جدرګ، خوشی و ناخوشیه کانی ژيان ومکو دستی راست و چه پ وایه،
کدک له هدر دووکیان ومردمګریت.
(وته)

گرتگترین نهو رهوداوانه ک که له مانگک ره مه راندا رهوبان داوه

دوعای رژی چواره می مانگی ره مه زمان:

اللهم قوني فيه (في رمضان) على اقامة امرك، واذقني فيه حلاوة ذكرك،
 واوزعني فيه لاداء شكرك بكرمك، واحفظني فيه بحفظك وسرك يا ابصر
 الناظرين.

* له دهست دانسی شاری (سرقسطة) له سهر
 دهستی (الافرانج).

له (۴) ی ره مه زانی سالی (۵۱۲ هـ) شاری
 (سرقسطة) له ولاتی (اندلس) له دهست
 (الافرانج) چوو.

ی ره مه زمان

* فتح کردنی شاری (بلجراد).

له (۴) ی ره مه زانی سالی (۹۲۷ هـ) بهرامبهر به (۸ ی) تابی (۱۵۲۱ ز)

شاری (بلگراد)

گرتنگترین نهو رووداوانه د که له مانگه دهمه زاندا روین داوه

سولتانی عوسمانی یه کان (القانونی) توانی بویه که بچار فقهی شاری (بلجراد) بکات که به کلیلی ده رگای نهو رویای ناوه راست داده نرا، له گه ل نهوه شدا بلجراد خاوه نی قه لایه کی به هیتز بوو که عوسمانیه کان سی جار گه ماروی نهو قه لایه بیان دا له (۱۴۴۱ز ، ۱۴۵۶ز ، ۱۴۹۲ز) به لام نیانتوانی سه که وتووین و بیگرن، نهوه بوو دوا جار له سهر دهستی سولتانی قانونی نهو شماره گیرا و فتح کرا.

* بریار دانی شهر له گه ل نه لمانیا.

له (۴) ی ره مه زانی (۱۰۷۳ک) به رامبه ر (۱۲) ی نیسانی سالی (۱۶۶۳ز) ده ولته تی عوسمانی بریاری شه پی له گه ل (نه لمانیا) دا له دوا ی ۵۶ سال ناگره ست له نیوانیاندا، هۆکاری شکاندنی ناگر به سته که ش نهوه بوو نه لمانیا قه لایه کی پته وی له سهر سنوری ده سه لاتی عوسمانی یه کان درووست کرد.

* له (۴) ی ره مه زانی ۱۱ ی مانگی نیسانی سالی (۶۲۳ ز) - پیغه مبه ری پیشموامان (عليه السلام) یه که م (لیوا) ی به سه رو کایه تی پیشه و (حمزه ی کوری عبدال مطلب) (عليه السلام) پیک هینا که ۳۰ پیوا ی کۆچم ری له خو گرتبوو، پاشان ناردنی بۆ سه ر رتگی کاروانیکی قورپه شیه کان به سه رو کایه تی ته بوجه ل، به لام نهوه بوو هیچ شه رو رو به روو بونه وه یه که له نیوانیاندا روی نه دا.

* مامۆستا ملا محمدی سه لمان پاک کۆچی دوا بی کرد.

له (۴) ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۴۳۱ک) به رامبه به (۱۴/۸/۲۰۱۰ز) مامۆستا ملا محمدی سه لمان پاک له هه ولتیر کۆچی دوا بی کرد، مامۆستا ناوی ته واری محمدی صادقی کوری وه یسی کوری عبدالحالقی کوری نه حمده ی کوری ناده م ی باله کی یه، واته (ابن ادم) ی رۆستایی. مامۆستا به ملا محمدی سه لمان

گونگترین نه و رووداوانه ک که له مانگه ده چه زاندا رو بیان داوه

پاک نسر او بو، له سالی (۱۹۳۱ز) و له گوندی (په سوه) ی سهر به شاری

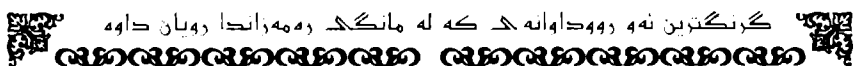

پیرانشه هری
نیزان له دایک
بـووه.
سهره تایی
خویندنی لای
ماموستا ملا
صادقی
باوکی دهست
پیی کردووه له
گونـدی

(دهربندی رایهت)، پاشان له پینا و خویندنی زانسته شرعیه کاندای زۆرتیک له م
خویندنگایانه گهراوه:

- ۱- خویندنگه ی ماموستا ملا نصرالله هه فشاری له سهرسنوری نیزان
- ۲- خویندنگه ی ماموستا ملا عبدالکریم نه فهندی له ره واندوز.
- ۳- لای ماموستا ملا صالح نه ختیری له ناکیان.
- ۴- لای ماموستا ملا شیخ صادق له گوندی ماویلیان.
- ۵- لای ماموستا ملا ابوبکر له گوندی گهروهان.

۶- پاشان دہچیتہ گوندی (کولینج) ی سہریہ شاری پیرانشہری نیران.

پاشان گمراوہ تہوہ بڑ شاری ہولیترو لای جہنابی ماموستای مہرحوم ماموستا ملا صالحی گۆزہ پانکھی خوتندویہ تی ہمر لای تہو ماموستا بہریتزہ لہ سالی (۱۹۵۹ز) نیجازہی مہلایہ تی وەرگرتوہ. لہ زۆرئک لہ شارو گوندہ کانی عیراق و کوردستان کاری مہلایہ تی و وانہ بیژی زانستہ شرعیہ کانی کردوہ. لہوانہ:

۱- مزگوتی (الفضل) لہ شاری بہغداد.

۲- شارۆچکھی (مدائن) سہلمان پاک.

۳- گوندی ناوہندہ.

۴- مزگوتی حاجی ابراہیم گہردی لہ ہولیترو.

ماموستا لہ ژیانیدا زیاتر لہ (۵۰) قوتابی نیجازہی مہلایہ تیان لہ خزمہ تیدا وەرگرتوہ کہ ہندیک لہوانہ عہرب بوون. جگہ لہوش لہ بواری (فہتوا) دان دا مہلایہ کی کم وینہ بوہ تہنانت ماموستا عبدالکریم ی مدرس لہ بارہیوہ دہیفہرموو: تہگہر لہ ہمر کیشہو باسیٹکی شرعی قسہ کرا رہنی رہنی ماموستای سہلمان پاکہ. ماموستا لہ ژیانیدا سی ژنی ہیناوہ و نیستا ہمرمیکیان لہ ژیاندا ماون، لہ بہیانی رۆژی شہمہ چوارہم رۆژی مانگی رہمہزان کاتژمیر (۷) ی بہیانی لہ دوا ی تہوہی پاشیتوی کردبوو لہ مالی خۆی لہ گہرہ کی سہیداوہی شاری ہولیترو کۆچی دوا یی کردو لہ مہراسیمیتکی شایستہدا لہ گۆرستانی شیخ احمد لہ ہولیترو بہ خاک سپردرا.

گرنگترین نهو دووداوانه د که له مانگه دهمه زاندا دویان داوه

* له ۴۱ ره مهزانی ۳۰ مانگی تشرینی یه که می سالی (۱۰۲۳ ز) دانیشتوانی شاری (قرطبه) کژیوونهوه به مه بهستی هدلبژاردنی خلیفه بز (قرطبه) دواي نهوی که رزگاریان بوو له دهسه لاتی خو سه پینه ری بهر پیری یه کان به سه رو کایه تی (قاسم ی کوری حه مود) دواي سی هه فته له گفتوگو و راویو کردن له نه جامدا (عبدالرحمن ی کوری هیشام) ی نه مهویان هدلبژارد.

* له ۴۱ ره مهزانی (۲۳) مانگی ثابی سالی (۱۹۴۴ ز) خلیفه ی عوسمانیه کان (عبدالممید) ی دووهم وه فاتی کرد، که کزتا خلیفه ی ده ولته تی عوسمانیه کان بوو. دواي نهوی ۷۶ سالی ته مه نی بهر ی کرد و له پاریس وه فاتی کرد و له شاری مه دینه به خاک سپردرا.

هدر کدسیک شدوی چواره می مانگی ره مدزان به نویژی تدر اویح
زیندو بکاتدوه، خوی گدوره پاداشتی ندو کدسی بی ده بد خشی که
تدورات و ئینجیل و زه بور و قورنانی خویندو تدهوه...
(پیشدوا علی)

گدنګترین نهو دوو داوانه د که له مانګد ره مه زاندا رو بیان داوه

دوعای رۆژی پینجه می مانگی ره مه زان:

اللهم اجلني فيه (في رمضان) من المستغفرين، واجعلني فيه من عبادك
الصالحين القانتين، واجعلني فيه من اوليائك المقربين، برأفك يا ارحم
الراحمين.

* له دايك بوونی عبدالرحمن ی داخل
(صقرقریش).

له (۵) ی ره مه زانی سالی (۱۱۳ک) بهرامبهر
به (۹) ی تشرینی دووه می سالی (۷۳۱ز)
(عبدالرحمن ی داخل) له دیمه شق له دایک بوو

که درووست کهری ده ولته تی نه مهویه کان بوو له نه نده لس.

* سلطان (المعز لدين الله) ی فاطمی ده چیتته ناو قاهره:

له (۵) ی ره مه زان دا دوا ی نه وهی که سلطان (المعز لدين الله) ی فاطمی توانی له
ولاتی مغرب جیتی خزی بکاته وه، یه کیتک له سهر کرده کانی به ناوی
(جوهر الصقلی) نارد بو (میسر) نه ویش توانی (میسر) ی بو فتهج بکات و
هر له ویش دا هه لسا به درووست کردنی شاری قاهره و زانکوی نه زهر، پاشان
له (۵) ی ره مه زاندا (المعز لدين الله) چوه ناو شاری قاهره وه.

* ابن حمدون ده بیته بریار به دهستی شاری قرتبه:

له (۵) ی ره مه زانی سالی (۵۳۹ک) (ابن حمدون) ده سه لاتی شاری (قرطبه)
قرتبه ده گرتته ده ست، به لام له بهر نه وهی ریگرو کوسپی زوری هاته ری بویه
ده سه لاته که ی (۱۴) رۆژی شی نه خایاند.

گرنگترین نه و رووداوانه د که له مانگه دهمه زاندا روپان داوه

• موسلمانان شاری نهنناکيه (انطاکیه) له ژیر دهستی خاچ پهرسته کان

دهر دهینن.

له (۵) یمهمه زانی سالی (۶۶۶ک) بهرامبر به (۱۹) ناداری سالی (۱۲۶۸ز)
موسلمانان کان سمرکوتوو بوون به سمر خاچ پهرسته کان داو شاری نهنناکيه یان
لی سهندنه وه که ماوه ی ۱۷۰ سال بوو داگیریان کردبوو.

گرنگترین نعو رووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا روپان داوه

* له (۵) ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۳۶۷ک) بهرامبهرسه (۱۱) ی ته موزی سالی (۱۹۴۸ز) یه که یه کی کۆماندۆی جوله که به سه رۆکایه تی (موشیه دیان) له نیواره یه کی دره نگدا به پالپشتی چهن دین تانک و زری پۆش هه لیان کوتایه سه ر شاری (له د) ی فه له ستین و به ناگرو ناسن نعو شاره یان خه لتانی خوین کردو زیاتر له (۴۲۶) که سی بیتاوانی نعو شاره یان شهید کرد، جگه له وهش چهن دین گه بی نعو شاره یان ده ست گیر کردو پاشان داوایان له خه لکی نعو شاره کرد که له ماوه ی نیو کاتۆمیر دا نعو شاره به جی بهیلتن به بی نعو هیچ شتی که له گه ل خۆیان ببهن ته نانه ت نان و ناویش، بۆیه نعو کاره درندانیه شیان بوه هۆی گیان له ده ست دانی چهن دین ژن و مندا ل و پیری نعو شاره که له بهر برسیتی و تینویتی له ریگه دا گیانیان له ده ست دا.

* شاری ته بریزی نیران داگیر ده کرت.

له ۵ ی ره مه زان دا سوپای عوسمانیه کان شاری (ته بریزی) نیرانی داگیر کرد له جهنگی جیهانی یه کهم دا.

هدر که سی که شوی پینجده می مانگی ره مه زان به کردنی نویری ته راویح زیندو بکاته وه، خوای گه و ره پاداشتی که سی کی پی ده بدخشی که له مزگه وتی (حدرام) که عبه و مزگه وتی پیغه مبه ر (ﷺ) و مزگه وتی (اقصی) نویری کرد بیت ...

(پیشه وا علی)

گوناگونترین نهو رووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

دوعای رۆژی شه شه می مانگی ره مه زان:

اللهم لا تخذلني فيه (في رمضان) لتعرض معصيتك، ولا تضربني بسياط
نقمتك، وزحزحني فيه من موجبات سخطك بمنك و اياديك يا منهي رغبة
الراغبين.

* کتیبی (تمورات) داده به زیت.

له (۶) ی ره مه زاندا کتیبی (تمورات) (التوراه)

دابهزی له لایهن خوای گوره وه بز سر

حذرته می موسی پیغه مبر (پیغه).

* فتح کردنی ناوچه می (هند).

ی

ره مه زان

له (۶) ی ره مه زانی سالی (۶۳ ک) بهرامبر به (۱۴) ی ناداری (۶۸۲ ز)

(محمدی کوری قاسم) سرکهوت به سر سوپای (هند) دا له نزیک ناوی (الهند) و

توانی فهقی نهو ناوچه می بکات، نه مهش له کۆتایی سه رده می

(ولیدی کوری عبدالملک) دا.

* فتح کردنی ناوچه می (عموریه).

له (۶) ی ره مه زانی سالی (۲۲۳ ک) بهرامبر به (۳۱) ی ته موزی سالی

(۸۳۸ ز) خلیفه می عباسی به کان (المعتصم بالله) ناوچه می (عموریه) ی فتح

کرد.

* سرکهوتن به سر خاج په رستاندا.

گنگترین نمو رووداوانه ه که له مانگه ده مه زاندا رویان داوه

له (٦)ی ره مهزانی سالی (٥٣٢ هـ) بهرامبر به (٢٧)ی شاداری سالی (١١٣٨ ز) موسلمانان بز به کم جار سرکه تن به سر خاچ په رسته کاندای به سرزکایه تی سرکرده ی لیها تووی کوردی (عمادالدین زهنکی) له خواری حله ب .

* تژیبارانی سماقوئی و نازه نین:

له (٦)ی مانگی ره مهزانی سالی (١٩٨٧ ز) هیزی ناسانی و تژیخانه کانی به عس بز مبارانی ناوچه کانی سماقوئی و نازه نینیان کرد .

* له ٦ی ره مهزانی (١)ی حوزه یرانی سالی (١٠٠٥ ز) زانای گهوره (حسن ی کوپی هیشم) گهیشه میسر له سر داوای ده سلات دارو خلیفه (الحاکم بامرالله الفاطمی) مه به ست له بانگ کردنی نمو زانا به ریزه له لایمن

خه لیفه وه بز
راویو پینکردنی
بوو ده رباره ی
چو نیتی
سودوه رگرتن
له ناری
ده ریای نیل و
نمو لافاوانه ی

گنگترین نهو دوو داوانه ک که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

که ده چنه ناو ده ریای نیلموه، بۆ نهو مه بهسته مامۆستا (حسن) سهردانئیکی (اسوان)ی کرد له باکور بۆ له نزیکهوه بینینی شوینه که تا بتوانی باشتین شوین و جیگه ههلبژیتری بۆ بهرگرتنی ناوی (نیل) و نهو لافاوانهی که ههلههستن، فیکرهیهکی تهرح کرد نهو بهوو نهو فیکرهیه بهوه بهردی بناغهی دروست کردنی بهنداوی (العالی) که له م سهرده مهی ئیستادا دروست کرا.

هه ر که سێک شهوی شه شه می مانگی ره مه زان به کردنی نوژی
تدراویح زیندو بکاتدوه، پاداشتی وه ک نهو که سه وایه که له (بیت
المعمور) نوژی کرد بیت و هه رچی دارو بهردیش هه یه داوای لی
خۆشبوونی بۆ ده که ن لای خوای گه و ره ...

(بیشهوا علی)

گوناگونترین نمو رووداوانه که له مانگه رهمه زاندا رو بیان داوه

دوعای رۆژی حوته می مانگی رهمه زان:

اللهم اعني فيه (في رمضان) على صيامه وقيامه، وجنبي فيه من هفواته
والآثامه، وارزقني فيه ذكرك بدوامه، بتوفيقك يا هادي المضلين.

* ابراهيم ی کوری مههدی وهفات دهکات:
له (۷) ی رهمه زانی سالی (۲۲۴ک)
(ابراهيم ی کوری مههدی) وهفاتی کرد، که
دهکاته مامی خلیفه (مهتمون) شایانی باسه
له سهرده می خلیفهی عبباسیه کان (مهتمون)

ی رهمه زان

کرا به خلیفه له بغداد.

* کردنهوی مزگوتی (الأزهر):

له (۷) ی رهمه زانی سالی (۳۶۱ک) بهرامبهر به سالی (۹۷۱ز) بۆیه کهم جار
نوێۆ له ناو مزگوتی (نهزههه) له قاهره نههجم دراو لهو رۆژهوه مزگوتی

مزگوتی نهزههه له قاهره

گونگترین نمو دهه دهانده که له مانگه دهه مه زاندا روپان داوه

(نه زهره) بویه شوینی به ندایه تی له لایه ک و زانکۆی فیرسون له لایه کی تر. ده کرئ بلیین سه دهی نژیه می کۆچی سه رده می زیرین بوو بۆ زانکۆی نه زهره که بویه ناودارترین زانکۆ له ناو زانکۆ کانی قاهره دا، به تایبته نمو کاته می که ناوبانگی (زانکۆی دایک و زانکۆی گموره می نیسلا می وه رگرت) زۆری کیش له گموره زاناکان شه رفی وانه وتنوه یان له نو زانکۆیه پیبه خشره له وانه: ابن خلدون.

* گرته دهستی ده سه لات له ئیراندا:

له (۷)ی ره مه زانی سالی (۵۹۶هـ) (علاء الدین محمد) ناسراو به (خوارزم شاه) بوویه ده سه لاتداری ئیران، نه م پیاوه له گه له نه وه می که سیکی نازاو باوه ر پتسو بوو به ناینی پیروزی نیسلا م، به لام کاره سات و نه هاهمه تیه کی گموره می به سه ر جیهانی نیسلا میدا هیتنا، کاتیک که خۆی خسته ناو شه رو کیشمه کیش له گه له مه غۆله کان به بی نه وه می ناماده باشی پیش وه خته بۆ نمو کاره بکات، سه رنه فجام کاری بۆ دوژمنان ناسانکرد تا بیته ناو خاکی موسلمانان و ده سه لاتی خۆیان به سه پیتن به سه ر موسلماناندا.

* هه ولی پیکهیتانی ده زگای زه کات ده دریت:

له (۷)ی ره مه زاندا یه که م هه ولی پیکهیتانی مه شروعیکی نیسلا می درا له ژیر ناو نیشانی (ده زگای زه کاتی نیسلا می نه فریقی)، نه م هه وله ش له پایته ختی ولاتی سنغالیه (دکار) درا.

* پیکهیتانی دادگایه کی شه رعی:

له (۷)ی ره مه زان دا ولاتی (زامبیا) پیکهیتانی یه که م دادگای تیه له چونه وه (استنفا یه)ی شه رعی به خۆوه بیینی له بیئاو لیکنۆلینه وه و تیرامانی نمو کیشمو

گونگترین نهو دووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

داوایانهی که له ناو موسلمانانی نهو ولاته دا دروست ده بیته، سه رۆکی نهو ولاته له رون کردنه وه که دا وتی نه م کارهی نه بجا مان داوه هاوته ریبه له گه له بهندی ۱۳۷ له یاسای سالی ۱۹۹۷ی ولاته، رونیشی کرده وه که نه م برپاره وه له مدانه وهی داواکاری موسلمانانی ولاته که مان بوو.

* (سپیری سه قه طی) وه فات ده کات:

له ۷ ره مه زان و دوای بانگی به یانی شیخ (سپیری سه قه طی) کۆچی دوایی کرد، که یه کیتک بوو له گه وهی سۆفیهت و عابدو زاهدی کی که م وینهو خاوهن کهرامات بوو، لهو نه خۆشیهی که تیتیدا کۆچی دوایی کرد قه سیده یه کی دانا که نه مهی خواره وه ده قه که یه تی:

والکربُ مجتمعٌ والصبرُ مفترقُ   والقلبُ محترقاً والدمعُ مُستبقُ
بما جناهُ الهوى والشوقُ والقلقُ   کیف القرارُ على من لا قرار له
فأمتنُ علىُّ به مادامُ به رمقُ   یاربُ أن کان شیئُ لی به فرجُ

واته : دلتم ده سوتی و فرمیتسک له چاوانم ده باری، دلتم ته نگه و خه فهت ده وری داوم و خه ریکه نارامم نامیتنی، چۆن قه رار ده گرم له کاتیکدا قه رار وایه دنیا شویتنی قه رار گرتن نه بی، ناره حه تم لهو گونا هانه ی به هۆی حه زو ناره زو و غه قله تمهه توشم بوو، ده سا خواجه گیان تۆش من له گونا هه کانم پاک بکه ره وه و رزگارم بکه پیش نه وهی له دنیا ده ریچم.

* کردنه وهی خویندنگای (الجوهریه)

له ۷ ره مه زانی (۲۰) مانگی کانونی یه که می سالی (۱۲۸۱ ز) له دیمه شق خویندنگای (الجوهریه) کرایه وه که شیخ (نجم الدین محمدی کوری عباسی کوری

گريگتريڻ نه و روه داونه گ که له مانگ گ روه زماندا رويان داوه

ابى المكارمى قىمى
 جه وهه رى (وه قفى كرو
 تتيذا قازى حنه قفى
 (شيوخ حسام الدين
 الرازى) وانهى تيذا
 ده وتموه .

* وه زيرى خوى ده كوژيت:

له ۷ ره مه زانى (۲۲) مانگى نه ليلولى سالى (۱۵۱۷ ز) سولتانى عوسمانى
 (سليم) ي به كه م، وه زيرى گه وه رى خوى (يونس پاشا) ي له سيذاره دا . له سه ر
 نه وه ي كه سه رزه نشتى سولتانى كر دبو به وه ي كه ده ستى به سه ر مي سر دا
 گر تو وه ني ستا هيچ حيسا بيكى بو ناكات له كاتي كدا ني وه ي سوي اكه ي له سه ر
 دانا، وه هه روه ها (خيرالدين ناغاي انكشارى) ده ست نيشان كر دوه بو
 راپه راندى هه نديك كار كه يه كي كه له
 نومه را كاني مه ماليك و نه وان بوون
 خيانه تيان له گه ل عوسمانيه كان كر د، نه م
 هه لو تته ي (يونس پاشا) سولتانى زور
 تو ره كر دو هه ر زوو بريارى كو شتى
 ده ر كر د .

به تى سى دار د

گرتنترین نهو رووداوانه که له مانگه ره مهزاندان رو بیان داوه

* (٧٠٠٠) بهندکراوی

موسلمانه‌کان نازاد ده‌کرتین:

له ٧ ره مهزانی ١٧ ی مانگی

ئابی سالی (١٥٥٧ ز)

سهر کرده‌ی ده‌ریایی عوسمانیه‌کان

(طرغد بگ) توانی دست بگریت

به‌سهر جه‌زیره‌ی (کوریکا) و

شاری (کاتانیا)ی سه‌قلیه‌دا،

نهوه بوو دوا‌ی شکاندن و وێران

کردنی به‌ریه‌سته‌کان زیاتر له

(٧٠٠٠) بهندکراوی موسلمانان تیدا نازاد کرد.

هدر کدسیک ش‌دوی حدوت‌دی مانگی ره مهزانی به کردنی نوێژی
ت‌دراویح زیندو بکات‌دوه، پاداشتی لای خ‌وای گ‌دوره وه‌کو
ئ‌دو ک‌دسه وایه ک‌د به (موسی پ‌یغه‌م‌ب‌ه‌ر) (ﷺ) گ‌د‌یش‌ت‌و‌وه‌و
یار‌م‌ه‌تی داوه له دژی ف‌یر‌ع‌دون... (پ‌ش‌ده‌وا‌ علی)

گورنگترین نه و دهوداوانه ک که له مانگه ده مه زاندا رو بیان داوه

دوعای رژۆی ههشته می مانگی ره مه زان:

اللهم ارزقني فيه (في رمضان) رحمة الایتام واطعام الطعام وانشاء السلام
وصحبة الكرام بطولك يا ملجأ الاملین.

* غه زای ته بوک:

له (۸) ی ره مه زانی سالی (۹) ی کۆچی
بهرامبهر به (۱۸) ی کانونی به که می سالی
(۶۳۰ ز) غه زای ته بوک (العسره) رویدا و
پتغه مبههر (عليه السلام) به سهر که وتویی گه رایه وه

ناو شاری مه دینه.

* عه باسیه کان شکست دیتن:

له (۸) ی ره مه زانی سالی (۱۹۹ ک) گورزێکی کاریگهرو که مبهر شکیتن بهر
گه وه سهر کرده ی عه باسیه کان (زهیری کوری مسیب) که وت، عه باسیه کان له
زۆرێک له شه ره کاندای سهر که وتوو ده بوون، به لام له (۸) ی ره مه زان دا توشی
شکستێکی چاوه پروان نه کراو بوون. له وکاته ی (زهیر) به خۆی و ده ههزار سوارو
پیاوه وه روی کرده شاری کوفه، کاتیک دانیشتوانی شاری کوفه دهنگو
باسه که بیان بیست زۆر ترسان و له بهر که می ژماره ی چه کداره کانیان نه بیان توانی
بچه ده وه بۆ رویهرو بونه و بیان، بۆیه بریاریاندا دابنیشن و رویهرویان نه بنه وه
تا دینه ناوشار، کاتیک گه یشتنه قهراغه کانی ده وری شار به تایبهت شویتیک که
پیتی ده و ترا (صفبا) له وێ لایان دا، پاشان توشی رویهرو بونه وه یه کی توند بوون
و گورزێکی کاریگهریان لیدرا.

* گه وه ترین رێپه سه می ژن گواسته نه وه له میژودا:

گرونگترین نهو دووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا روپان داوه

له (۸)ی ره مه زانی سالی (۲۱۰ک) شاری (به خدا) گموره ترین مه راسیم و ناهنگی ژن گواستنموی به خۆوه بینی که له میژودا هاروشیوهی نه فجام نه درابوو!! نهویش، ناهنگی گواستنموی (بورانی کچی حسن ی کوری سههل) بوو له لایهن خلیفه ی عباسی یه کان (مهنمون) که به تاکه ناهنگی بیژینه ی میژویی دادنریت به پیتی قسه ی پیشموا (طبری) و (ابن الجوزی) ره زای خویان لیبی.

* له دایک بوونی خلیفه (المقتدر بالله)

له (۸)ی مانگی ره مه زانی سالی (۲۸۲ک) خلیفه (مقتدر بالله جعفری کوری معتضد) له دایک بوو، له تهمنی ۱۳ سالی بویه خلیفه.

* سؤقیهت پاره ی نیسپانیا ده دزیت:

له (۸)ی ره مه زانی سالی (۱۳۵۵ک) بهرامبیره (۱۱/۲۲/۱۹۳۶ز) له گرمه ی شهری ناوخۆی نیسپانیا دا سؤقیهت توانی کۆماریه کان به له تیتی و (۷۲۵) تن نالتون له (۱۰) هزار صندوقی قهباره (۱۸×۴۸×۳۰) سم بهریت که به (۲۰) سه یاره به سی شو له کاترمیر (۷)ی نیواره تا به یانی له نه شکموته کانی (قرتاجیه) وه گمیه نرایه که ناره کانی نیسپانیا و له ویشموه به پاپۆر ره وانهی سؤقیهت کران. کاتیک که نیسپانیا داوای کرده وه سؤقیهت وتی نیمه بایی (۶۵۰) ملیۆن دولار فرۆکمو چه کمان داوه به کۆماریه کان و نیستاش نیوه (۵۰) ملیۆن دولار قمرزاری نیمن.

* پیشموا جعفری صادق له دایک بوو.

له (۸)ی مانگی ره مه زانی (۷۰)ز پیشموا جعفری صادق له دایک بوو که یه کیکه له پیشموا موجهه یه ده کانی فقهی نیسلامی.

گرنگترین نمو دووداوانه که له مانگه ره مه زاندا دیوان داوه

• دهست بهسمر خوراساندا ده گبریت:

له (۸)ی ره همزانی سالی (۴۳۱ك) بهرامبهر به (۲۳)ی نیاری (۱۰۴۰)ن سولتانی سه لجوقی (طغرل بگ) سرکوت بهسمر سویای دولتی (غزنویه) دا له شهری (دندانگان) و توانی دهست بهسمر خوراساندا بگریت و غزنویه کان ناچار بکات تا دان بنین به دولتی سه لجوقی دا وه کو گه وره ترین و بهیترین دولت له ناوچه که دا.

• سهره‌های دهسپیکردنی دهسه‌لاتی سه لجوقی:

له (۸)ی ره همزانی سالی (۴۵۵ك) بهرامبهر به (۴)ی نیلولی سالی (۱۰۳۶)ن سهره‌های دهست پیکردنی دهسه‌لاتی سولتانی سه لجوقی (الب ارسلان) بوو، له دواي مردنی مامی سولتان (طغرل بگ) که به بناغه داریزه‌ری راسته‌قینه‌ی دولتی سه لجوقی داده‌نرا، (الب ارسلان)یش به گه‌وره پیای میژو ناو ده‌بریت و خاوه‌نی گه‌وره‌ترین سرکوتن بوو بهسمر رۆمه‌کاندا له شهری (ملاذکرد)دا.

• ده‌ریای دیله مه‌ترسی بۆسهر هاروولاتیان دروست ده‌کات:

گرنگترین نهو رووداوانه که له مانگه ده مه زاندا رویان داوه

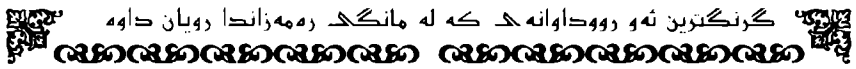
له (۸)ی ره مه زانی سالی (۵۶۹ك) ناوی دیجله به شیوه یه کی مه ترسی دار زیادی کرد و پاشان له شهوی ههینی دا بارانیتکی به خوړ دایکرد و چه ندین خانوو به هژی یهوه پوخان و چه ندین که سیش بونه قوریانی، پاشان خه لکی ماڵ و حالی خۆیان به جی هیشته و له ده شتایه کاندای خیمه یان هه لدا، خه لیفه (قیماز) که ده سه لات داری نهو کاته ی نهو ناوچه یه سوو به ته نهها خۆی نیشی ده کرد و فه رمانیسی به دارو ده سه که ی دا که پارێزگاری له ماڵ و سامانی خه لکی بکه ن.

* بۆ یه که م جار موسلمانان نهیان توانی له مانگی ره مه زاندا به رۆژوبین: له ۸ی ره مه زانی سالی (۱۵۰۲ ز) موسلمانانی (پرتغال) بۆ یه که م جار نهیان توانی به رۆژوبین، به هژی نهو فشاره زۆره ی که کرایه سه ریان له لایه ن که نیسه ی کاسۆلیکیه وه، نهوه بوو که نیسه بریاری دا که ده بی موسلمانان ناچار بکری ن تا له نیسلام په شیمان ببنه وه، موسلمانان له ترسی دین و گیانی خۆیان په نایان برده بهر شاخ و ده شتایی یه کان و هه ندیکیشیان به نهینی کۆچیان کرد بۆ باشوری نه فریقا، له بهر نه وه رۆژوبان بۆ نه گه را.

هه ر که سیك شهوی هه شته می مانگی ره مه زان به کردنی نوێژی
ته دراویح زیندو بکاته وه، پاداشتی وه کو پاداشتی به شدار بوانی
(غذای به دره)...

(پیشه وا علی)

دوعای رژی نژی می مانگی رهمه زان:

اللهم اجعل لي فيه (في رمضان) نصيبا من رحمتك الواسعة، واهدني فيه لبراهنك الساطعة، وخذ بناصيتي الى مرضاتك الجامعة بحمك يا امل المشتالين.

* دهست پیکردنی فتوحاتی نیسلامی:

له (۹)ی رهمه زانی سالی (۹۳ ک) بهرامبهر به (۱۸)ی حوزه بیرانی سالی (۷۱۲ ز) سهر کرده ی موسلمان (موسی ی کوری نصیر) هموله کانی دهست پیکرده وه بۆ تهواو کردنی

ی رهمه زان

فتح کردنی نه نه لوس، نه وه بوو همریک له (تیشبیلیه) و (طلیظله) ی فتح کرد.

* شهپی (بلاط الشهداء):

له (۹)ی رهمه زانی سالی (۱۱۴ ک) بهرامبهر به تشرینی به که می سالی (۷۳۲ ز) رودای (بلاط الشهداء) روی دا، له نیتوان (شارل مارتل) ی سهرۆکی (فرنجه) و (عبدالرحمن غافقی)، له روداوه دا عمره به کان شکستیان خوارد و (غافیقی) ش کوژرا، لای فرهنجه کان نه و روداوه به رودای (تور) یان (بواتیبه) به ناویانگه.

* فتح کردنی دورگهی سه قیله:

له (۹)ی رهمه زانی سالی (۲۱۲ ک) بهرامبهر به (۱)ی کانونی به که می سالی (۸۲۷ ز) موسلمانه کان له پیتناو بلا و کردنه وه ی په یامی خوا دابه زینه قهراغی

گڏوگڏ ٿيو ۽ ڏاڍا وانه ڪيا ڪه له مانگڻ ۽ ڏهه مهاندا روپان ڏاڍو

دهرياکانی دورگهی سه قيله (صقيله)، دهستان گرت به سریداو فتح کردنه کوش له سر دهستی (زیاد ی کوری نه غلبه) بوو.

* کڙتایی هاتنی بزوتنهوی (بابك):

له (۹) ی ره مهزانی سالی (۲۲۲ك) بهرامبهر به سالی (۸۳۷ز) خلیفه (معتصم) ی عه باسیه کان داوای له سر کرده (حیدر ی کوری کاوس) ناسراو به (نه فشین) کرد تا بچیتته ناو شاری (البذ) که باره گای (بابك ی خرمی) لی بوو، حیدر به فرمانی خلیفه چونه ناو شاره که، به لام (بابك) و دارو دهسته که ی پایان کرد، پاشان حیدر توانی دهست گیریان بکات و بیان بات بز سامهرا، لهوی بابك و هندی له شوینکه وتوانی له لایهن حمیده ره وه کوژران، بهم شتویه کڙتایی به بزوتنهوی (بابك) هات که ماوهی ۲۰ سال بوو بوونه ریگر له بهردهم موسلمانان دا.

* شهری زه لاقه:

له (۹) ی ره مهزانی سالی (۴۷۹ك) بهرامبهر به (۱۷) ی کانونی یه که می سالی (۱۰۸۶ز) - (یوسفی کوری تاشفین) سرۆکی سوپای (مرابتن) (المرابطن) توانی سهریکهوی به سر فدره نجیه کان دا به سرۆکایه تی (فونسی) شهشم له شهری (زه للاقه) دا. لهو روویه روو بوونه ودا (فونس) به خۆی و تهنها (۹) که می سوپاکه یه وه رزگاری بوو.

* نه نفال به جینۆساید ده ناسریت:

گرتنترین نهو دوو داوانه ڪه له مانگه ره مه زاندا رويا ن داوه

له (۹) ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۴۲۹ك) بهرامبره (۲۰۰۸/۹/۱۰ن)
دادگای تاوانه کانی عیراق به فرمی بریاری دا پرۆسهی (بهناو شهغال) به
جینزساید بناسیتی.

* قهزای چهچه مال خرایه سر پاریزگای سلیمانی:

له (۱۲) ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۳۹۰ك) بهرامبره (۱۹۷۰/۱۱/۶ن)
حکومهتی عیراق به فرمانی میری و به نوسراوی ژماره (۲۵۸) بریاری دا

قهزای چهچه مال له سر پاریزگای کهرکوک دابری و بیخاته سر پاریزگای
سلیمانی، مه به ستیش له کارهی رژیم که مکردنه وهی ژمارهی کورد بوو لهو
پاریزگایه.

* یه کهم قافلهی موجهدینی حیجاز ده گاته میسر:

له (۹) ی ره مه زانی سالی (۱۲۱۳ك) بهرامبره (۱۸) ی شویاتی سالی
(۱۸۹۹ن) یه کهم قافلهی موجهدینی حیجاز که پیک هاتبوو له چند لیوایه

گونگترین نهو دووداوانه ک که له مانگه ره مه زاندا دویان داوه

گه‌یشته میصر بۆ به‌شداری کردنی جیهاد شان به‌شانی برا میصریه‌کانیان له دژی خاچ پەرسته فەرهنسیه‌کان.

* (بولغاریا) بریاری جیابوننه‌وه ده‌دات:

له (۹)ی ره‌مه‌زانی مانگی نیسانی سالی (۱۹۰۹ ز) - بولغاریا بریاری جیابوننه‌وه و سهریه‌خۆیی خۆی له ده‌ولته‌تی عوسمانی پاگه‌یاند و بریاری دا کار به‌ده‌ستوری مه‌له‌کی بکات، ده‌ولته‌تی عوسمانی په‌زامه‌ندی نیشاندا له‌بهرامبهر (۵ ملیۆن) لیره‌ی زێر دا که پیتی بدری له‌لایهن بولغاریاوه، شایانی باسه بولغاریا مساحه‌ی خاکه‌که‌ی ته‌نها ۹۶ هه‌زار کیلۆمه‌تر دووجابوو و ژماره‌ی دانیشه‌توانه‌که‌ی ۴ ملیۆن کس بوو.

نه‌و کده‌ی شه‌وی نه‌وه‌می مانگی ره‌مه‌زان به‌کردنی نوێژی تدرایح زیندو ده‌کاته‌وه، وه‌کو نه‌و کده‌ وایه‌ که‌ خواپه‌رسته‌ی کردووه‌ له‌سه‌ر نه‌و شه‌وازه‌ی که‌ (داود پیغمبهر) (ﷺ) کردووه‌تی...

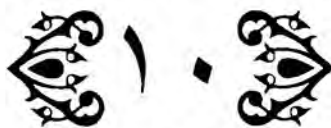
گنگترین نهو رهو داوانه ه که له مانگه ره مه زاندا ره بیان داوه

دوعای رۆژی دهیمسی مانگی ره مهزان:

اللهم اجعلني فيه (في رمضان) من المتوكلين عليك، واجعلني فيه من الفائزين لديك، واجعلني فيه من المقربين اليك باحسانك يا غاية الطالبين.

* ديمشق داگیر ده کریت:

له (۱۰)ی ره مهزانی (۲۲)ی نیسانی
سالی (۷۵۰ ز) - (عبدالله ی کوری
علی) هات گه مارۆی دیمه شقی دا،
له مهر پینج ده رگا کیمه وه ناماده باشی

ی

ره مهزان

شاری دیمه شق

تواویان کردبوو تاجچه ناو شاره کمه، سهره تاش بهروخاندنی دیواری دهوری
شاره که دهستیان پینکرد و بو نومه بهسته خه لکیتی زۆری نهو شاره یان
کوشت، له ناو شاره که شدا دوبره کی له نیتوان عباسیه کان و نه مهویه کان دروست

گنگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

بوو و شهرتکی ناوخری سهری هه لدا، نهوه بوه کارناسینهک تا زور بهناسانی دیمشق بدن بهدهستهوه. نهوهبوو له رژی چوارشه مه دا هیزه کانی (عبدالله کوری علی) توانیان تهواری دیمشق داگیر بکن.

* خاتوو خه دیمه وهفاتی کرد:

له (۱۰) ی ره مه زانی سالی (۳ ق.ک) ی بهرامبهر به سالی (۶۲۰ز) هه زه تی خاتوو خه دیمه دیکی نیمانداران ی خیزانی به که می پیغه مبه رمان عمد (ﷺ) وهفاتی کرد.

* پلان بژ گرتنی شاری مه که که داده نریت:

له (۱۰) ی ره مه زانی سالی (۸) ی کزچی بهرامبهر به (۱) ی کانونی دووه می سالی (۶۳۰ز) پیغه مبه ر (ﷺ) و هاوه له کان دهستیان کرد به جو له و پلان دانان

که عبهی بیروز له شاری مه که که

گرننگترین نه و رووداوانه ه که له مانگه ره مهزاندان دو بیان داوه

بژ گرتنی شاری مه کهه.

* له (۱۰) ی ره مهزانی سالی (۱۳۲ک) بهرامبهر به (۲۱) ی نیسانی سالی (۷۵۰ز) خلیفه ی نه مهویه کان وه لیدی کوری معاویه ی کوشته.

* له (۱۰) ی ره مهزانی سالی (۴۸۵ک) بهرامبهر به (۱۳) ی تشرینی یه که می سالی (۱۰۹۲ز) - (نهادهند نظام الملك) باوکی (حسن ی علی کوری اسحاق) کوژرا که وهزیری دهسته راستی سولتان (ألب ارسلان) بوو پاشان بژ ساوه ی ۳۰ سال وهزیری کوری (ألب ارسلان) (ملشگاه) بوو، نضام الملك که سیکی زاناو به خشنده و نهرم و نیان بوو، ناسراویوو به گرنگی دان به درووستکردنی قوتابخانه و خویندنگه له ولات دا.

* له (۱۰) ی ره مهزانی سالی (۶۴۸ک) بهرامبهر به سالی (۱۲۵۰ز) خاتو (شجرة الدر) خیزانی (مهلیک صالح) له شهیری مه منصوره (المنصوره) توانی به سهر (لویس) ی نۆیه م دا سهرکهویتی و لویس به دیل بگریته و ژماره یه کی زۆریش له سهر بازه کانی بکوژیته.

* جهنگی جیهانی یه که م:

له ۱۰ ی مانگی ره مهزانی سالی ۱۳۳۲ ی کۆچی بهرامبهر به ۱ ی مانگی (تاب) ی سالی ۱۹۱۴ ی زاینی جهنگی جیهانی یه که م دهستی پیکرد، به شیوه یه که

جهنگی جیهانی یه که م

گرنگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ده مه زاندا روپان داوه

چهندین ملیۆن مرۆفی تیندا کوژرا.

* له (۱۰) ی ره مه زانی سالی (۱۳۹۳ك) بهرامبهر (۶) ی تشرینی به که می سالی (۱۹۷۳ز) هیزه کانی (میصر) که پیتیان ده و ترا (باشترین سهریازی سهرزهوی) سهرکمون به سهر جوله که کاندا له شهری (العبور) دا له هه مان کاتدا هیزه کانی بهری سوریاش توانیان به هه مان شیهوی بهری میصر سهریکهون به سهر جوله که کاندا له هه مان شهردا، نهم سهرکه تته له دوا ی تهو زنجیره شکستانه هات که عهر به کان له بهرامبهر جوله که کاندا خواردیان.

* شاره کانی (السند) رزگار ده کریت:

له ۱۰ ی مانگی ره مه زانی سالی (۹۳) ی کۆچی سوپای موسلمانان به سهرۆکایه تی (محمد ی کوری قاسم الثقفی) دوا ی شهریککی کهم خایهن توانیان

به سهر سوپای

(السند) دا

سهریکهون و

سهرۆکه کشیان

که ناوی

(داهر) بوو

بیکوژن، دوا ی

نهم

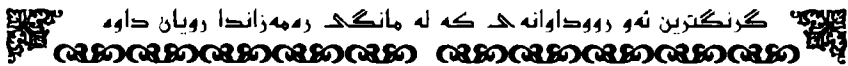
سهرکهوتنه یان

به تهواوی ده ستیان گرت به سهر شاره کانی (السند) دا.

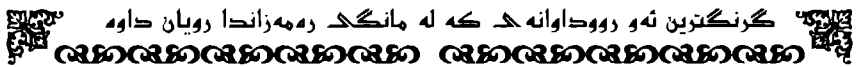

* رزگار کردنی شاری دیمشق:

له ۱۰ی مانگی رهمه زانی سالی (۱۳۹۳ک) بهرامبهره (۶)ی تشرینی
یه که می سالی (۱۹۷۳ز) سه ره تای دهست پیکردنی شهری نیوان سویای
عمره به کان و جوله که کان بوو، که بووه هژی تیکچونی ریگای (بارلیف) پاشان
هیزه کانی سویای عیراق گه یشتنه (سوریا) و شاری (دیمشق) یان له دهستی
چه پهلای جوله که پاراست و رزگاریان کرد.

ندو که سدی شادی دهی می مانگی رهمه زان به کردنی نویژی ته راویح
زیندو ده کاتدوه، خوی گدوره سه لامدتی ده کات و ده پاریزی له
دونیاو دوار و ژدا، جگله دوهش له رژی قیامت دا ده توانی
شده اعدت و تکا بو حدفتا کهس بکات... (پیشدهوا علی)

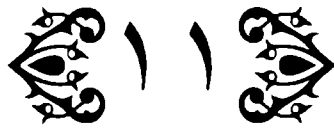

دوعای رۆژی یانزه یه می مانگی ره مهزان:

اللهم حبب اليّ فيه (في رمضان) الاحسان، وكره فيه الفسوق و العصيان
و حرم علي فيه السخط والنيران بعونك يا غياث المستغيثين.

* نهخۆشی تاعون بلاو ده بیتهوه:

له (۱۱) ی ره مهزانی سالی (۱۳۴۸ ز)
نهخۆشیه کی کوشنده له ناو دانیشتوانی
میسر و رۆژه لاتی نیسلامی بلاو
بوویهوه نه مهش بههژی هاتنی

ی ره مهزان

کهشتیه کی نه فهره لنگر له نهو روپاوه بۆ میسر، نهو (تاعون) نهخۆشیه پیش
نهوهی بگاته میسر (۲/۱) ی دانیشتوانی نینگلته رای له ناو برد، ۴/۱ ی
دانیشتوانی ولاتی (صین) و ۳/۱ ی نهو روپای له ناو برد، له میسر و شام و
عیراق و فارس و حیجاز سهدان ههزار کهسی له ناو برد، ترس و دلهر اوکیتی
خسته ناو دلی دانیشتوانی سه رزهویهوه، به تاییهت له میسر نۆسه د ههزار
کهسی کوشت بۆ جاری دووهم نهو نهخۆشیه روی کرده شاری قاهره و سهدان ژن
و مندالی کوشت، نهخۆشیه که نهوهنده بههیز بوو توشی هه ر کهس ببوایه
یه کسهر دهیکوشت، جگه له وهش زۆر تیک له کار به دهستانی دهوله تیش بههژیوه
مردن.

* له (۱۱) ی ره مهزانی سالی (۹۵ ک) بهرام بهریه سالی (۷۱۴ ز) (سعدی
کوری جبر) شهید بوو به دهستی (حه ججاجی کوری یوسفی سهقه فی).

گورنگترین نهو زووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا روپان داوه

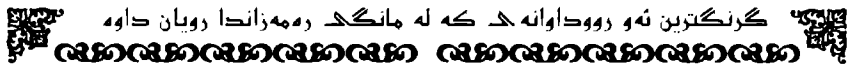
* له (۱۱) ی ره مه زانی سالی (۱۲۹ک) بهرامبهر (۲۵) ی نایاری سالی (۴۷۷ز) بانگه شهی بنی عباس ناشکرا کراو سهری هه لدا له خوراسان به سه رۆکایه تی (ابی مسلم ی خوراسانی).

* له (۱۱) ره مه زانی سالی (۶۲۴ک) بهرامبهر (۲۵) ی نابی سالی (۲۲۷ز) (ته یوجین ی کوری یه سوکای به هادر) ی ناسراو به (جنگیزخان) کۆچی دوایی کرد، ناوبراو دروستکمری نیمپراتۆریه تی (مهغۆل) بوو یه کیتک بوو له شه پرکهره کان که میژوی له که دار کردو میژو له دهستی بیزار بوو چهن دین تاوانی گهوره ی دژیه مرۆقایه تی نه هجام دا که زمان ناتوانی باسی بکات، نه مه له لایه ک، له لایه کی تریشموه که سیتیکی به توانا بوو له بهواری ره وان بیژی و پریاردان و ریژی زۆری له زانایان ده گرت و کهسی شاره زاو خاوهن خیبره ی ده کرده راویژوکاری خۆی.

* له (۱۱) ی ره مه زانی سالی (۶۵۵ک) بهرامبهر (۲۱) ی نهیلولی سالی (۱۲۵۷ز) سه ر کرده ی مهغۆله کان (هۆلاکۆ) نامه یه کی ناراسته ی خه لیفه ی عهباسیه کان (معتصم بالله) کردو تیییدا داوای کردبوو که خه لیفه خۆی ته سلیم بکات و به ملکه چی و به ناشکرا و له بهرچاوی خه لکا ملکه چی خۆی له بهرامبهر هۆلاکۆدا بنویتی.

* له (۱۱) ی ره مه زانی سالی (۹۸۶ک) بهرامبهر (۱۱) ی تشرینی دووه می سالی (۱۵۷۸ز) عوسمانیه کان توانیان سه ربکه مون به سه ر سه فهویه کان

دا له شہری (شاهی) له (قه قاس)، سہمویہ کان گورزتیکی کاری گہریان
بدرکوت که نزدیکه ۱۵ ہزار کسین لی کوژرا.

* شہری (البویب):

له ۱۱ مانگی رہمہزانی سالی (۱۴) ی کوچی شہری (البویب)^(۱) بہریابو له
نیوان سویای موسلمانہ کان بہ سہرؤکایہتی (المثنی ی کوپی حارثة الشیبانی) و
سویای فارسہ کان بہ سہرؤکایہتی (مهران) کہ تئیدا سویای موسلمانہ کان
سہرکوتنیتیکی گہورہیان بہ دست ہینا، نہمہش بووہ ریگہ خۆشکردنیک
لہبہردہم موسلمانہ کان دا تا بتوانن (قادیسیہ) ش بگرن و رزگاری بکنن.

ندو کدسی شہوی یانزہ ہدمی مانگی رہمہزان بہ کردنی نویژی
تدراویح زیندو دہ کاتدوہ، لہ دویادا بہ تیرناوی دہمیری و بہ
تیرناوی زیندو دہ بیتدوہ و لہ سہر پردی سیرایش و ہک تیشک
دہ پدیریتدوہ...

(پیشدوا علی)

ہہرگیز بیر نہ رابردوی خۆم ناکہ مہوہ، مہگہر بہموی نہ نجامیکی نیومہرگرم.

(وتہ)

(۱) ناری روبریتیکی بچرکہ له نزیك شاری کوفہ.

گونگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

دوعای رۆژی دوآنزهیه می مانگی ره مه زان:

اللهم زيني فيه (في رمضان) بالسر والعفاف، واسرني فيه بلباس القنوع والكفاف، واحملي فيه على العدل والانصاف، وآمني فيه من كل ما اخاف بعصمتك يا عصمة الخائفين.

* شاری (دمیاط) داگیر ده کریت:

له (۱۲) ره مه زان دا هیزه کانی رۆم
به سهر کردایه تی (تیو دوری) چواره م و
له سهر ده می خه لافه تی
(المتوکل علی الله) هیرشیتیکی گه وره ی

ی

ره مه زان

کرده سهر شاری (دمیاط) میسر که لهوکاته دا میسر ولایه تیتیکی نیسلا می بوو

به ده ستوری خه لافه ت، نهو هیزه تیتکده ره که هاتنه ناو شاری (دمیات)، سهره تا

گونگترین نهو رووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

دهستیان کرد به سوتاندنی مزگهوت و مائهکان و بلاو کردنهوی فساد و خرابه کاری جگه له موهش قاچی پیاوه کانیاں ده بری و سوکایه تیان به نافرستان ده کرد، نهم کارهی رۆمه کان هه ره شهیه کی ترسناک بوو بۆ سه ره خه لافه تی نیسلامی، موسلمانه کانیش له هه وتلی خۆ ریکه خسته نه و یاندا بوون بۆ به ره برچ دانه وهی نهو سته م کاریه، نه وه بوو فیعلمن هه وتلی رۆمه کان پیچه مانه بووه وه و نهو کاره یان بووه سه ره تای دروست بونی ده وتله تی (الطولونیه) که نوینه ره که یان (ابن طولون) بوو.

* خاوه نی (الفیه) وه فات ده کات:

له (۱۲) ی ره مه زان مامۆستا (ابو عبدالله الحیانی) ناسراو به (ابن مالک) خاوه نی (الفیه) له دیمه شق کۆچی دوایی کردو له (سفه ی شاخی قاسیون) له سوریا به خاک سپێردرا، (ابن مالک) ره حمه تی خوای لیتی له (حمیان) له دایک بووه و یه کیئک بووه له زانا باشه کان له گشت زانسته کاندایه تایبه ت له بواری (نه حو) دا به هۆی (الفیه) وه ناویانگی ده رکردو ته واو ناسرا. (الفیه) پیئکه اتوه له (۱۰۰۰) شیهری (نه حوی) و چه ندین جار له هه موو دنیا چاپ کراوه ته وه و تا نیستاش له حو جره و خویندن گاو کۆلیزه کاندایه مه وانه ده وت ریتته وه، شایانی باسه (ابن مالک) هاو رپیه کی خۆ شه ویستی (ابن خه له کان) بووه.

* پیئشه وا به لقی نی له دایک بوو:

له ۱۲ ره مه زاندا پیئشه وا (البلقینی) شیخ الاسلام سراج الدین ابو حفص عمری کورپی رسلان ی کورپی نصیری کورپی صالح الکنانی (چاوی به دونیا هه ته یئاو له دایک بوو، پیئشه وا (البلقینی) یه کیئک بوو له مجته ده کانی سه رده می خۆی و زانایه کی که م وینه ی سه ده ی هه شته م بوو، نهم زانایه زانسته ی (فقه ی) له

گرننگترین نمو دهوداوانه که له مانگه ده مه زاندا روپان داوه

هدرسی زانای گهوره (ابن عدلان) و (التقی) و (السبکی) وهرگرتوه و زانستی (نحوی) له (ابن حیان) وهرگرتوه و پاشان شاره زایی تهواری له زانستی (فقه) و (حدیث) و (اصول) پهیدا کردوه و گهیشته پلهی (نیجتهاد) کردن و چندین قسهو بۆچوونی جیاوازی هیده له مهزه بی پیشهوا شافعی دا، ته نانهت هندیك جار ترجیحاته کانی جیاوازه له گهل نمو ترجیحاتانهی که پیشهوا نهووی کردویه تی، جگه له وهش چندین دانراوی هیده له بواری : (فقه) و (حدیث) و (تفسیر) دا له وانه (حواشی الروضة)، (شرح البخاری)، (شرح الترمذی)، (حواشی الکاشف)، بۆ ماوه بیه کیش له مزگهوتی (الطولونی) له شاری قاهره هدرسی تهفسیری گوتوه تهوه، بههای کورپی (عقیل) له باره بیهوه ده لئی: بهلقینی چاکترین موفتی سهرده می خۆسه تی. نمو بوو له ۱۰ ای مانگی (ذی القعدة) ی سالی (۸۰۵ ک) وه فاتی کرد.

* په کم دکتۆری موسلمان له بواری چاره سه رکردنی نه خۆشیه کان به گۆگیا: له ۱۲ ره مهزان (ابن البطار) گهیشته (قهیره وان) له سه فماری کیدا که بۆ لیکۆلینهوه له هندیك گۆگیا، نمو زانا به پریزه په کم کس بوو له ناو موسلمانانه کاندا که بپیته دکتۆریکی سه رکهوتوو له چاره سه ری سروشتی به گۆگیا جگه له وهش چندین کتیب و نوسراوی له بوواره دا داناهه له وانه: (الادویه المفردة)، (المجامع الکبیر)، (الافعال الغریبه و الخواص العجیبه)، هه ری هیک لهو کتیبانه به گرننگترین سه رچاره ی بواری چاره سه ری سروشتی و ده رمان سازی داده نرین له کۆن و نویدا، به کورتی مامۆستا (ابن البطار) به مامۆستای دکتۆره کانی بواری چاره سه ری سروشتی به گۆگیا داده نریت که هه موو ژبانی خۆی له پیتناوی خزمهت کردنی مرۆفایه تی به سه ر برد.

گنگترین نعو دهه داوانه ک که له مانگک ده مه زاندا دوان داوه

* بۆ جاری دووهم مزگوتی پیغه ممبر (ﷺ) ده سوتی:

له ۱۲ی ره مه زانی ۵ی مانگی تشرینی دووهمی سالی (۱۴۸۱ ز) - بۆ جاری دووهم مزگوتی پیغه ممبر (ﷺ) له مه دینه ناگری تیبریوو بههژی هموره بروسکه یه کموه (الصاعقه) لهو کاته ی بارانیکی به خوړ و پرله هموره بروسکه باری به سهر شاری مه دینه دا نه وه بوو یه کیتک له هموره بروسکه کان له یه کیتک له بلند گۆکانی مزگه ته که ی دا لهو کاته دا سهرده سته ی بانگبیره کانی نمو مزگه وته (شیخ شمس الدین ی کورپی خطیب) بانگی ده دا بههژی مه شهید بوو، پاشان ناگر له سه قفی مزگه وت و دارو دیوارو کتیب و قورنانه کان به ربوو، ناگره که به شیوه یه ک بوو هم موو خه لکی شاری مه دینه هه ولیان ده دا نه میان ده توانی کۆنترۆلی بکه ن و بههژی مه نزیکه ی ۱۹ کهس بونه قوریانی، داوی نه وه خه لکی شاری مه دینه نامه یه کیان بۆ سولتان (قایت بای) میسر نوسی و داوی هاوکاری یان لی کرد بۆ دروست کردنه وه ی مزگه وت، له بهرامبه ریشدا سولتان هم موو که ره سته و پێداویستی بینا سازی و ته نانه ت کرێکاریشی بۆ ناردن.

* له (۱۲)ی ره مه زانی سالی (۲۵۴ک) بهرامبه ر (۳)ی سه یلولی سالی (۸۶۷ز) - (احمدی کورپی طولون) چوه ناو ولاتی میصره وه له لایهن (باکباک) له هه مان کاتدا چوه ناو عیراقیشه وه .

* له (۱۲)ی ره مه زانی سالی (۲۶۵ک) بهرامبه ر (۷)ی نیاری سالی (۸۷۹ز) مزگه وتی (ابن طولون) له شاری قاهره دروست کرا.

* له (١٢)ی رهمه زانی سالی (٣٣١ك) بهرامبهر (٩)ی نیاری سالی (٩٤٣ز) - (توزون) چوه ناو (بمغدا) له لایهن (ناصر الدوله ابن حمدان) و توانی دهولتهتی عهباسی دووهم پیک بهینیت.

* ابن جهوزی وهفات دهکات:

له (١٢) ی رهمه زانی سالی (٥٩٧ك) بهرامبهر (١٦) ی حوزهبیرانی سالی (٢٠٠ز) پیشهوا (ابو الحرج ی کوری الجوزی) ناسراویه (ابن الجوزی) وهفاتی کرد، که ماموستای خه لکی عیراق و فهرموده ناس و شهرع و زمان زان و رافه کاری قورئان بوو، خاوهنی زیاتر له (٣٠٠) کتیب و نوسراو بوو له گرنگترین دانراوه کانی (المنتظم فی تاریخ الملوك والامم) وه (صفه الصفوه) وه (اخبار الاذکباء) و چمندانی تر.

* له (١٢)ی رهمه زانی سالی (٦٦٦ك) بهرامبهر (٢٥) نیاری سالی (٢٦٨ز) شاری (نینتاکیه) (انطاکیه) فهتج کرا له سهر دهستی (ظاهری بیبرس)، شاری نینتاکیه کهوتوته خواری ولاتی تورکیا.

* له (١٢)ی رهمه زانی سالی (١٤٢٥ك) بهرامبهر (٢٦)ی تشرینی یه کهمی سالی (٢٠٠٤ز)، موسلمانانی ههریمی (ناراپیوات)ی ولاتی (تایلاند) که زۆرینهی دانیشتوانی موسلمانن، بههزاران کهس له موسلمانان رژانه سهر

گورنگترین نهو زووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه
 شه قامه کان و خۆپیشاندا نیتکی گهوره و بهر فراوانیان نه بجامدا و داویان له
 حکومتی ولاته که بیان ده کرد که گیراوه موسلمانان کان نازاد بکات، به لام
 هیزه کانی ناسایشی حکومت بیژه همانه بهر نگیاریان بونه وه زیاتر له ۸۷
 کهسیان لی کوشتن.

خۆپیشانان

ندو کهسهی شهوی دوانزه هه می مانگی ره مه زان به کردنی نویژی
 تهراویح زیندو ده کاتهوه، پاداشتی وه که نهو کهسه وایه که ههفتا
 ههفتا عومره ی قهبول کرای کردییت...
 (پیشهوا علی)

گرتنگترین نهو رووداوانه د که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

دوعای رژی سیانزه یه می مانگی ره مه زان:

اللهم طهرني فيه (في رمضان) من الدنس والافذار، وصبرني فيه على
كائنات الافذار، و وفقني فيه للتقى وصحبة الابرار بعونك يا قرة عين
المساكين.

* دابه زینی کتیبی (تینجیل):

له (۱۳) ی ره مه زاندا کتیبی (تینجیل)

دابه زی بۆسه ره حه زه تی عیسی

پتفه مبه ری کوری مه یه م (ﷺ).

* کلیلی ده روزه ی شاری (قدس) ده دری

ی

ره مه زان

به پتشهوا عمری کوری خطاب:

له (۱۳) ی ره مه زانی سالی (۱۵ک) به رامبه ر (۱۸) ی تشرینی به که می سالی

(۶۳۶ز) پتشهوا ی تیمانداران (عمری کوری خطاب) ره زای خوای لی بی

گرنگترین نهو دووداوانه که له مانگک دهمه زاندا روپان داوه

گه‌یشته فه‌له‌ستین دوا‌ی نه‌وه‌ی شه‌ریکی توند درووست بوو له‌به‌رامبهر سه‌ریازه موسلمانه‌کاندا له کاتی گرتنی (دیار الشام) پاشان کیلیی ده‌روازه‌ی شاری (قدس) درا به پیشه‌وا عمر له‌به‌رامبه‌ریشدا بریاری پاراستنی سه‌رو ماتی هاوولاتیانی ده‌رکرد.

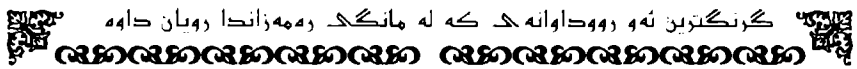
* عبدالرحمن ی کوری هیشام ده‌سه‌لات ده‌گریته ده‌ست:

له (۱۳) ی ره‌مه‌زانی سالی (۴۱۴ک) به‌رامبهر (۲۸) ی تشرینی دووه‌می سالی (۲۳ از) به‌یعتی خه‌لافه‌ت درا به (عبدالرحمن ی کوری هیشام) له‌قربه (قرطبه) عبدالرحمن که‌سیکی نه‌مه‌وی بوو ناسراو بوو به (مستظهر بالله)، به‌لام ده‌سته‌لاته‌که‌ی تنه‌ها یه‌ک مانگ و حه‌فده‌ه‌رژوی خایاند.

* هاوه‌لی به‌ریژ (ابولبابه) وه‌فات ده‌کات:

له (۱۳) ی ره‌مه‌زانی (۱۹) ی مانگی کانونی دووه‌می سالی (۶۶۱ ز) - هاوه‌لی به‌ریژ (بشری کوری (عبدالمنذر) ی کوری (رفاعه) ناسراوبه (ابولبابه) وه‌فاتی کرد، له‌سه‌رده‌می خه‌لافه‌تی پیشه‌وا (علی) دا وه له شاری قابس ی ولاتی تونس به‌خاک سپی‌درا و نیستاش خه‌لکی به‌لیت‌شاو سه‌ردانی ده‌که‌ن، نه‌بولوبابه ره‌زای خوی لی بی خه‌لکی شاری مه‌دینه بوو له هژی بنی عمری کوری عه‌وف بوو که له‌گه‌ل جول‌ه‌که‌کاندا هاوپه‌یمان بوون، دوا‌ی نه‌وه‌ی که پیغه‌مبهر (ﷺ) بانگ‌خوازی خۆی نارد بۆ مه‌دینه نه‌بولوبابه په‌یوه‌ندی پیوه‌کردن و له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌واندا موسلمان بوو، پاشان به‌شداری له‌چه‌ندین غه‌زادا کرده که له گرنگ‌ترینیان غه‌زای (توحود ، به‌در) بوو، جگه له‌وه‌ش دووجار پیغه‌مبهر (ﷺ) وه‌ک و جینشینی خۆی به‌سه‌ر مه‌دینه‌دا دایناوه، نه‌و به‌ریژه یه‌کیتک بسوه له‌وانه‌ی که فه‌رموده‌یان له پیغه‌مبهره‌وه (ﷺ)

گیراوه تموه، شایانی باسه دوو نایهت له قورناندا نامازه به دوو رودای ژیانی نهبولوبابه ده کهن:

۱- نایهتی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرُّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۲۷) وَعَلِمُوا أَنَّ أَمْوَالَكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ (۲۸) (الأنفال).

واته: نهی نهوکسانه می باه و پرتان هیناوه، ناپاکی و خیانت مه کهن له گمڤ خواو پیغه ممبر (ﷺ)، وه ناپاکی مه کهن له سپارده کانی ناو خۆتان له کاتیکدا که نیوهش ده زانن ناپاکیه. وه بزائن به پراستی مال و مندالتان هۆکاری تاقی کردنه وهی نیوهن، وه به پراستی لای خوا پاداشتی زۆر گهوره ههیه.

نهمهش لهو کاته دا هاته خواره وه که پیغه ممبر (ﷺ) بۆ ماوهی (۲۵) شهو گه مارۆی قه لا کانی جول که می (بنی قریظه) ی دا له مه دینه، نه وه بسو که زۆریان بۆ هات داوایان کرد له پیغه ممبر (ﷺ) که (ابولبابه) بنیری بۆ لایان تا قسه ی له گه لدا بکهن، نه وه بوو نهبولوبابه چوه لایان کاتیک جول که کان نهبولوبابه یان بینسی له بمری هه لسان و پیشوازیان لی کرد، نافرته و مندالتکانیان به گریانم وه به ره و رووی هاتن و وتیان نیمه له سه ر حکم و بریاری پیغه ممبری خوا (ﷺ) داده به زین نهبولوبابه وتی به لی، ده ستیشی به ملی خۆیدا هینا وه کو نه وهی بلی نه گه ر دابه زن سه رتان ده برن، پاشان ههستی کرد که شتیکی زۆر خرابی کردوه، وا ههستی کرد که خوی گهوره به هۆی نهو کاره یه وه رقی لیی بۆ تموه، بۆیه نان و ناوی له خۆی حه رام کرد، پاشان بۆ نه وهی لهو گونا هه پاک بیتموه چوه مزگموتی پیغه ممبر (ﷺ) و خۆی به کۆله که می مزگموته که وه به ستموه بۆ ماوهی شهش شهو بهو کۆله که یه وه مایه وه

گرتنترین نمو دووداوانه که له مانگه ده مه زاندا رویان داوه

تاوای لیتهات هیژی لیپرا له برستی و تینویتی دا (جیگهی باسه نیستاش نمو کۆله که له مزگهوتی پیغه ممبر (ﷺ) به ناوی (ابی لبابه) به ناو بانگه).

۲- نایهتی دووه میش هاته خواره وه که ده فرموئی (و اخرون اعترفوا بذنوبهم) که ناماژه به لیخۆش بوونی نه بو لوبابه ده کات، پاشان پیغه ممبری خوا (ﷺ) هات و به دهستی موباره کی خۆی نه بولوبابه ی له کۆلکه که کرده وه و مژده ی لیخۆش بوئی خوای پیتدا.

* جاریکی تریش نه خۆشی تا عون بلاو ده بیتموه:

له ۱۳ی ره مه زان و له سهرده می ده سه لاتی (عبدالله کوری زییر) دا نه خۆشی (طاعون) که پیتی ده و ترا (الطاعون الجاف) له حیجاز بلاو بوویه وه، بۆیه پی ده و ترا (الطاعون الجاف) چونکه هه رکهس نمونه خۆشیه ی بگرتایه له ناستی خۆی وشک ده بووه وه هه رگیز رزگاری نه ده بوو لیتی، شایانی باسه زیاتر له ۲۰۰ هه زار کهس به هۆی نمو نه خۆشیه وه مردن و ۸۰ کهسیان له کورو نه وه کانی هاوه لئی به پریز (انس کوری مالک) بوون. (ره زای خوای لی بی)

* سولتان (مرادی یه کهم) شهید ده کریت:

له ۱۳ی ره مه زانی ۱۵ی مانگی تشرینی دووه م سالی (۶۹۸ ز) سولتانی عوسمانی (مرادی یه کهم) شهید کرا، دوا ی نمو ی که (بۆسنه و هیرسک) ی فته ح کرد. دوا ی نمو (لازار) ی مه لیککی صریه کان سوپایه کی گه وه ی ناماده کرد که پینک هاتبوو له (صرب و بۆسنه و هیرسک و نه فلاف و به غدان) ، هه موویان په یمانیان دا که رو به روی موسلمانه کان ببنه وه و ده ولته ی عوسمانیه کان بروختن، کاتیک ده نگویاس گه یشته وه به سولتان، ته پللی شه ری لیتدا، هیژی موسلمانه کان ناماده بوون و کهوتنه ری تا گه شته شویتیک که پیتی ده و ترا

گڻگنڻن نه و دوو داوانه هڪ ڪه له مانگه ڊمجه زاندا روپان ڏاوه

(سها) يان (سهو) لهو ٿيدا همدوو سويا بهيه ڪياندا داو موسلمانن کان سرڪهوتن، دواي ڪڙتايي هاتني شهره ڪه و لهوڪاتهي سولتان بهناو ڪوڙراوه ڪاندا ده گهرا يه ڪيٽڪ له سهريازه صرييه ڪان ڪهناوي (مليوك) بوو ههلسايهوهو رميڪي ڪوشندهي له سولتان (مراد) داو نهوهبوو بههڙيموه شهيد بوو.

* له ۱۳ ره مه زاندا يه ڪم نوٿري ههيني له مزگهوتي (الجيوش) سويا

موگهوتي (الجيوش)

لهشاخي (المقطم) ي قاهره نه نجام درا. نه مزگهوته له لايمن (بدر الجمالي) (والي) عهڪا درووست ڪراوه.

* مردني ياسر عمره فات:

له ۱۳ ره مه زاندا سهروڪي ده سهلات دارتسي فهلهستين (ياسر عمره فات)

ياسر عمره فات

ڪڙچي دوايي ڪرد. (محمد عبدالروؤف القدوة الحسيني) ناسراو به (ياسر عمره فات) يان (ابو عمار) له مانگي نابي سالي (۱۹۲۹ ز) له شاري قاهره له داياڪ بووه. ڪڙليٿي ههندهسي له زانڪڙي قاهره تهاو ڪردوه و لهته مهني گهرهبي دا ڙني هيتاوه و تنها يدڪ ڪچي له خيزانه ڪهي بووه. نهوهبوو له ناکاو بساري تهندروسستي تيڪچوو و

گرتنترین نهو رووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

گواسترایمه بۆ فەرهنساو له ۱۱/۱۱/۲۰۰۴ ز به فەرمی وهفاتی یاسر عهرفات راگهینرا. بهلام نهوی جیگای سهرسورمانه نهویه که هه موو دکتوره کانی فهرنسا نهیان توانی هۆکاری نهخۆشیه کهی بزنان و تانیستاش گومان له هۆکاری مردنه کهی هیه.

هدر کدسیک شهوی سیانزه یدمی مانگی ره مدزان به کردنی نویژی تهر او یح زیندو بکاتهوه، پاداشتی وهك نهو کدسه وایه که سهردانی مزگدوتی (الاقصی) قودس و سهردانی مدرقه دی پیغمبه ران و پیاوچا کانی دهورو بهری قودسی کردیبت...

(پیشدوا علی)

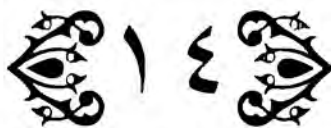
گنگترین نهو رووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

دوعای رژی چواردهی می مانگی ره مه زان:

اللهم لا توخذني فيه (في رمضان) من العثرات، و اقلني فيه من الخطايا و الهفوات، و لا تجعلني فيه غرضا للبلايا و الآفات بعزتك يا عز المسلمين.

* گرتنی سهرقوسه:

له (۱۴) ی ره مه زانی سالی (۲۶۴ک)
بهرامبهر (۱۹) نیاری سالی (۸۷۸ز)
موسلمانان توانیان دهست بگرن به سهر
شاری (سهرقوسه) له جهزیره ی سهقلیه
(صقلیه).

ی ره مه زان

* دانانی بهردی بناغهی زانکزی نه زههر:

له (۱۴) ی ره مه زانی سالی (۳۵۹ک) بهرامبهر (۲۰) ی ته موزی سالی (۹۷۰ز)
بهردی بناغهی زانکزی نه زههر له قاهره دانرا و له ماوه ی نزیکه ی دوو سال دا
تهواو بوو.

گرننگترین نهو رووداوانه که له مانگه رهمه زاندا رویان داوه

* له دایک بوونی (عبدالرحمن الناصر) نه میری نهنده لوس:

له (۱۴)ی ره مه زانی مانگی ۵ی کانونی دووه می سالی (۹۸۸ ز)
(عبدالرحمن الناصر) نه میری نهنده لوس چاوی به دنیا هه لهیتنا و له دایک بوو، له
ته مهنی ده سالی یهوه هه وتلی فیریون و شاره زا بوونی قورنانی پیروزی داوه،
له بواری زانسته کانی نه حو و (شیعر) و میژودا شاره زایی باشی هه بووه،
جگه لموهش توانیویه تی نه من و ناسایش بهرقه رار بکات له نهنده لوس دا،
سه رپای بوونی چه ندین کۆسپ و له مپهر له بهره میدا به تایبته دهستی
نازاوه گێری له ناوخۆ دهره وهی ولاته که ییدا. له گرننگترین هۆکاره کانی
سه رکهوتی بوونی نه میری نهنده لوس:

۱- بوونی په یوه ندی پتمو له گه له گه له که ییدا.

۲- به شداری کردنی له خوۆشی و ناخۆشیاندا.

۳- به بهزهیی بوون بهرام بهر هاوولاتیانی ولاته که ی بهی جیاوازی.

* درێژترین سفره و خوانی رۆژو شکانندن:

درێژترین سفره و خوان له جیهاندا

گرنگترین نهو دووداوانه که له مانگه رهمه زاندا رویان داوه

له (١٤) ی مانگی ره مهزانی سالی (١٤٣١ ک) بهرامبهریه (٢٤/٨/٢٠١٠ ز) شارهوانی (تهستهنبول) له داهینانیکی تازهدا توانی دریشترین و گهورهترین سفرهخوانی رۆژو شکاندن رێک بجات که تینیدا سفرهیهکی (١٠) کیلۆمهتری پاخراو ژماره ی میزهکانی (٧) ههزار میزه بوو، ژماره ی نامادهبوانی خوانه کهش زیاتر له (٤٢) ههزار کەس بوو له ژن و پیاو، شایانی باسه نهو خوانه زیاتر له (١٠) تن برنج و (٨) تن گوشت و (٥٠٠) سینی پاقلاره ی تیدا دانرا. نهم کارهش دهنگۆیهکی گهوره ی لی کهوتمهوه له ناو راگه یاننده جیهانیهکاندا و داواکرا بهریته ناو فهرهنگی (جتر) بۆ ژماره پیتوانمیی یهکان.^(٢)

* مردنی سولتان (مظفرالدین) ی همولیری:

له ١٤ ره مهزانی سالی (٦٣٠ ک) بهرامبهریه (٢٤) ی حوزهیرانی سالی

ساری شهبولیر

(٢) کوکلن - اطول مائة افطار في تركيا.

گنگترین نهو دووداوانه ه که له مانگه ده مه زاندا دویان داوه

﴿﴾

(۱۲۳۳ ز) سولتان موزه فەر (مظفرالدین کوکبوری) نه میری ههولیر وه فاتی کرد. ^(۱)

سولتان موزه فەر یه کیتک بوو لهو سه رکردانه ی که شان به شانی (صلاح الدینی نهیوی) له دژی خاچ په رسته کان شه ری ده کرد، سولتان موزه فەر له پاڠ (زیدالدین علی کوپی بکتکین) ی باوکیدا گه شه ی کرد که حاکی ههولیر بوو، باوکی سولتان موزه فەر بریاری دا بوو که هه رله مندالیه وه فیری روشنبیری و په روه رده و سوارچاکی و هونه ری شه ر و ... هتد، بکات. پاشان باوکی له سالی (۵۶۳ ک - ۱۱۶۷ ز) وه فاتی کرد و سولتان موزه فه ری له دوا ی خۆی دانا به حاکی ههولیر که نهوکات ته مه نی ۱۴ ساڠ بوو، به لام له بهر کم ته مه نی نهیتوانی کاروباره کان به جوانی به پرتوه بیات بۆیه ناچار بریاری دا چیگره که ی که ناوی (مجاهدالدین قایماز) بوو کاروباری ده ولت به پرتوه بیات نه مه ش وایکرد که سولتان ته نها به روا له ت ده سه لات ی بیتی، کاتیک سولتان موزه فەر گه و ره بوو کیشه که وته نیتوان نهو و (مجاهدالدین) له سه ر ده سه لات، نهو ه بوو کیشه که به دورخستنه وه ی (مجاهدالدین) کۆتایی پیتها ت، به لام له شوینی نهودا (زین الدین یوسف) ی برای سولتان موزه فەر کرا به حاکی ده ولت و (موزه فه رهدین) دورخرا یه وه له ده سه لات، تا نهوکاته ی که (زین الدین یوسف) له سالی (۵۸۶ ک) به رامبه ر (۱۱۹۰ ز) کۆچی دوا یی کردو سولتان موزه فەر به فه رمی بو به حاکی ههولیر، نا لیره وه ده وری سولتان موزه فەر ده رده که ویت که جگه له وه ی له سوا ری سیاسه ت و به پرتوه بردنی ده ولت دا

^(۱) کوکبوری وشه یه کی تورکیه و به مانای گورگی شین دیت هه ربه و ناوه شه وه به ناوبانگ بوو نه ویش له بهر نازایه تی و چاونه ترسی و هه له مت به رزی سولتان بوو.

گونگترین نه و دووداوانه ه که له مانگه دمه زاندا دویان داوه

کەسیکی کارامه بوو لهههمان کاتدا له بواری خزمەت کردنیش دا دەستیکی
بالای هه‌بووه، به‌تایبەت لهم بوارانەدا:

۱- ریزگرتنی زانایانی نایینی نیسلام و کار ناسانی کردن بزیان بۆ بلاوکردنەوهی
په‌یامی نیسلامی پیروژ و هوشیارکردنەوهی خەلکی له خراپه‌و خراپه‌کاری.

۲- گرنگی دان به‌ حوجره‌و خویندنگا شەرعیه‌کان.

۳- به‌شداری کردن له‌ خۆشی و ناخۆشی خەلکیدا.

۴- دروست کردنی قوتابجانه.

۵- دروست کردنی نه‌خۆشخانه که دیارترینیان نه‌خۆشخانه‌ی سولتان موزه‌فهره
له شاری هه‌ولێر که تائیتاش کاره‌کانی به‌رده‌وامه‌و رۆژانه به‌ده‌یان کەس
سەردانی ده‌کەن.

۶- دانانی ناهه‌نگی یادی له‌دایک بوونی پیغه‌مبەر (ﷺ) که تێیدا باس له
ژیان و په‌یامی نه‌و سه‌روه‌ره ده‌کراو پاشان شیرینی به‌سه‌ر ناماده‌بواندا دا‌به‌ش
ده‌کرا.

۷- دروست کردنی شوینی نیشه‌جی بوون بۆ خاوه‌ن پێداویستیه‌ تایبه‌ته‌کان و
سه‌ردان کردنیان و دا‌بین کردنی پێداویستیه‌کانیان.

۸- دروست کردنی شوینی تایبه‌ت بۆ نه‌ومندا‌لانه‌ی که دایک و باوکیان
نه‌ماوه‌و کەس نیه به‌خێویان بکات.

۹- دیاری کردنی شوینیکی تایبه‌ت بۆ نه‌وکە‌سانه‌ی که توشی نه‌خۆشی گه‌ری
و به‌له‌کی یان هه‌ر نه‌خۆشیه‌کی تر بوو بوون که به‌رامبەر لێسی ده‌ترسی یان
قیژی لێده‌کاته‌وه، وه‌ دا‌بین کردنی هه‌موو جو‌ره‌ پێداویستیه‌ک بۆیان،
جگه‌له‌وه‌ش بۆ هه‌ر نه‌خۆشیه‌ک کەسیکی دانابوو تا خزمه‌تی بکات.

۱۰- دروست کردنی شوینی تایبه‌ت بۆ نه‌و گه‌شتیارانه‌ی رویان ده‌کرده هه‌ولێر،
بۆ نه‌وه‌ی تێیدا به‌هۆینه‌وه تا کاره‌کانیان ته‌واو ده‌بیت، جگه‌له‌وه‌ش به‌شیکی

گرتن ته و رووداوانه که له مانگه ده مه زاندا روپان داوه

تایبته دیاری کردبوو تا یارمهتی مادی بدا به گشتیاران نهوانه ی باری نابوریان لاوازه.

۱۱- درێژکردنی دهستی هاوکاری بۆ خه لکی فه قهرو هه ژاری ههردوو شاری پیروزی مه ککه و مه دینه، که سالانه خواردن و جل و بهرگ و چه ندین پیداویستی تری بهرێ ده کرد که به ۳۰ ههزار دینار ده خه ملینرا، لهوی دابهشی ده کرد به سه هه ژاراندا.

شوی مانهوهی (سلطان مظهر) له شاری ههولیر

۱۲- دروست کردنی چه نه عه مبارگه یه کی هه لگرتنی ناوی باران تا دانیشه توانی نهوشاره سودی لی وهرگرن به تایبته حاجیانی مالی خوا.

۱۳- خه م خواردن له نه سهرو به نه دکراوه کان نهوانه ی له ژیر دهستی خاچ په رسته کاندای بوون بۆ نهومه به سه ته نوینهری تایبته ی خۆی ناره ده لای خاچ په رسته کان و داوای کرد که به نه دکراوه کان نازاد بکه من، نهوه سوو له ماوه ی

گرنگترین نهو دووداوانه د که له مانگه دهمه زاندا روپان داوه

دهسه لاتی خزیدا توانی ژماره یه کی بمرچاو له بهندکراوه کان نازاد بکات که ژماره یان (۶۰) ههزار کهس بوو له ژن و پیاو. سولتان توانی نیو سده حوکمی ههولیر بکات و تا تمه منی گه شته ۸۰ سال، پاشان له رژی چوارشده مه له ۸ی ره مه زانی سالی (۶۳۰ ک) بهرام بهر به (۱۲۳۲ ز) له ههولیر وه فاتی کرد، پیش نهوه وه سیه تی کردبوو که له شاری مه که بئیریت، خه لکی به کاروانیک بهرئ که تن تا بیهن لهوی بینین، به لام له ریگه دا کومه لیک بهرسته هاتنه پیش نهیان توانی بیگه یه ننه نهوی، نهوه بوو گهرانه وه له کوفه له پال پیشهوا عدلی به خاکیان سپارد.

* فتح کردنی شاری نمتاکیه:

له (۱۴) ی ره مه زان ی ۲۸ ی مانگی نیاری سالی (۱۲۶۸ ز) - سولتان (الملك الظاهر) توانی شاری (نمتاکیه) فتح بکات که سهر بهر شتاری شاره که (تمغرس) بوو یه کیک بوو له سهرسهخت ترین دوژمنه کانی نیسلام که زور نه شکه نهی موسلمانانی دها و چنندین کسی بیتوانی لی دهستگیر کردبوون. پیش نهوه ی هیزه کانی سولتان بچنه ناو شاره کوه دانیش توانی شاره که هاتنه لای سولتان و داوای نه مانیان کرد و کومه لیک بهرجیان بو سولتان دانابوو، به لام سولتان ناماده نه بوو وه لامیان بداتمه وه به دهستی بهتال گهرانه وه نهوه بوو له ماوه یه کی که مدا شاره که ی رزگار کرد و هه موو بهندکراوه کانی نازاد کرد.

* گه غییک دهسه لات ده گریته دهست:

له (۱۴) ی ره مه زانی سالی (۷۴۸ ک) بهرام بهر به سالی (۱۳۴۷ ز) سولتان (حسن ی کورپی ناصر محمد قلوون)، بویه دهسه لات دار له کاتیک دا که تمه منی بچوک بوو بویه وه کو پیویست نهیده توانی کاره کانی به باشی بهرئ بهرپوه. له گه ل تمه منه بچوک که میدا خاوه نی گهوره ترین شوینموازی نیسلامی بوو له میسر، که ناسراو بوو به قوتابخانه ی سولتان حسن.

گرنگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مهزاندایا رویان داوه

* له (۱۴)ی ره مهزانی سالی ۱۲۶۵ ک بهرامبهر (۳)ی نایی سالی (۱۸۴۹) ن
 - محمد علی پاشای گهوره حاکی میسر وه فاتی کرد.

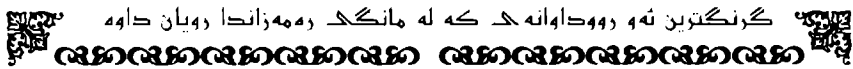
* له (۱۴)ی ره مهزانی سالی (۱۴۱۱) ک بهرامبهر (۳۰/۳/۱۹۹۱) ن و له
 مانگی ره مهزاندایا بوو که کۆره وه مهزنه که ی گهلی کورد رویدا که (سی میلیۆن)
 خه لکی کوردستان بهره و سنووره کانی ئیران و چهند ولاتیکی دراوسی له ترسی
 هیزه کانی حیزی به عس مال و حالی خۆیان به جی هیشت و چهندین کس له بهر
 ماندویهتی و برستی و تینویتی گیانیان له ده ست دا لهو ریگه هات و نه هاته ی
 ئیراندا.

ئهو کده سی شدوی چوارده ی می مانگی ره مهزان به کردنی نوێزی
 تدرایح زیندو ده کاتدوه، پاداشتی وه کو ئهو کده سه که شدوی
 پیروز (لیله القدر)ی به نسیب بووه و له ئیواره وه تا به یانی له
 نیوان دهر گای که عبود (مقام)ی ابراهیم دا نوێزی کردووه...
 (پیشدوا علی)

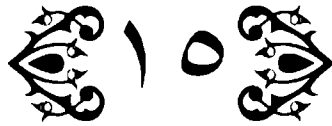

دوعای روزی پانزده می مانگی ره مه زمان:

اللهم ارزقني فيه (في رمضان) طاعة الخاشعين، و اشرح فيه صدري بانابة
المختبين، بأمانك يا أمان الخائفين.

* له دايك بوونی پیشهوا (حسن) ی
کوری (علی):

له (۱۵) ی ره مه زانی سالی (۳) ک
بهرامبر (۱) ی نازاری سالی (۶۲۵) ز
پیشهوا (حسن) ی کوری پیشهوا علی

ی ره مه زمان

کوری نه بوتالب) له دايك بو.

* عبید الله ی کوری پیشهوا عمری کوری خهتاب (ﷺ) وه فاتی کرد: له
(۱۵) ی ره مه زانی سالی (۳۷) ک) بهرامبر (۲۳) ی شویاتی سالی (۶۵۸) ز
عبید الله ی کوری پیشهوا عمری کوری خهتاب (ﷺ) وه فاتی کرد.

* همولیک بز پیکهینانی دهولته تیکی نه مهوی:

له (۱۵) ی ره مه زانی سالی (۱۳۸) ک) بهرامبر (۲۰) ی شویاتی سالی (۷۵۶) ز
(عبد الرحمن داخل) ی ناسراو به (صقر قریش) به ده ریادا تیپه ری بز نه نده لوس
تا دهولته تیکی نیسلامی به هیز دروست بکات، که نهویش دهولته تی نه مهوی بوو
له نه نده لس.

* قه لایه ک ته سلیم به سولتان صلاح الدین ی نهیوی ده کریت:

له (۱۵) ی ره مه زانی سالی (۲۸۴) ک) بهرامبر به (۶) ی تشرینی دووه می
سالی (۱۱۸۸) ز) قه لای (صفد) ته سلیم به سر کرده ی موسلمان صلاح الدین
ی نهیوی کرا.

گدنګترین نهو دوو داوانه ګه له مانګه رهمه زاندا روپان داوه

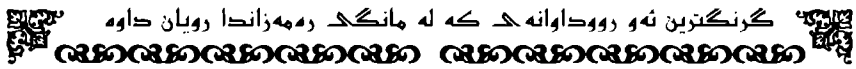
فهلای (مسجد)

* محمدی کورې پيشهوا نه بويه كړی صديق ده بيته (والی) له (میسر):
 له ۱۵ رهمه زانی ۲۴ی مانګی شویاتی سالی (۶۵۸ ز)
 (محمدی کورې پيشهوا نه بويه كړی صديق) گه يشته میسر و بووه والی به سر
 میسردا، که له لایمن پيشهواي نهوکاتهی موسلمانان (علی کوری نه بوتالب) هوه
 نیردا بوو، نهوهش له دواي مردنی (نه شتری کورې مالک) (والی) میسر.

هدر که سيك شهوی پانزه يدمی مانګی رهمه زان به كړدنی نویژي
 تداويح زيندو بکاتهوه، وه کو ډو کسه وايد که خواي گه وره
 دوعا کانی لی قديون كړدووه و پيداويستيه کانی بز جيه جي
 كړدووه... (پيشهوا علی)

بوڼه وی میژو تا کو تا دروڼی نهوه نده به سه که يه ک که س راستيه کان بشاریته وه.
 (هغه)

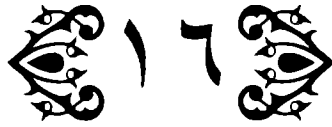

دوعای رۆژی شانزه یه می مانگی ره مه زان:

اللهم وفقني فيه (في رمضان) لموافقة الأبرار، وجنبي فيه مرافقة الأشرار، و
اوني فيه برحمتك الى دار القرار يا لهيكت يا اله العالمين.

* ابوجعفری مهنسور ده کوژریت:

له (۱۶) ی ره مه زانی سالی (۶۳۲ ک)
خلیفهی عه باسیه کان
(ابوجعفری مهنسور) له و کاته ی که
ده و لته تی عه باسیه کان به قۆناغی کی
ههستیارو مه ترسی داردا تی ده پهری که
دوژمنان ی ده ره کی هه و لی له ناویردنیان ده دا، له و کاته ناسکه دا خلیفه کوژرا.

ی ره مه زان

* زانای حیجازی وه فات ده کات:

له (۱۶) ی ره مه زانی سالی (۸۱۷ ک) شهرع زانی حیجازی
(عمدی کوپی عبدالله ی کوپی ظهیرة) مامۆستای (ابن حجر) له شهوی ههینی
(۱۶) ی ره مه زان دا کوچی دوابی کرد. نهو زاته له شهوی جهژنی ره مه زاندا له
شاری مه که کی پیروژ و له سالی (۷۵۱ ک) له دایک بووه و له سه ردهستی
زانایانی مه که که دا زۆریتک له زانسته کانی خویندوووه و له پیناو فیروونی
زانست دا چوه ته و لاتی میسرو شام و زانستی خویندوووه و هه ره له ویتشدا
نازانوی زانای حیجازی پی ده به خشریت، ده بیته موفتی و له شوینه دوره کانه وه
خه لک بۆ وه لآمی پرسیاره کانیان رویان تیده کرد، به تاییه ت بۆ ماوه ی چل سال
وانه نیسلا می یه کانی و توه تموه و له زۆریتک له و لآته کانه وه قوتاییان رویان
تیکردوه بۆ خویندوو فیروونی وانه نیسلا میه کان. له دیارترین قوتاییه کانی
پیشموا (ابن حجر) ه.

گورنگترین نهو رووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

* همدوو گوندی گۆپته په و عسکەر له ناحیهی ناغجه لهر (کیمیا) باران ده کرتین.

له (۱۶)ی ره مه زان ۱۹۸۸/۵/۳ ز له نیواره یه کی درهنگی مانگی ره مه زاندا و له کاتومیر (۵:۴۰) نیواره و نیوکاتومیر پیش رۆزوو شکاندن شهش فرۆکه ی جۆری میک هه لیان کوتایه سهر گوندی گۆپته په و به چه کی کیمیاوی بۆردومانیان کرد، گۆپته په له تورکیدا به مانای (گردی سموز) دیت، نه م گونده له دیزه مانه وه ناوه دان بووه و ژماره ی ماله کانی نزیکه ی (۵۰۰) مال بووه،

گوندی گۆپته په له ناحیهی ناغجه لهر

جگه له وهش همدوم لانه ی هیزی پیشمه رگه بووه، نه وه بوو رژیمی به عس هیرش و په لاماری نه نفالی چواری به کیمیا بارانی نه م دوو گونده ده ست پی کرد که تیندا زیاتر له (۳۰۰) کهس ته نها له گۆپته په دا بوونه قوریانی و کوژان، همدیک له خه لکی نهو گونده ده لیتن نزیکه ی (۵۰۰) کهسی تیندا

گرتنگترین نهو دوو داوانه ه که له مانگه دهمه زاندا رویان داوه

کوژراوه، هندیك له كوژراوه كان له زهویه كانی خۆیاندا نیژراون و هندیكیشیان له ناوی (زی) دا خنكاون و هندیكیشیان له بهردهم مزگهوته كه دا چالتيكى گهورهیان بۆ ههلكه نراوه و به كۆمهله نیژراون.

گوندى عهسكهریش كه دواى كه مێك له بۆردومان كردنى گۆپته په بۆردومان كرا به چهكى كیمیایى له نه تجمادا (٦٩) كهس لهو گونده شههید بوون.

گوندى عهسكهر له ناحیهى ناغچه لهو

- عبدالقادر عبدالله عهسكهرى دهلى: پۆلىك فرۆكهى جۆزى مێك ههلیان كوتایه سهر گونده كهو له ناكاو گوێمان له هاژهى فرۆكه كان بسو ههشت تهقینهوهى گهورهیان درووست كردو پاشان دو كه لتيكى سپى بۆن خۆش بلاو بوویهوه، نيمه نموکاته له ده رهوهى گونده كه مان بووین كه فرۆكه كان رۆشتن به رهو گونده كه مان گهراينهوه و اما نزانى وه كو جارانى تره، چونكه خهلكى له گهله نموکاله ته دا راهاتبوون، به لآم دواى له هۆش خۆم چووم و ناگام له خۆم نه ما.

- محمد كانهبى كه دانیشتووى كوندى گۆپته په بووه دهلى: نيمه له سهر ناوى (زى) بووین دايمك خهريكى نان كردن بوو له موکاتهى كه فرۆكه كان هيرشيان

گونگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا دویان داوه

کرده سهر گونده که له کاتی بژن کردن دا دایکم بژنه که ی ناسیهوه که نهوه بژنی کیمیاویه بژیه یه کسهر (کهواکه) ی بهری داکنند و تهپری کردو بهسهر من و خوشکه کم و براکه می دا داو بهوشیویه خوی گهوره نیمی رزگار کرد.

پاشان نهو خه لکانه ی که رزگاریان بوو به ساغی یان به برینداری ههولیاندا خویان بگهینه نه شوینه سهلامه تهکان، له بهر نهوه ی رژیتم ناوه که ی دوکانی بهردابوویهوه و زۆر زیادی کردبوو کهس نهیده ویژا لیتی بهپریتیهوه بژیه ناچار رزگاریوان بهرهو کۆمه لگه زۆره ملی کانی تهکیهو باینجان رۆشتن.

* له (۱۷) ی مانگی ره مه زانی (۴) ی نیسانی سالی ۱۹۸۸ از رژیتمی بهعس له هه موو لایه کهوه هیتیشکی بهرفراوانی پیاده ی کرده سهر گونده کانی نهو ناوچه ی ناغجه لهر بهم شیویه شیویه :

- هیتیک له چه مچه ماژ و تهکیهوه بهرهو ناحیه ی ناغجه لهر کهوته ری.
- هیتیک له ناوچه ی تهفته قهوه بهرهو گونده کانی لیواری زتی بچوک و شیخ بزینی و گۆپته په کهوته ری.
- هیتیک له قهزای کۆیمه بهرهو گونده کانی نزیک نهو قهزایه کهوته ری.
- هیتیک له سوسیوه بهرهو سورقاوشان و گونده کانی دهورو بهری کهوته ری.

هه موو نهو هیتیشانه به پلانیتکی پیش وه خته ی نه خشه بژداریژراو و به فرمانده یی لیواریوکن (سولتان هاشم) بوو، له نهجامدا (۷۲۱) کهس له ژن و مندال و پیوای نهو ناوچه یه بی سهر و شوین کران.

* زیاتر له (۶) هزار کورد له چه می (بابروهه) ی ناحیه ی ناغجه لهر نهنفال کران و بیسهروشوین کران:

گوناگونترین نم و دووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

له (۲۸)ی مانگی ره مه زانی رۆژی ۱۷/۵/۱۹۸۸ از هیتزکی سویای عیراقی چوونه چه می (بابروشه) له سنوری گونده کانی (جمله مؤردو) (توتقه ل) و (چوخلیجه)ی سهره ناحیهی ناغجه لمر و زیاتر له (۶) ههزار گهنج و پهرو مندالی نمو ناوچه یه یان گرت و رایپه چیان کردن و بیسه رو شوتنیان کردن.

* میژو نووسی جیهانی ناودار (احمدی کوری علی مقریزی) وه فاتی ده کات: له (۱۶)ی ره مه زانی سالی (۸۴۵ ک) بهرامبهر (۲۷)ی کانونی دووه می سالی (۱۴۴۲ ز) زانای میژو نووسی جیهانی ناسراو (احمدی کوری علی مقریزی) وه فاتی کرد. خاوه نی کتیبی (المواعظ والاعتبار فی ذکر خطین والاثار).

نابلیون

* نابلیون خزی ده کوژیت:

له (۱۶)ی ره مه زانی سالی (۱۲۱۳ ک) بهرامبهر (۲۰)ی شوباتی سالی (۱۷۹۹ ز) کسایه تی ناوداری جیهانی (نابلیون) خزی کوشت.

* موفتی دیاری میسری له دایک ده بی:

له ۱۶ی ره مه زانی سالی (۱۳۰۷ ک) بهرامبهر به سالی (۱۸۹۰ ز) - زانای گهوره (حسنین محمود حسنین مخلوف) موفتی ولاتی میسر له دایک بوو.

* له دایک بوونی (قاضی القضاة):

له ۱۶ی ره مه زانی ۲۰ی مانگی ته موزی سالی (۱۳۶۱ ز) - زانای ناودارو ناسراوی میژو و (قاضی القضاة) (بدرالدین ابی محمد محمودی کوری احمد العینی)، چاوی به دنیا هه لهیتنا و له دایک بوو، نمو زانا به پرتزه یه کیتکه لهو کسانه ی شرحی (صحيح البخاری) یان کردوه له ژیر ناوی (عمده القاری

گورنگترین نهو دووداوانه هک که له مانگه ره مه زاندا دو بیان داوه

بشرح صحیح البخاری) که (۲۵) جوزنهو خزی له (۱۲ مجلد) دا ده بینیتسه و چاکترین شرحه له هونمری فهرموده کانی پیغه مبهردا (ص ۱۰۰) کرابی، زانای میژو نووس (ابن خلدون) له باره یهوه ده لی: (صحیح البخاری) قهرزه له سر موسلمانان و کس نهیتوانیه نهو قهرزه بداتمهوه تنها دووکس نه بی:

- ۱- پیشهوا عینی - که (عمده القاری) نویسه له سر صحیح البخاری.
- ۲- ابن حجر العسقلانی - که (فتح الباری) نویسه له سر صحیح البخاری که خوی له (۱۳ مجلد) ده بینیتسهوه.

* نافرته تک ده بیته سه رۆکی ده ولته:

له ۱۶ ره مه زانی سالی (۱۶۵۱ ز) - نافرتهی ناوداری میژو خاتو (خه دیجه تارخان) پۆستی سه رۆکایه تی ده ولته تی عوسمانی به بریکار له جیاتی کوره بچکۆله که ی وه رگرت که نهوکات کوره که ی ته مه نی نه گه شتبه وه (۷) سالان، (خه دیجه) به نه سل (تۆکران) ی بوو له ته مه نی ۲۴ سالی نهوی پۆسته ی وه رگرت کاتیکیش کوره که ی گه وره بوو دهسته لاته که ی لی سه نرایه وه و درایه وه به کوره که ی، خه دیجه له ته مه نی ۵۶ سالی و له سالی (۱۶۸۳ ز) وه فاتی کرد.

نهو که سدی شهوی شانزه یه می مانگی ره مه زان به کردنی نویژی ته راویح زیندو ده کاته وه، لهو کاته ی که له قدیره که ی هه لده سیته وه و زیندو ده کریته وه ده لی:

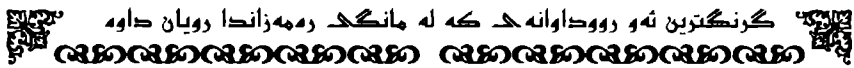
﴿أشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله﴾ ...

(پیشهوا علی)

داخ بو رابردوو مه خو و له تواناکانی نیستات سود و مر بگره، نه گهر نه ت توانی یارمه تی له کهسانی تر و مر بگره.

(وته)

دوعای رۆژی چه ده یه می مانگی ره مه زان:

اللهم اهدني فيه (في رمضان) لصالح الأعمال، واقض لي فيه الخواج و
الامال يا من لا يحتاج الى تفسير و السؤال، يا عالما بما في صدور العالمين صل
على محمد و اله الطاهرين والصحابة اجمعين.

* شهري بهدر رووی دا:

له (۱۷) ی ره مه زانی سالی (۲) کۆچی
بهرامبهر (۱۳) ی نازاری سالی (۶۲۳) ز
شهري بهدر (بدر) له نیتوان موسلمانه کان
به سه رۆ کایه تی پیغه مبه رمان محمد
(ﷺ) و بی باوه ره کاندا روی دا، سووه

ی ره مه زان

یه که م سدر که تنی هیزی راستی به سهر هیزی ناراست و باطل دا، که دوا جار
ناوی نرا شهري (الفرقان).

* روقیه ی کچی پیغه مبه ر (ﷺ) وه فات ده کات:

له (۱۷) ی ره مه زانی سالی (۲) ی کۆچی بهرامبهر (۱۳) ی نازاری سالی (۶۲۳)
ز) حه زره تی خاتوو روقیه ی کچی پیغه مبه ر (ﷺ) وه فات ی کرد.

* حه زره تی خاتو (عائشه) وه فات ده کات:

له شهوی سی شه مدی (۱۷) ی ره مه زانی سالی (۸۵) ک) بهرامبهر به (۱۲) ی
ته موزی سالی (۶۷۸) ز) دایکی نیمانداران حه زره تی عائیشه ی خیزانی
پیغه مبه ر (ﷺ) وه فات ی کرد و له قه برستانی به قیبع نیژرا.

* وا معتصما:

له (۱۷) ی ره مه زانی سالی (۲۲۳) ک) بهرامبهر (۱۲) ی نابی سالی (۸۳۸) ز)،
له و کاته ی که نافره تی کی هاشمی موسلمان له لایهن ده ولته تی بیژه تیه کانه وه

گونگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا دو بیان داوه

(بیزنطیة) دهسگیر کراو نهزیهت ده درا نهویش هاواری کردو وتی (وا معتصما) نهویش له وه لآمی نهو نافره ته دا سوپایه کی گهوره ی ریک خست و بهرینی کرد بۆ ته می کردنی بیزهنتیه کان که خۆی سه رۆکایه تی سوپاکه ی ده کرد. نهوه بوو توانی بچیتته ناو شاری (عموریه) و سه رکهوی به سه ریانداو نافره ته که ش رزگار بکات و دوا ی نهوه نافره ته که ی له ناو شاری (عموریه) دا بین ی و پیتی وت: لای باپرت شایه تیه م بۆده که من بۆ رزگار کردنی تۆ هاتم. (مه بهستی له باپیری نهو نافره ته پیغه مبهری خوایه صلی الله علیه و آله).

* کورسی دهسه لات جی دههیلی:

له (۱۷) ی ره مه زانی سالی (۷۰۹ ک) بهرام بهر (۱۷) ی شوپاتی سالی (۱۳۱۰ ز) سولتان (بیرس) تهنازولی کرد له کورسی دهسه لاتی میسر

دوا ی تیپه رپوونی سالتیک و نیو به سه ر دهسه لاته کهیدا.

* نه بو جهل کوژرا:

گورنگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مهزاندنا روپان داوه

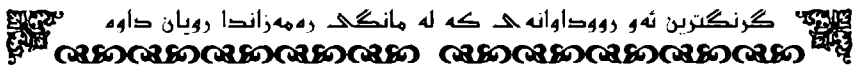
له (۱۷) ی مانگی ره مهزانی سالی (۲ ک) نه بوجهل له غمزای بهدری گهوره دا کوژرا.

*پیشمو (علی) شهید ده کریت:

له ۱۷ ی ره مهزانی ۲۸ ی کانونی دووه می سالی (۶۶۱ ز) پیشمو (علی کوری نه بوتالب) (ع) لهوکاته ی که ده رچوو بۆ نویژی بهیانی له مزگموتی کوفه له لایمن که سیکومه بهناوی (عبدالرحمن ابن ملجم) شهید کرا، خه لافه ته که ی تنها چوار ساژ و نۆ مانگی خایاند، پیش نهوی گیانی بسپیژی بانگی (حسن و حسین) ی کوری کرد و وه سیتی بۆ کردن و فهرموی (له خوا بترسن و تهقوای خاتان هه بی و دونیا هه لئان نه خه له تینی و له خشته تان نه با، حق و راستی بلین و بهزه بیستان به بیباو که کاندایتهوه و دژی سسته مکاران بوهستن و پشتی ستم لیکراو بگرن و قسمه قسه لۆکی خه لکی له تیکۆشان و کاری چاکه ساردتان نه کاتمه). دوا ی نهوی وه فاتی کرد حسن و حسین و عبدالله ی کوری (جعفر) شۆردیان و (حسن) ی کوری نویژی له سهر کردو پاشان له بهره به یاندا بردیان بۆ ناشتن. له باره ی شوینی ناشتنه که یهوه قسه ی زۆر کراوه، هه ندیک ده لاین له لای روگی مزگموتی کوفه وه نیژراوه، هه ندیک ده لاین لای کۆشکی خه لافه ت نیژراوه و هه ندیکیش ده لاین له نه جف نیژراوه، زۆرینه ی زاناکان له گه ل نهوه دان که شوینی ناشتنه که ی دیار نیه و بزریان کردوه نهویش له ترس خه وارجه کان.

نهو که سدی شهوی حدقه ده می مانگی ره مهزانی به کردنی نویژی تدرایح زیندو ده کاتدوه، نامری و له دونیا ده رناچی هه تا شوینی خۆی له به ده شتدا نه بینی...

(پیشمو (علی))

دوعای رژی هژدهیمه منگی ره مه زمان:

اللهم بهني فيه (في رمضان) لبركات اسحاره، ونور قلبني بضياء انواره،
وخذ بكل اعضائي الى اتباع الاره بنورك يا منور قلوب العارفين.

* خالیدی کوپی وهلید وهفات ده کات:

له (۱۸) ره مه زانی سالی (۲۱ ک)
بهرامبر (۲۰) ی نابی سالی (۶۴۲ ز)
تیکوشهری ناوداری ناو هاره لان خالیدی
کوپی وهلید ی ناسراو به (سیف الله

ی ره مه زمان

(المسلول) وهفاتی کرد.

* پیتشهوا (حسین ی کوری علی) دوا ی شهید بونی باوکی ده کرتته خلیفه:
له (۱۸) ی ره مه زانی سالی (۴۰ ک) بهرامبر (۲۴) ی کانونی دووه می سالی
(۶۶۱ ز) بیدیعتی خلائت درا به (حسین ی کوری علی) ره زای خویسان لی
بی، نه مهش دوا ی شهید بونی باوکی.

* ریکخستنه وهی ریزی موسلمانه کان:

له (۱۸) ی ره مه زانی سالی (۴۸۴ ک) بهرامبر به سالی (۱۰۹۱ ز) سه رکده
(یوسفی کوپی تاشفین) توانی هیزو توانای موسلمانه کان یه ک بجات و زال بیت
به سر پهرته وازهیی نیوانیاندا له نه نده لوس.

* دهسه لاتی مرابته کان له مه غریب کز تایی هات:

له (۱۸) ی ره مه زانی سالی (۵۳۹ ک) کز تایی ده ولته تی (مرابطین) بوو له ولاتی
(مغرب) دا، له جیگه ی دا ده ولته تی (موحدین) دروست بسوو، له کاتیکدا
کیتشهو مملانی نیوان مرابتین به سر رکایه تی (تاشفین ی کوری علی کوپی

گرونگترین نهو دووداوانه هک که له مانگه ره مه زاندا دویان داوه

یوسفی کوری تاشفین) و (موحدین) هکان به سه روکایه تی (عبدالمؤمن ی کوری علی) گهرم بوو، پاشان شه ریکی توند له نیوان سوپای همدوو لادا رویدا و تییدا (تاشفین) کوژرا دوی نهوهی له سهر بهردیک کهوتسه خواره وه و (موحدین) هکانیش سهریان بپی و بردیانموه بو (تینمل) که مه لبهندی بانگموازی (موحد) هکان بوو، نه م روداوهش بووه مایه ی کۆتایی هینان به دهولتهی مرابته کان له مغریب دا، هه رچهنده ههولیاندا دووباره له ریگهی (اسحاقی) برای (تاشفین) هوه هه لسنموه به لام نهیانتوانی.

* عبدالله ی کوری موباره ک وه فاتی کرد:

له (۱۸) ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۸۱ ک) پیشموا عبدالله ی کوری موباره ک کۆچی دوی کرد.

* دانهری یه کهم کتیبی فرمووده کۆچی دوی کرد:

له (۱۸) ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۲۴ ک) پیشموا ی فرمووده ناس (محمدی کوری شیهاب ی زوهری) کۆچی دوی کرد. شایانی باسه نه م زانا بهرپزیه یه کهم کهس بووه که کتیبی له بواری فرمووده دا داناوه.

* توندوتیژی نیوان هیندۆسه کان و موسلمانه کان:

له (۱۸) ی ره مه زانی سالی (۱۳۶۵ ک) بهرامبهر (۱۶) ی نابی سالی (۱۹۴۶ ز) ، کاره توندو تیژییه کان له نیوان هیندۆسه توند ره وه کان له لایه ک و موسلمانه کان له لایه ک له شاری (کالکوتا) ی (هندی) سه ری هه لدا و له ویشه وه شه ره که ته شه نه ی کرد تا زۆرێک له شه ره کانی تریشی گرتموه و بۆ ماوه ی سی رۆژ نهو توندو تیژیانه بهردهوام بوو له تا کامدا ۷ ههزار کهس کوژران.

گنگترین نهو دهه داوانه ه که له مانگه ده مه زاندا رو بیان داوه

* شهری ناوخۆ سر هه لده دات:

له (١٨)ی ره مه زانی سالی (١٩٩٣ز) - شهری ناوخۆ له ولاتی (تاجیکستان) درووست بوو، تاجیکستان ولاتیکی نیسلا می بوو له ناوه پراستی ناسیادا که ده ولته تی روسی قه یسه ری له ناوه پراسته کانی سه ده ی ١٩ داگیری کردبوو و نهوان حوکمی نهو ولاته یان ده کرد، دوا ی یه کیتی سۆفیه تی نیشتر اکی ، له ژیز نهو ده سه لاته دا فیکره ی شیوعیه ت پهری سه ند و هاوولاتیسانی نهو ولاته ده یان نالاند به ده ست حوکمی تاک رهوی و سیاسه تی پاکتاوی ناینی و سپینه وهی دینداری، نهو بهوو دوا ی لیک هه لوه شان وهی یه کیتی سۆفیه ت تاجیکستان نیمچه سه ربه خۆیی یه کی وه رگرت، به لام شیوعیه کان ده سه لاتیان هه ر به ده سه توه بوو، لهوکاته دا ژماره یه ک له چه کداره کان ویستیان به فه رمی نیعلانی ده ولته تیکی نیسلا می بکه ن، نه م حالته به بوه هۆکاری درووست بوونی دووبه ره کی له نیوان موسلمانه کان و شیوعیه کان به شیه یه ک که شه رتیکی خۆیناوی لیکه وته وه و ده یه ها که سی تیدا کوژرا و به سه ده های تریش مال و حالی خۆیان به جی هیش ت و ناواره بوون.

ئو کده سی شدی هه ژده یه می مانگی ره مه زان به نو یژی
تدراویح زیندو ده کاته وه، وه کو ئو کده سه وایه که خوا ی
گه وره له خه م و خه فته تی دونیا و دوا روژ پاراستویه تی...
(پیشه وا علی)

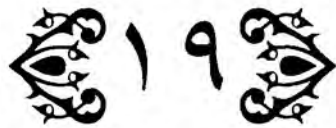
گړنگترین نه و رووداوانه د که له مانگه دمه زاندا روپان داوه

دوعای رژزی نژدهیه می مانگی رهمهزان:

اللهم وفر له (في رمضان) حظي من بركاته، وسهل سبيلي الى خيراته، ولا تخرمني قبول حسناته يا هاديا الى الحق المبين.

* شمېرې دهريایی:

له (۱۹) ی رهمهزانی سالی (۱۱۲۱ ک)
بهرامبهر (۳۰) ی تشرینی دووه می سالی
(۱۸۰۶ ز) شمېرکی دهريایی له نیوان
کشتی عه مانیه کان و کشتی

ی رهمهزان

پرتوگالیه کان دا رویدا و له نه جامدا کشتی عه مانیه کان پاشه کشه یان کرد و
که رانه وه بڼ (رأس الخیمه).

کشتی جهنگی

* دامه زرانندی زانکۆی زهیتونه:

له (١٩) ره مه زانی سالی (١٣٧٥ ک) بهرامبهره (٣) ی نیسانی سالی (١٩٥٦ ز) حکومهتی تونس بریارێکی ده رکرد و تیایدا به فهرمی داوای کرد مزگهوتی

(زهیتونه) تایبته
بکریته به زانست
و فیرونی زانسته
جۆراوجۆره کان و
ناوه کهشی له
مزگهوتی
زهیتونهوه بگۆڕی
بۆ زانکۆی

زهیتونه، پاشان (٥) کۆلیژی جیا جیای تیدا کرایهوه.

* ده رگای باره کان داده خات و پێ له خراپه کاری ده گریته:

له ١٩ ره مه زان دا (ایوب ی کورپی شرحبیا) نه میرو والی میسر وه فاتی کرد، له سهرده می (عمری کورپی عبدالعزیز) دا نه م پیاوه گرنگیه کی یه کجار زۆری به چاکسازی میسر ده دا له هه موو بواره کاند، فهرمانی به چاکه ده کرد و رێگری له خراپه ده کرد و ده رگای بار و شوینی عارهق خواردن و فرۆشتنی داخستبوو و له ناو خه لکدا که سایه تیه کی به رزی هه بوو به که سیکی له خواترس و بۆخوا ژیاو و راستگۆ ده ناسرا.

* شاری (قدس) به زۆر ده کری به پایته ختی جوله که:

گرنگترین نه و رووداوانه د که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

له ۱۹ ی مانگی ره مه زانی سالی (۱۴۰۰ ک) بهرامبهر (۳۱) ی ته موزی سالی (۱۹۸۰ ز) - (کیست) ی جوله که ی زایزنی یاسایه کی دهر کرد که تپیدا شاری (قدس) ی به پایته ختی دهسه لاتی جوله که ناساند.

شاری (قدس)

نه و که سه ی شهوی نوزه یه می مانگی ره مه زان به کردنی نویژی
ته راویح زیندو ده کاته وه، مه لائیکه ی خوای گه وره هه موو
روژنک ده چنه ماله که ی و سهردانی ده کدن...

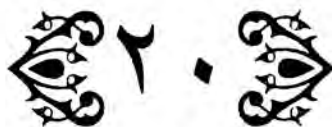
(پیشه وا علی)

گنگترین نمو رووداوانه که له مانگا ره مهزاندن رووان داوه

دوعای رژی بیسته می مانگی ره مهزان:

اللهم افتح لي فيه (في رمضان) ابواب الجنان، واغلق علي فيه ابواب النيران، و وفقني فيه لتلاوة القران يا منزل السكينة في قلوب المؤمنين.

* دروست کردنی مزگهوتی قهیرهوان:
له (۲۰) ره مهزانی سالی (۵۱ ک)

ی

ره مهزان

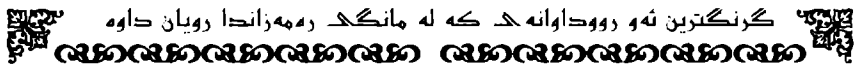
مرگهوتی قهیرهوان

بهرامبهرسه (۲۹) ی نهیلولی
سالی (۶۷۱ ز) مزگهوتی قهیرهوان
له سهردهستی عهقهبهی کوپی نافع
دروست کرا، (رهزای خوای لی
بی).

* خه لکی راپهرین دروست ده کهن:

له (۲۰) ره مهزانی سالی (۲۰۲ ک) بهرامبهر (۳۰) ی نازاری سالی (۸۱۸ ز)
، به هزاران کس له خه لکی شاری قرتبهی نهندهلوس ناواره بوون و مال و
حالی خۆیان جیهیتشت، دوا ی نموی که له راپهرینه جه ماوه ریه که میان سهرکهوتو
نه بوون و شکستیان هیتنا له دژی دهسه لاتی (حکم ی کوپی هیشام)، نموه بوو
(حکم) به توندترین شتوه روبهروی خه لکی راپه ریو بووه و خانوه کانیانی
روخاند و له مال و حالی خۆیان و له نهندهلوس دهری کردن و زیاتر له (۱۵)
هزار کس میان رویان کرده ولاتی میسر پاشان لهوتشموه کلچیان کرد بو

دورگهی (اقریطس کریت) له سالی (۲۱۲ ک) لموی دهولته تیکی بچوکیان پینک هیتنا و ماوهی سهدهو نیویک بمردهوام بوو.

* جاریکی تریش دهولتهی عوسمانی شکست دهخوات:

له (۲۰) ی ره مه زانی سالی (۱۰۹۴ ک) بمرامبره (۱۲) ی نهیلولی سالی (۱۶۷۳ ز) سهرهتای وهستانی ههولتهکانی دهولتهی عوسمانی بوو لهو کاتهی بمردهوام و قۆناغ بهقۆناغ ناوچهکانی نهورویان فتح دهکرد، بهلام لهناکاو شتیکی چاوهروان نهکراو هاته پیش نهویش شکست خواردنی دهولتهی عوسمانی بوو له بمرامبر دیواری چواردهوره (اسواره) کانی (فینا) دا کهقۆناغیکی تازهی له میژوی عوسمانیهکاندا دروست کرد، چونکه (فینا) قۆناغی کۆتایی نهورویا بوو که عوسمانیهکان پتی گهیشتن، عوسمانیهکان دوو جار گهمارۆی (فینا) یان دابوو بهلام همردوو جار که شکستیان هیتنا، یهکه میان له سهردهمی سولتان سولهیمانی قانونی و دووهه میان له سهردهمی سولتان (عمدی چوارهم) دا. بهلام ههرکام لهو ههولانه بیتاکام بوون، یهکه میان بههۆی کهمی پیداویستی و هاتنی سهرماو سۆلهی زستان و دوهمیشیان بههۆی ههندیك خیانتهی ناو سوپاوه بوو، نهوه بوو نهورویا نهه شکستهی عوسمانیهکانی به همل زانی و ههولتی دا هاوپهیمانیهک دژی عوسمانیهکان دروست بکات.

* (شهاب الدین البکری) وهفات دهکات:

له ۲۰ ی ره مه زان ریکهوتی رۆژی ههینی ۴ ی حوزهیرانی سالی (۱۳۳۳ ز) (شهاب الدین ابو العباس احمدی کوری عبد الوهاب ی البکری) وهفاتی کرد. نهه زانا بهریزه به چهند پشتیک دهچپتهوه سهه پيشهوا (ابویکری صدیق) و یهکیتک بووه له زانا ماندونه ناسهکان و توانیوهتهی میژویهک بۆخۆی تۆمار

گرنگترین نه و دووداوانه د که له مانگه ره مهزانداندا روپان داوه

بکات، هشت جار (صحيحی برخاری) بدهست نوسيوهتوه و کتیبیکي میژوی تریشی هیه بدناری (منتهی الارب فی علم الادب) که (۳۰) جلده و کتیبیکي کهم وینهی سردهمی خوی بووه.

* له (۲۰) ی مانگی ره مهزانداندا پیغه مبر (ﷺ) به خوی و (۱۰) هزار هارهلی چه کدارهوه چوه نار شاری مهککه و نوشارهی له بت پدستان پاک کردهوه.

نه و کدهی شدهی بیستی مانگی ره مهزان به نویژی تهراویح
زیندو ده کاتوه، نامری تا پیغه مبر (ﷺ) له خدودا نه بینی و
مژدهی بدههشتی پنددا...
(پیشهوا علی)

نایا مروؤ له جیهاندا نه وهنده هوشیاره که له نه زمونی کهسانی تر په ند و مرپریت.
(وته)

گنگترین نهو دووداوانه ه که له مانگه ده مه زاندا رویان داوه

دوعای رۆژی بیست و یه که می مانگی ره مه زان:

اللهم اجعل لي فيه (في رمضان) الى مرضاتك دليلا، ولا تجعل للشيطان فيه سبيلا، واجعل الجنة لي منزلا ومقبلا، يا قاضي حوائج الطالبين.

* پیغه مبهري (ﷺ) گوێزه بانه (العقیقه)

بۆ (حسن) ده کات:

له (۲۱) ی ره مه زانی ۶ ی مانگی تایاری

سالی (۶۵۲ ز) پیغه مبهري خوا (ﷺ)

گوێزه بانه (عقیقه) ی بۆ (حسن) ی

کوپی پی شهوا علی کرد دوای نهوی که

(۷) رۆژ به سهر له دایک بونه که یدا تپهري کردبوو، پیغه مبهري خوا (ﷺ)

حه یوانتیکی به یۆنه نیهوه سه رپری و پاشان سه ری (حسن) ی تاشی و فه رموی

برۆن موی سه ری بکیشن به زیوو و پاشان زیوه که بکه ن به خیر.

* به هۆی خواردنی ماستی گامیشه وه ده مریت:

له (۲۱) مانگی ره مه زان دا خه لیفه (المعتز بدین الله) بوویه (والی) ولاتی

میسر، توانی له ماوه ی ده سه لاتی خۆی دا گه وه ره ترین خزمه ت به خه لکی میسر

بکات و له پاره ی (بیت المال) هاوکاری و ده ست گه یۆی ده کردن و به درتۆایی

مانگی ره مه زان (سفره) ی راده خست و خوانی بۆ خه لکی ناماده ده کردو

ده عوه تی ده کردن بۆ رۆژو شکانندن (الافطار).

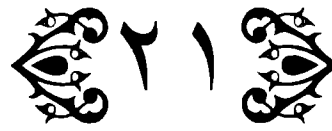
مانگانه له مالی خۆی بری ۱۰۰۰ دیناری نهوکاته ی ده به خشی، هه رله سه ر

حسابی خۆی مزگه وتیکی دروست کرد بری زیاتر له ۱۲۰ هه زار دیناری

تیچوو. خه لیفه (معتز) ۳۳ مندالی هه بوو ۱۷ کوپو ۱۶ کچ، نه وه بوو

به هۆی خواردنی ماستی گامیش وه فاتی کرد له میسر، له دوای خۆی کوپه که ی

(خمارویه) ده سه لاتی میسری گرت ه ده ست.

ی ره مه زان

گنگترین نهو دووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

* حمزه‌تی عیسی (علیه السلام) بهرز ده‌کریته‌وه بۆ ناسمان:

له (٢١)ی مانگی ره مه‌زاندا حمزه‌تی عیسی پیغه‌مبهر (علیه السلام) له لایهن خوی گه‌وره‌وه بهرز کرایه‌وه بۆ ناسمان.

* حمزه‌تی (موسی) پیغه‌مبهر (علیه السلام) وه‌فاتی کرد.

له (٢١)ی مانگی ره مه‌زاندا حمزه‌تی (موسی) پیغه‌مبهر (علیه السلام) وه‌فاتی کرد. (حوره‌یشت ی کوری مه‌خشی) بهره‌حمهت بی ده‌تی: گویم له حسن ی کوری علی بوو وتاری بۆ خه‌لکی ده‌داو باسی لیته‌اتووی باوکی ده‌کرد و ده‌یفرمو: بارو کم له‌وشه‌وه‌دا شه‌یدکرا که قورناتی تیدا دابه‌زی و حمزه‌تی (عیسی) پیغه‌مبهری تیدا بهرز کرایه‌وه بۆ ناسمانه‌کان و حمزه‌تی (موسی) پیغه‌مبهر تیدا وه‌فاتی کرد.^(١)

* هه‌لبێاردنی (محمد) (صلی الله علیه و آله) بۆ پیغه‌مبهرایه‌تی.

^(١) خبر حسن ، أخرجه الحاكم ١٤٣/٣ ، وصححه و سكت عنه الذهبي .

گنگترین نهو دووداوانه ک که له مانگه ده مه زاندا رو بیان داوه

له (۲۱)ی ره مه زانی (۱۰)ی نابی سالی (۱۱۰)ن خوای گهوره (عمدی) هه لێژاردو کردی به پیغه مبهه، لهو کاتهی که له نه شکموتی (حراء) خه ریکی به ندایه تی کردنی خوا و بهر کرد نهوه له دهسه لاتی پهروه ردگاری بوو، نهوه بوو بۆ یه کهم جار خوای گهوره (جبرئیل)ی نه مینی نارد بۆ لای و مژده ی بوون به پیغه مبهه ی به ناشکرا پێداو یه کهم زنجیره ی نایه ته کانی قورئانی په رزی دابه زانده سه ر دلی پیغه مبهه (ﷺ) که بریتی بوو له سه ره تای سه ره تی (العلق) (اقرا بأسم ربك الذی خلق خلق الانسان من علق..... علم الانسان ما لم يعلم)

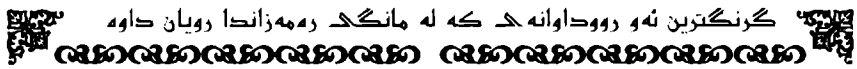
نهو که سه دی شهوی بیست و یه کی مانگی ره مه زان به نویژی تدر اویح زیندو ده کاته وه، پاداشتی وه کو نهو که سه وایه که خواردنی شه ست فقهیری داوه و جل و بهر گیشی بۆ کردون و بۆ شتی کرد و نه تده وه...

(پێشده وا علی)

ته جروه گهوره ترین وانده ژیا نه، به لام به داخه وه بۆ به ده ست هینانی به های گرانی دهوی.

(وته)

دوعای رژی بیست و دووه می مانگی ره مه زان:

اللهم افتح لي فيه (في رمضان) ابواب فضلك، وانزل علي فيه بركاتك، و
وفني فيه لموجبات مرضاتك، واسكني فيه بمجوحات جناتك، يا مجيب دعوة
المضطرين.

* و هفات کردنی زانای ناودار (ابن

ماجه) :

له (۲۲) می ره مه زانی سالی (۲۷۳ ک)

بهرامبیره (۲۰) می شویاتی سالی (۸۸۶

ز) پیشموا محمدی کوری زهیدی کوری ماجهی قه زوینی، خاوهنی (سنن ابن
ماجه) که یه کیکه له کتیبه کانی (الصحاح الستة) وهفاتی کرد.

* ناسناوی (امیر المؤمنین) و هرده گریت:

له (۲۲) می ره مه زانی سالی (۲۷۷ ک) بهرامبیره (۷) می کانونی دووه می سالی

(۸۹۱ ز) (عبدالرحمن الناصر) ههشته مین دهسته لآت دارو بریار به دهستی

تمنده لوس له کورانی نومیه له دایک بوو، که یه کهم کهس بوو ناوی لی نرا

(امیر المؤمنین) و ناسناوی (الخلافه) ی و هرگرت، سهرده می شموش باشترین

سهرده مه کانی تمنده لوس بوو له روی دهسته لآت و شارستانیته دا.

ی

ره مه زان

گوناگونترین نهو دووداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

* هه لکه مندی خندهق له میسر:

له (۲۲) ی ره مه زانی سالی (۱۲۷۵ ک) بهرام بهریه (۲۵) ی نیسانی سالی
(۱۸۵۹ ز) سه ره تای دهست پیتکردنی لیدان و هه لکه مندی خندهقی که نالی
(السویس) بوو له میسر.

زیندی خندهق

نهو که سه ی شهوی بیست و دووی مانگی ره مه زان به نویژی
ته راویح زیندو ده کاته وه، پاداشتی وه کو که سیک وایه که له
گه رمایه کی زور گه رمی نیوه رۆدا ناوی ساردی به کهسانی تینو
دابیت ...

(پیشه و علی)

گرنگترین نهو دووداوانه که له مانگه ده مهزاندان روپان داوه

دوعای رژی بیست و سیه می مانگی ره مهزان:

اللهم اغسلني فيه (في رمضان) من الذنوب، وطهرني فيه من العيوب،
وامتحن قلبي فيه بتقوى القلوب، يا مقبل عثرات المذنبين.

* بتی (الات) ده شکیندریت:

له (۲۳) ی ره مهزانی سالی (۹ ک)
بهرامبهره سالی (۶۳۱ ن) کۆتایی به
روخان و تیکشکاندنی بتی (الات)
هات.

ی

ره مهزان

* دهسه لاتی فارسه کان کۆتایی دیت:

له (۲۳) ی ره مهزانی سالی (۳۱ ک) بهرامبهره سالی (۶۵۲ ن) له سرده می
پیشموا عوسمانی کوری عه فان دا موسلمانان توانیان سهریکهون به سر
ساسانیه کاندان دوی نهوی که سرکرده کیمان (یزجرد) ی کوری شهریار کوزرا،
بهوش کۆتایی به دهسه لات و دهولته تی فارسه کان هات.

* پیشموا (ابوالحسن الندوی) کۆچی دواپی ده کات:

له (۲۳) ی مانگی ره مهزانی سالی (۱۹۹۹ ن) زانای ناوداری نیسلامی
(ابوالحسن الندوی) وه فاتی کرد، نه م زانا بهریتزه ناوی تهواوی (علی کوری
فخرالدین حسن) ی بهو له رژی (۶ / محرم / ۱۳۳۳ ک) بهرامبهره سالی
(۱۹۱۴ ن) له گوندی (ته کیه کلان) له ویلایه تی (ته ترابردیش) له بنه ماله کی
ناودار له دایک بووه، باوکی یه کیک بووه له زانا ناوداره کانی هندستان و چندی
کتیب و دانراوی گرنگی ههیه، دایکیشی به هه مان شتوه جگه له وهی هه موو

قورنانی پیروزی له بهر بووه له هه‌مان کاتدا جگه له شیعر نووسین جه‌ند نامیلکه یه‌کیشی بلاو کردۆته‌وه، پێشه‌وا (الندوی) چه‌ندین شوین و مانگه گه‌راوه به‌دوای خویندنی زانسته جزراو جوژه‌کاندا تا دواچار له سالی (۱۹۵۰) (نیجازه‌ی فرموده‌ی پیروزی) وه‌رده‌گریت له لایه‌ن فرموده‌ناس ی ناودار (حیدر حسن خان)، پاشان له سالی (۱۹۴۳ز) سه‌نته‌ریک ده‌کاته‌وه له‌بواری زانستی نیسلامیدا، له سالی (۱۹۵۱ز) بزوتنه‌وه‌ی په‌یامی مرۆفایه‌تی داده‌مه‌زرتیت (الرساله‌ الانسانیه)، له سالی (۱۹۵۹ز) کۆمه‌لگه‌ی زانستی (لکه‌نو) داده‌مه‌زرتیت، له سالی (۱۹۶۱ز) ده‌بیته‌ سکریتیری نه‌دوه‌ی زانا‌یان. تا نه‌وه‌بوو له (۱۹۹۹/۳/۱۶ز) توشی جه‌لته‌ ده‌بیته‌ و دوا‌ی ماوه‌یه‌کی ته‌ندروستی باش ده‌بیته‌وه، مامۆستا (الندوی) عاده‌تی خۆی وابوو له مانگی ره‌مه‌زان دا ده‌چوو‌یه‌وه گونده‌که‌ی خۆیان و له‌و‌ی ده‌مایه‌وه، به‌لام نه‌مه‌زریان له‌به‌رنه‌وه‌ی ته‌ندروستی باش نه‌بوو بزیشکه‌کان دا‌وایان که ده‌بی له‌ژیر چاودێری نه‌واندا بینه‌ته‌وه، نه‌و دا‌وای کرد که ته‌نها ده‌ رۆژی کۆتایی مانگی ره‌مه‌زان ریگه‌ی بدن که بچیته‌وه گونده‌که‌یان (ته‌کیه‌ی گه‌یلان)، نه‌وه‌بوو له (۲۰)ی مانگی ره‌مه‌زان به‌رامبه‌ر به (۱۹۹۹/۱۲/۲۹ز) له‌گه‌ل هه‌ندی له‌ که‌س و کاری و چه‌ند دۆستیکی و بزیشکه‌کانی دا رۆشته‌وه گوند، به‌لام دوا‌ی سه‌ن رۆژ له‌ چوونه‌وه‌ی له (۱۹۹۹/۱۲/۳۱ز) و له‌ رۆژی هه‌ینی (۲۳)ی ره‌مه‌زانی و له‌وکاته‌ی که ده‌یویست خۆی بۆ نوێژی هه‌ینی ناماده‌ بکات و سه‌رچی (الکهف) بچوینیت به‌لام نه‌مه‌زریان سو‌ره‌تی (یس) خویندو دوا‌ی خویندنی

گرتن گرتن نه و دو دوا هانه ه که له مانگه دمه زاندا رو بيان داوه

نايه تيك له سوره تي (يس) كۆچي دوايي ده كات و له ههردوو مزگهوتي (الحرام) و مزگهوتي (مدينه) نووژي غايبی له سهر ده كریت. انالله وانا اليه راجعون.^(۱)

* دهولته تي (طولون) دروست ده كات:

له (۲۳) ي ره مه زانی سالی (۲۲۰ ك) بهرامبهر (۲۰) ي مانگی نهیلولی سالی (۸۳۵ ز) (احمدی كوری طولون) دروستكهری دهولته تي (طولون) به كان له بهغدا له دايك بوو، هه رله شاری بهغدا زانسته سه ربازي و دينيه كانی خوتنلوو، پاشان له بهر ليهاتویی توانی دهسه لاتی میسر بگریته دهست له سالی (۲۵۴ ك) بهرامبهر به (۸۶۸ ز)، پاشان توانی به ههولو تیکۆشانی خۆی دهولته تیکی گهوره و بههیز دا بهمزرینیت که هه ر يه كه له میسر و شام و حيجاز له خۆ بگریته، ئیستاش مزگهوتي گهوره ی قاهمه گهواهی دهری ليهاتویی نه و پيشكهوتویی دهولته ته كه يه تی.

* ده رچوونی به كه م ژماره ی رۆژنامه ی (الاخبار):

له (۲۳) ي ره مه زانی سالی (۱۳۷۱ ك) بهرامبهر (۱۵) ي حوزه يرانی سالی (۱۹۵۲ ز) ژماره (۱) ي رۆژنامه ی (الاخبار) که له لایهن برایان (علي و مصطفى امین) دانرا و ئیستاش بهرده وامه له ده رچوون و به ناوی (الاخبار الیوم) ه وه ده رده چیت.

* بۆیه كه م جار نه بهامدانی نووژي (ته راویح):

له ۲۳ ره مه زاندا پیغه مبهری خوا (ﷺ) به خۆی و هاوه لانه وه چونه مزگهوت و له شهوا بۆ يه كه م جار نووژي ته راویح بیان له مزگهوت و به جه ماعدت نه بهام دا،

^(۱) سه رچاوه - رۆژنامه ی به كرتوو (۸۰۷) ي ۲۰۱۰/۹/۱۶ ز

گدنګترین نه و روډاوانه ګه که له مانګه ډمه زاندا روپان داوه

پيغه مېږي خوا (ﷺ) هډشت رکعاتي له مزګوت پيښه کړدن و نښوي تريان له مالټوه و هډريه کهيان خزيان دهيانکړد، بڼ ماوهي سي شو بډرډه وام بډون پاشان پيغه مېږي خوا (ﷺ) فډرموي نوږي تډراويح هډريه که تان بڼخوي له مالټوه بيکات، هڼکاري نډم بډرياره نډوه بوو که هاوه لان نډوه نډه گډرم و گوپ بډون لډسډري پيغه مېږي خوا (ﷺ) لهوه ترسا که خواي گډوره لډسډريان واجب بکات بڼيډه وه کو بډهډيي يهک به موسلمانانې نومه ته کهي نډو بډرياره ي دا، پاشان له سډرډه مي پيښهوا عمري کوپي خهتاب دا نوږي تډراويح هڼتريايډوه مزګوت.

* وهفات کړدني شاعري ناودار نوسامه ي منقز:

له ۲۳ ره مډزان دا (نوسامه ي کوپي مرشيد ي کوپي علي کوپي مقلدي کوپي نصري کوپي منقز) شاعرو سډرکړډه ي موسلمانان وهفاتي کړد، نډم قاره مانه له شډري دڼي خاچ پډرسته کاندا گډوره ترين سډرکډوتني تڼمار کړد جگه لهوهش له بډواري نوسينيش دا دهستيکي بالاي هډبووه و جگه له ديوانه شيره کهي که له ژير ناوي (الاعتبار) دا چاپي کړدوه له بډواري ته ده بيش دا چډند کتبيکي هميه.

نډو کډسډي شډوي بيست و سي مانگي ره مډزان به نوږي تډراويح زينډو ده کاتډوه، پاداشتي لاي خواي گډوره وه کو نډو کډسډ وايه که گيراو و بډند کراواني نومه تي محمد (ﷺ) ي به پاره ي خوي کډيوه ته وه و نازادي کړدوون...

(پيښهوا علي)

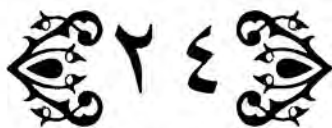

گرتنگترین نهو ره‌داوانه گ که له مانگد ره‌مه‌زاندای رویان داوه

دوعای رژی بیست و چواره‌می مانگی ره‌مه‌زان:

اللهم اسألك فيه (في رمضان) ما يرضيك، واعوذ بك مما يؤذيك، و أسألك التوفيق فيه لأن اطيعك ولا اعصيك، يا جواد السائلين.

* تمواو بوونی مزگهوتی (عمری کوری عاص):

له (۲۴) ره‌مه‌زانی سالی (۲۰ ک) بهرامبهر (۵) ی نیلولی سالی (۶۴۱ ز) مزگهوتی (عمری کوری عاص) (۴)

ی ره‌مه‌زان

تمواو بوو که له (فسطاط)ه.

* (یابان) خزی ته‌سلیم به نه‌میریکا ده‌کات:

له (۲۴) ی ره‌مه‌زانی سالی (۱۳۶۴ ک) بهرامبهر (۲) ی نیلولی سالی (۱۹۴۵ ز) وه‌زیری ده‌روه‌ی یابان به ره‌می داوای خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دانی ولاته‌که‌ی گه‌یاندده‌ستی جه‌نیرال مارک نارسهر، نه‌مه‌ش داوای نه‌وه‌هات که نه‌میریکا دوو

گینگترین نه و دو داوانه ه که له مانگه ده مه زاندا دویان داوه

قومبدهلی زه پرهی له همدوو شاری هیروشیما و ناکازاکی دا، که همدوو
شاره کهی به تمواوی ویران و خاپور کرد و زیاتر له (۱۴۰) هزار کس له
شاره دا کوژران و تزیکهی (۷۰) هزار کسیش بریندار بوون.

* ناردنه دهره وهی پتۆڤل راده گرن:

له (۲۴) ی ره مه زانی سالی (۱۳۹۳ ک) بهرامبهر (۲۱) ی تشرینی یه کهمی
سالی (۱۹۷۳ ز) هدریک له ولاته کانی کویت و قهتەر و به حرین و دوهی
بریاريسان دا به یسه کجاری ناردنی (پتۆڤل) رابگرن و نه یینیرن بۆ ولاته
یه کگرتوه کانی نه مریکا و هۆلنه ندا، نه مهش وهک هاوسۆزیه ک بهرامبهر به
میسر و سوریا لهو شه په یاندا که له گه ل جوله کهی داگیر کمر دا به پایان کردبوو،
نه وه بوو توانیان به به کارهیتنانی چهکی نهوت بۆیه کهم جار سهرکهوتنی گوره
به دهست بهینن.

* راوچی ده بابیه:

له (۲۴) ره مه زانی سالی (۱۴۲۲ ک) بهرامبهر (۹) ی کانونی یه کهمی سالی
(۲۰۰۱ ز) (محمد عبدالعاطی) ناسراو به راوچی ده بابیه وه فاتی کرد. له شه پی
نۆکتۆیه ری (۱۹۷۳ ز) ناسناوی (راوچی ده بابیه) یان ده بابیه شکینی وه رگرت،
نه وه بوو ناوی له ناو فرههنگی شه په کاندا وه کو ناسراوترین راوچی ده بابیه دانرا
له جیهاندا.

* بانگه شهی پیغه مبهرایه تی ده کات:

له ۲۴ ی ره مه زاندا شاعیری ناودار (احمدی کوری حسین ی کوری حسن ی کوری
عبدالصمد الجعفی الکندی الکوفی) کوژرا، ناویراو له کوفه له دایک بسوه و
ناسناوی (ابوطیب المتنبی) وه رگرتوه، بۆیه پی و تراوه (المتنبی) چونکه له
دهستی سه ماوه دا بانگه شهی پیغه مبهرایه تی ده کرد و ده یگوت من

گنگترین نهو رووداوانه ک که له مانگه ره مه زاندا روپان داوه

پیغه مبرم، توانی خه لکیکی زور له خوی کزیکاتهوه، کاتیک نهم دهنگویاسه
گهیشتموه به (لؤلؤی) نهمیری (حصص) تورهبوو و به خوی و هیتیکموه هاتوو
توانی (متنبی) دهست گهربکات و خه لکه کهی دهویشی بلاوه پی بکات، پاشان
(متنبی) له بهندینخانه دا تژیی کردو پدشیمان بویهوه، نهوه بوو نازاد کراو
دویاره دهستی به کاره کهی کردهوه و نه مجاره بیان به گورو تینیکسی باشتر به
شویهیکه که هندیک دهستماوژی ریک خستبو که گوایه نایهتی قورنانه و بوی
دابه زیوه و به سمر خه لکا دههوتندهوه بژمونه دهیگوت (والنجم والسیار،
والفلك الدوار، واللیل والنهار، ان الکافر لفی اخطار، امض علی سنتک، واقف
اثر من کان قبلك من المرسلین، فان الله قامع بك زینغ من (أحمد) فی الدین
وطل عن السبیل) نه مانه و چندی قسهی تری ده کرد به ناوی نایهتموه نهوه
بوو دواچار (عضد الدوله) هیتیکسی به سمرزکایدتی (فاتک بن ابی جهل
الاسری) نارد بۆ له ناویردنی (متنبی) و دارودهسته کهی هیتزه که له دهه ورویره
(نوعمانیه) پیی گهیشتن و دواى شه پرتکی کم خایهن (متنبی) تیدا کوژا.

ندو کدهسی شدوی بیست و چواری مانگی ره مه زان به نوژی
تهراویح زیندو ده کاتهوه، خوی گهوره له روژی قیامت نامه
کردهوه کانی به دهستی راستی ده داتوه دهستی...
(پیشدوا علی)

له هه موو شته کاندایا سهرکهوتن بهنده به ناماده کاری پیش وهخته، به بی نه مه بی
گومان شکست له ریذایه.
(وته)

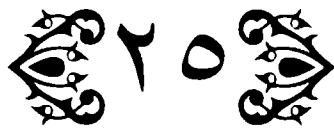
گرنگترین نه و دووداوانه د که له مانگه ده مه زاندا روپان داوه

دوعای رژزی بیست و پینجه می مانگی ره مەزەن:

اللهم اجعلني فيه (في رمضان) محبا لأولياك، و معاديا لأعدائك، متسائلاً
بسنة خاتم النبياك، يا عاصم قلوب النبيين.

* بته كان ده شكینن:

له ۲۵ ره مەزانی سالی (۸ ك) بهرامبەر
(۱۵) ی کانونی دووه می سالی (۶۳۰ ز)
پیغه مبهری پیشهوامان محمد (ﷺ)
خالیسی کوری وه لیدی نارد بۆ

ی ره مەزەن

تیکشکاندننی بتی (العزی) وه (عمروی کوری عاص) ی نارد بۆ روخانسنی
بتی (سواع)، وه سعدی کوری زهیدی نارد بۆ شکانندننی بتی (مهنا)، هدریه که
لهو هاوانه به سهرکه موتویی کاری خۆیان نه نجام دا و گهرانه وه.

* سوپای موسلمانان سهرده کموی:

له (۲۵) ی ره مەزانی سالی (۴۶۳ ك) بهرامبهریه (۱۰۷۰ ز) موجهید و
تیکۆشهری نیسلامی (ألب ارسلان) سهرۆکی سوپای موسلمانان و سولتانی
دهولتهتی سەلموکیه کان توانی سهرکهوتنیککی گهوره به دهست بێنی له میژوی
نیسلامیدا به سهر دهولتهتی بیزهنتیه کان و هاوپه یانه خاچ په رسته کانیاندا،
شایانی وتنه هەرلهو شهره دا نیمپراتۆری بیزهنتیه کان (روماس) ی چواره م به دیل
گهرا.

گونگترین نهو دووداوانه د که له مانگد رهمه زاندا دویان داوه

* له ۲۵ ره مه زمان دا (بدیع الزمان) شیخ سعید نورسی وه فاتی کرد:

(بدیع الزمان، ماموستا شیخ سعیدی نورسی) که له سالی (۱۲۹۳ک) بهرامبر یسه سالی (۱۸۷۳ز)^(۱) له دئی (نورسی)^(۲) له قهزای (هیزان) له ناوچمی (بدلیس) له کوردستانی تورکیا له دایک بووه له دایک و باوکیکی کورد. له تصهنی نۆ سالیدا دهستی کردووه به خړیندن لای (مهلا عبدالله)ی کاکي، له پاشا که چاوی نه کریتوهه تینجا نه گهریت

به شوین ماموستای بهرزو بالادا، له مزگهوت بۆ نهو مزگهوت و له م دئی بۆ

^(۱) لیکولینه وه تازه کان جهخت له سه ر نه م میژووه ی خواره وه ده که ن بۆ له دایک بیون ماهیستا نورسی: (۱۲۹۴ک بهرامبر ۱۸۷۶ز) بپوانه (سیره ذاتیه، بدیع الزمان سعید نورسی) ص ۱۳ ط ۱. استانبول ۱۹۹۸م. که ل سه چاوه ی تریش.

^(۲) له کوردستانی باشوری خوماندا- به داخه وه- ناوی گونده که ی نورسی به هه له لای هه دایک کهس به (نورس) یان (نورسی) بلاو بووه ته وه، ماموستای خالیش به و پئی به ناوی گونده که و نازناوی به دیعوزده مانی نووسیوه، له کاتیکدا لیکولینه وه له م بابه ته کاریکی دژوار نی یه، لیره دا بۆ خوینهری به پیز روون ده که مه وه که گوندی به که ی ناوی (نورس) ه، که به پیتی لاتینی به م جوړه ده نوسریت (Nurs) به خویشی ده لئین: (Nursi) نه مه راستی به کی به کجار روونه.

گونگترین نه و دوداوانه د که له مانگه دمه زاندا روپان داوه

نمودی و له شار بؤ نهوشار، لهم زانستگا بؤ نهو زانستگا. وه له ته مهنی ههژده سالی دا پایهی زانایی به جوریک بهرز نه بیتهوه، له هه موو لایه کموه په نجهی بؤ رانه کیشن، وه له هه موو شوینیک باسی ده کم، تا ناویانگ دهرته کا به مهلا سعیدی مشهور. مهلا سعید توانای له برکردنی نه وه نده به هیز بووه، هه رچیکي بهرچار کهوتی هاتزه بهری، ته نانهت نیوهی مه قاماتی هه ریری^(۳) و، قاموسی فهیروزابادی تا پیتی سین و، هه موو (جمع الجوامع)ی له بهر بووه. زؤر کهس هه بوون لهویان زؤرت خویندوه و خویندلتهوه، وه لهویان زؤرت له بهر بووه، به لام کهس له ورژده دا نه گه شتوه به مو. زهینیکي تیژ و، تیگه شتینیکي زؤر بهرز و، بیوکی ورد و قول و، میشکیکي فراوان و، دل و ده روینیکي کراوهی پان و پؤری بووه. هه رچیت لی نه پرسی کوتوپر وه لامی راست و دروستی نه دایتهوه، نه خوازه لاشتی پیچراوهی ورد و قول و قورس و گران، که زانایان و دانایان خویان لی نه پاراست، به لام نه م به بهر لیکنردنوهیه که شی نه کردهوه، وه هه رچهند گری کویرهی تیدا بووایه، به سهر په نجهی بهری نه یکردهوه.

له پاش ماوهیه که مهلا سعید که ته ماشا نه کات له زانینی بونهوهی و سروشتی (العلوم الكونية و الطبيعية) دا بی ناگایه، چونکه نهی خویندون، وه دیت نه کهویت به سهریاندا و له ماوهیه کی زؤر کهم دا همل ته گهری له زانستی

(۳) دهقه نه صلیه که ی ده لی: (به شیکي مه قاماتی هه ریری - جمله من مقامات الحیریری).

گونگترین نه و رود اوانه که له مانگد ره چه زاندا دویان داوه

میژو و جوگرافیا و ریاضیات و جیۆلۆجیا و فلسفه‌ی کۆن و تازه، وه نهم هه‌لگه‌پانه‌ی بوو به سهریاسی (موچوع) خوینده‌واران و نووسهران، له رۆژنامه‌و گۆفاری شاره گه‌وره‌کانی تورکیادا، تا هه‌موو زانیانی تورک⁽⁴⁾ به کۆی ده‌نگ نازناوی (بدیع الزمان) یان پی به‌خشی.

(بدیع الزمان) هه‌موو رۆژیک به‌یانان رۆژنامه‌ی نه‌خوینده‌وه، رۆژیک له رۆژان قسه‌ی وه‌زیرتکی به‌ریتانی⁽⁵⁾ به‌رچاو ده‌که‌وی که له مه‌جلیسی عمومی به‌ریتانیا دا وتویه‌تی: تا قورئان وا به‌رێز و کاریگه‌ر بی له دڤ و ده‌رونی موسلماناندا، ئیمه هه‌یچمان پی ناکریت له ولاتی نیسلامیدا، (بدیع الزمان) که نهم قسه‌ی به‌رچاو ده‌که‌وی دیته گل و هه‌رچی خوین نه‌ندامی هه‌یه دیته کۆل، وه به‌و چهند قوتابیه‌ی که له‌لای دانیشتون ده‌لی: من له‌م‌رۆ به‌دواوه خزمه‌تی قورئان ده‌که‌م، وه شتی لی ده‌رده‌هینم و بلاوی ده‌که‌مه‌وه به‌ناو

⁽⁴⁾ له‌پاستی دا نه‌و زانیانه تورک نه‌بوون، به‌لکو کورد بوون. چونکه هه‌یشتا نه‌وکاته ناویانگی (نوورسی) له کوردستانه‌وه نه‌گه‌شتبوه لای تورکه‌کان.

⁽⁵⁾ وه‌زیری موسته‌عمراتی نه‌وکاته‌ی به‌ریتانیا بووه و ناوی (وليام گلاستون)ه. له‌نیوان سا‌له‌کانی (۱۸۰۹-۱۸۹۸)دا ژیاوه. چهند جاریک پله‌ی وه‌زیری وه‌رگرتوه و چوار جاریش به‌سه‌رۆک وه‌زیران هه‌لبژێردراوه. له‌تاوتوی کردن و لیکۆلینه‌وه‌ی ئابندا هه‌ینده قول بووه‌ته‌وه تا پسه‌پۆری تیدا په‌یدا کردوه. یه‌که‌م دانراوی کتیبیکه به‌ناوی: (ده‌وله‌ت و په‌یوه‌ندی به‌که‌نیسه‌وه). له‌سه‌رده‌می ده‌سه‌لاتی خۆی دا که‌نیسه‌ی نه‌یره‌له‌ندی هه‌له‌شاندوه.

گرنگترین نمو دووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا روپان داوه

موسلماناندا. دواى نهوه نهچیت بۆ نهسته مبول بۆ نهوهى زانستگایهك بکاتمه له وینهى (جامع الازهر) و ناوى بنیت (زانکۆى زهراء) ^(١). به گهیشتنى بۆ نهسته مبول، هه موو رۆژنامه کان نه نووسن که له ناسۆى نهسته مبولهوه زانایهك هه ل کهوتوه مهشخه لێكى ناگرى به دهسته وهیه له زیره کى و بلیمه تیدا. بهرێکهوت لهو کاتهى که (بدیع الزمان) له نهسته مبول ده بێ، شیخی (جامع الازهر) یش (شیخ بوخهیت) ^(٢) لهوى ده بیست، رۆژێك له نهجومه نێکدا ههردووکیان کۆ نهبنهوه، شیخ بوخهیت له بدیع الزمان ده پرسیت: رات چى یه له دهولتهى عوسمانى و گهلانى نهورویا!؟

^(١) مامۆستا نوورسى ویستوو یه تى نهو زانکۆیه له کوردستاندا بکاتوه که مه له ندى سه ره کى له شارى (وان) و دوو لقیشى له (دیاره کر) و (به دلیس) بیست. به مهش مامۆستا نوورسى یه که م که سه هه ولى دامه زاندى زانکۆى داوه له کوردستاندا.

^(٢) ناوى (شیخ محهمه د بوخهیت کورپى حسه بنى حه نه فى موتیعی) یه و له راستى دا (موفتى میصر) بووه، نهك شیخی نه زهر. له شارۆچکه ی (موتیعه) ی سه ره په پارێزگای (ئه سیوت) له میصر له دایک بووه. له نه زهر خویندویه تى و دواى بووه به مامۆستا تیایدا. پاشان سالى (١٢٩٧ك) بووه به قازى دادگای شه رعى. په یوه ندى به سه یید جه ماله دینى نه فغانى یه وه کردوه. له نیوان ساله کانى (١٢٢٢-١٢٢٩ك) موفتى ولاتى میصر بووه. که لى کتیبى به نرخیشى نووسیوه. سالى (١٢٥٤ك) مالئاواى له ژيانى دنیا کردوه. به وانه: (سیره ذاتیه، بدیع الزمان سعید النورسى) ص ٨٤) و (سعید النورسى رجل القدر فى حیاة أمة ص ٥٥) نه وانیش له: (الاعلام للرزکای ٦/٢٧٤).

گرونگترین نه و دوداوانه که له مانگه دمه زاندا دویان داوه

نومیش دهلی: نه مرۆ نهورویا ناوسه به ناینی نیسلام، رۆژتیک دیت که نیسلام له نهورویاوه بلاو ده بیتموه، ده وتی عوسمانیش ناوسه به رۆژی نیسورویا، رۆژتیک دیت که بیی به پمیک نیسورویا.

شیخ بوخهیت وه لامه که ی زۆر پی جوان ده بییت و نهلی: نه مه وه لامه له بیی یه کیک وه ک بدیع الزمان) هوه نه بییت ده رناچیت.

له سالی (۱۹۰۸ز) که (عمد رهشاد) هاته سمر تهخت، وه کۆمهلی (اتحاد و ترقی) هاتنه سمرکار- که دروشمیان نازادی بوو، وه نه مانه به دیمه موسلمان بوون، به لام له ژیره وه به په نهی جوله کمو ماسۆنی نیشیان ده کرد. له بهر نه وه (بدیع الزمان) نهی ویرا رو به پروو بچی به گۆیاندا^(۸)، چونکه زۆر کهس له ساده و تینه گهشتوانیان هه له خه له تاندبوو به دیمه دروشمی (اتحاد و ترقی) که نهوانه لایان و ابوو که به گۆداچوونی نهو کۆمهلهیه وه نهویه به گۆر نیسلامدا

---

^(۸) رهحه تی خوا له مامۆستای خال! نازانم نه م ته عیبه ری له کوئی هیناوه که ده لی: (نهی ویرا)؟ خۆ نه له ده فه نه صلیه که دا و نه له هیچ سه رچاوه یه کی باسی ژیانیدا شتی له و جۆره نی یه. ته نانهت سه رانه سه ری ژیا نی مامۆستا نوورسی یه که نمونه ی بچو کیشی تیدا نی یه که به لگه ی نه ویرانی بییت، به لکو به پیچه مدوانه وه، یه کئ له و تاییه تکارینه ی که مامۆستا نوورسی ناوبانگی پی ده رکرووه نه ترسان و بویری بووه. ته نانهت هه ندئ جار له سه ر نازایه یی و نه ترسانی له و هه لوێستانه دا که پیاوی نازا و بویر تیایدا ترساوه به شیتیان له قه له م داوه! هه ندئ جاریش له و پیناوه دا به ره و په تی سیداره براوه! وقاره کانی بۆ پشتگیری (نیتحادی محهمه دی) نمونه یه کی به رجه سه تی نه ترسانی نه ون.

گونگترین نمو دوداوانه د که له مانگه دمه زاندا دویان داوه

چووی. له بهر نموه بدیع الزمان هات کۆمه لئیکي نیسلا می رتک خست به ناوی (کۆمه لئ یه کیتی عمدی) یهوه^(۸)، نه میس وه کو نهوان دروشه که ی شازادی بسو، به لام نه ونده بسو نه م ده یویست نه م نازادیه به سستیته وه به نیسلا مه تیته وه، چ له رووی (تشریح) و چ له رووی بی و باوه پروه (عقیده).

به دانانی نه م کۆمه لته همر زوو هه زاران که س له هه موو لایه کی تورکیا وه پیته ی نوسا و خزیان پیا هه لئواسی، بدیع الزمانیش یه ک له سه ر یه ک وتاری به رزو به نرخی ئایینی له رۆژنامه کاندا بلاو ده کرده وه و نمو داوه ی که (اتحادیه کان) لئیان نه دا، نه مانیش همر له و داوه یان ده دا و نه ی وت: نه گهر ئیته په نا نه به ی نه بهر نمو نازادیه ی که نیسلا م خه تی کیشا وه، نه بین به قوریانی نمو نازادیه ی که (ایتحادیه کان) نه یلین.

به م شپه وه یه موسلمانانی بیدار ده کرده وه له و خه ته ره ی که له دلئ (ایتحادیه کان) دا بوو، له کاتیکدا نهوان نه میان نه توانی هیچ نه نگیک له مان بگرن، چونکه نه مانیش همر به دروشه که ی نهوان بانگیان ده کرد، به لام نه ونده هه بوو که همرچی نه مان بوون ده یان ویست خیرا کۆمه لئیکي نیسلا می رتک

---

^(۸) سه رچا وه کان جه خت له سه ر نه وه ده که نه وه که ماموستا نوورسی دامه زرینه ر و ریکخه ری (کۆمه له ی نئیحادی محه مه دی) نه بووه، به لکو لایه نگر و پشتگیریکی ته واو کارا و دلسۆزی بووه، وه ک چا و ساغیک رینمایی پیویستی پیشکه ش کردوون تا کو به هه له دا نه چن.

گرنگترین نه و روداوانه که له مانگه ره مه زاندا دویان داوه

بهن، وه هرچی شهوانیش بوون دهیان ویست حیزبه که میان به کار بهینن بۆ زه بون کردنی هیزی نیسلام، تا بتوانن قومیتی تورانی دابننن له جیگای شه.

بهراستی شه کارهی بدیع الزمان ترس و بیعیکی زوری خستبووه ناو دلی ماسۆنی یه کانهوه، چونکه به چهجهی شهوان ایتحادیه کان هه لئه سوران، له بهر شه ماسۆنیه کان سه رۆکه که ی خزیان که دهوله مندترین جوله که بووه (قه ره صو) ناردیان بۆلای (بدیع الزمان)، به لام شه ونده ی پی نه چوو هاته دهره وه و به هاوړیکانی وت: وهخت بوو شه کابرایه له ده ریای نیسلامه تی دا نو قم بکات ا شه (قه ره صو) یه یه که مین سه هیونی ماسۆنی بووه که هه ولتیکی زوری داوه بۆ روخانندی خه لافه تی عوسمانی و لابر دنی سولتان عبدالحمید و داگیر کردنی فه له ستین.^(۸)

مه حکه مه ی یه که می بدیع الزمان

ایتحادیه کان هیچیان بۆ نه مایه وه شه نه یی که (بدیع الزمان) بگرن و محاکمه ی بکه ن. له بهر شه له دوا ی روداوی ۳۱/مارت/۱۳۲۵ رۆمی (۱۳/نیسان/۱۹۰۹ز)^(۹) - که (۱۵) موسلمانن تیدا هه لئاسرا - (بدیع الزمان)

---

^(۸) هه روه ک شه ندایکی دیارو بهر چه سته ی (مه حفه لی ماسۆنی) و، سه رۆکی حاخامه کانی شه سته مبول و نوینه ری شاری (سولانیک) یش بووه له په رله مانی ئیتحادیه کاندان.
^(۹) لیره دا ده ستنوسه که به ناریکی نو سرا بوو، راستمان کرده وه.

گرتنگترین نهو ره ووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

یش گیراو نیردرا بز نهو مه حکمه مهیهی که حوکمی نهو (۱۵) کهسهی تیندا درابوو. وا دهرته کهوی که نه مه همر بز نهو مه بووه که بدیع الزمان برسیتن.

دوای نهوی که (خورشید پاشا)ی سهرۆکی مه حکمه مه حوکمی نهو پازده کهسهی داو جی به جی کرا، نینجا دهستی کرد به عاکه مهی (بدیع الزمان). یه که عجار پیی وت: تۆش داوای بهراورد کردن (تگبیق)ی^(۱۰) نیسلامی ده کهی؟! (بدیع الزمان) یش وتی^(۱۱): (... نه گمر هزار گیانم هه بی همر هزاری نه کم به قوریانی نیسلام، وه من دان به هیچ دهستوریکدا نانیم به دهستوری نیسلامهتی دا نه بی، وه هه موشتیک به تهرازی شهریعت نه کیشم، من نامادهم به شوق و خۆشیموه بچم بز بازارپی مردن و قیامت، وه نامادهم له گهل نهو ۱۵ کهسهی که هه لواسران منیش لهووی یه دا برۆم وه له گهل نهواندایم.

نه عجامی نه مه حکمه مهیه نهو بووه که حوکم درا به سهر (بدیع الزمان) دا به بهندی بز ماوه یه ک، به لām نهو نه دهی پی نه چوو نازاد کرا^(۱۲). دوای نهو (بدیع

(۱۰) له وانه یه وشه ی (تطبیق) لیره دا زیاتر (جیبه جی کردن)ی بز دهست بدات.

(۱۱) هه روه ک مامۆستا محمد سه عید ره مه زان بۆتانی دهقی هه موو بهرگری یه کهی مامۆستا نورسی نه هیناوه که له دادگادا پیشکه شی کردووه، مامۆستای خالیش هه موو نهو برکانه ی وه رنه گنپراوه که له عاره بی یه که دا هه ن.

(۱۲) سه رچاوه کان ناماژه به وه ناکه ن که هیچ حوکمیک درابیت، به لکوده لاین: هه رچه نه ده چاوه پوانیی حوکمی نیعدام ده کرا بز (بدیع الزمان) به لām حوکم نه درا و نازاد کراوه.

گونگترین نه و دوداوانه که له مانگه ره مه زاندا رو بیان داوه

الزمان) له نهسته مبول نه مایهوه و چوو بۆ (وان) لموی دهستی کرد به دهرس و تنهوه و نوسین.

مه حکمه می دووه

ههشت سال (بدیع الزمان) لمو جیگا دوره مایهوه به بی کس. نهم ماوهیه خۆی خواردنی بۆ خۆی درووست ده کرد و جل و بهرگی خۆی ده شۆرد و کاروباری خۆی جیبه جی ده کرد. به لام پورتموی ئیمان و باوهر و تیشکی زانین و زانیاری له درز و قهلهشی ده رگا و په نجه ره کانی یهوه نه چوهه ده ره وه له جاران چاکتر، وه نامه ی نوور له جاران به هیتر و جوانتر و ریک و پیکتر بلاو ده بوویهوه، ناچار نهم جاره رهوانه کرا بۆ به ندینخانه ی (نهسکی شهر) وه له سوپوه نیردرای بۆ مه حکمه مه به تۆهمه تی ریکه خستنی کۆمه لیکه په نهانی بۆ روخاندنی حکومتی نه تاتورک، له پاش مه حکمه مه یه کی دوور و درتو و لیکۆلچینه مویه کی زۆر هیچیان له سر نه دۆزیهوه، له بهر نهوه ههر یانزه مانگ حوکم درا.

مه حکمه می سی یه

مستهفا که مال ته ماشای کرد^(۱۳) نهم نامه ی نوره وه که بومه له مرزه یه کی زۆر به هیتر و تین و تموزم، کۆشکی حکومته که یه هیناوه ته شق و شوق، وه نه ی

---

^(۱۳) راستر وایه بوتری: (رژیمه که ی مستهفا که مال) چونکه نهم روداوه له به رواری (۱۹۴۲/۹/۲۰) دا بووه. له لایه کی تریشه وه مستهفا که مال له (۱۹۳۸/۱۰/۱۰) دا مردوه.

گورنگترین نەو رووداوانە کە لە مانگە دەمەزانددا روویان داوێ

ئەزانی چی بکات، چونکە ئەم نامانە نەدەم بۆ سیاسەت ئەبەن و نە ناوی کەس ئەبەن، هەر وەک ناوی ناوی حکومەتیش نابەن بەلکو هەمووی هەر نامۆژگاری ئایینی یە، وە پایەداری ئایینی ئیسلامیش بەسە بۆ روخاندنی هەموو دەستورێکی تر.

لەبەر ئەوە مستەفا کەمال خێرا کۆیونەوێهەکی نەیتنی پێک هێنا لەگەڵ پیاوێ گەورەکانی ماسۆنی، کە هەموو دەستیان هەبوو لە روخاندنی خەلافەتی ئیسلامی و دامەزراندنی کۆمارێتی تورک لەسەر بنیاتێکی بێدینی، وە بریاریاندا لەسەر گرتنی (بدیع الزمان) و ناردنی بۆ عاکەمە بەتۆمەتی ئەوێ کە کۆمەڵێکی نەیتنی رێک خستوو بۆ روخاندنی مستەفا کەمال و حکومەتەکی. داوای چەند رۆژێک لیژنەیەکی دانرا لەو ماسۆنیانە بۆ لیکۆلینەوێ لەو چەند نامانەێ کە دەستیان کەوتبوو، بەلام (بدیع الزمان) رایگەیاند کە من بەم لیژنەێ رازی نیم، وە داوای کرد کە لیژنەێکی تر دا بنرێت لە فەلاسیفەێ ئەوروپا و رۆشنبیرانی جیهان. پاشان حکومەت ئەو لیژنەێ لای بردو لیژنەێکی تری دانا، لەپاش لیکۆلینەوێ نامەکان بریاریاندا کە ئەو نامانە نە پەییوەندیان بە سیاسەتەوێ هەبێ و نە بە حزبیەتێ یەوێ. بەلام دووبارە (بدیع الزمان) گومانبار کرا کە گواهیە چاوی لە سەرۆکایەتێ یەکی دینیە بۆ ئامانجێکی سیاسی خۆی. بەلام لەمەشدا هەر سەرئەگەوتن، چونکە ژبانی ئەم هەژارە لەبەر ئەم رۆژی ژبانیەوێ تا ئەو رۆژە زۆر دور بوو لە گەورەێ و سەرۆکایەتێ و

گڻگڻن ۽ ڏوڏاوانه ڪه له مانگ ڏهه مه زاندا رو بيان ڏاوه

رہواردن به خُوشي. ههريه و شيويه لهم مهحکه مهيه شدا به پاکی ده چوو له
رؤزی ۱۹۴۴/۶/۱۵ز، به لام له پاش چي؟! له پاش هيٺان و بردنيکي زور و
درئو ڪردنموي مهحکه مهه که به بي هوده.

مهحکه مهی چوارهم

له سالي (۱۹۴۸ز) ديسان ترس و بيم روی ڪرده وه ڌلي سهروڪ و
ڪاربه دسته ڪاني تورڪيا، وه به چاري خُزيان نه يان بيني ڪموا لافاوي نامه ي
نور هه موويان راپيچ ده ڪات، وه پيشانگاي زانين و زانياري گهلي تورڪ له
زانيايان و ويژه ران و خاوهن بيراني بهرز و ماموستاي زانستگاکان، بي پهروا
دواي نه م شورشه نه ڪهون، وه چونه ژير بهيداخي نامه ي نووره وه، له بهر
نمويه حڪومه تي تورڪ ديسان برياري دا (بديع الزمان) بگهريته وه له گهل زورتيڪ
له گهوره پياواني نور، وه نيردران بو مهحکه مهی سزاي گهوره له ويلايه تي
(نافيون) ههريه گوماتباريه ڪهي جاري پيشوو. نه مجارهش ديسان (بديع الزمان)
خرايه وه زيندان، به لام زياد له جارن، خرايه زيندانتي ڪولي تاوه زتي ساردي
بوگهني تنگ و تاريڪ، خواردنيشي رؤزي دووجار، جاري پارچه يه ڪوليره ي
رهق له گهل پهرداختيڪ تاو، له گهل نمويه شدا نه مجاره زه هريشيان ده رخوارد دا
له گهل يه ڪيڪ له زه مه ڪاندا، به لام خوا به ميه ره باني خُزي رزگاري ڪرد^(۱۴).

---

^(۱۴) له نيوان سالاني (۱۹۲۲-۱۹۴۶ز) يازده جار ماموستا نوورسي زه هري ده رخواد دراوه!
سالي (۱۹۴۸ز) يش له به ندينخانه ي (نافيون) سي جار، به ممش هه مووي ده ڪاته پازده جار

گونگترین نه و روه داوانه د که له مانگه دهمه زاندا رويان داوه

محاکمه‌ی نه‌مجاره‌ی (بدیع الزمان) گرنګترین روداوی سالی (۱۹۴۸ز) بوو له تورکيا، وه هرچی گؤفار و رژژنامه هه‌بوو هه‌موو چاوه‌روانی نهم محاکمه‌یه بوون، تا گوی بګرن له بهرګری (بدیع الزمان) وه بزائن نه‌نجامی نهم محاکمه‌یه به چ لایه‌کدا نه‌کموئ، به‌ئی له پاشان روداوی نهم محاکمه‌یه تۆمار کرا له‌ګه‌ل نهم بهرګریه‌ی که (بدیع الزمان) و نهم مریدانه‌ی که له‌ګه‌لیا مه‌حکه‌مینه‌کران له فایلټکی ګموره‌دا به ناوی محاکمه‌ی سزای (تافیون). نهم حوکمه‌ی که نه‌مجاره درا به‌سهریدا همر به‌ندکردنی بۆ ماوه‌ی بیست مانگ. به‌لام کۆمه‌لیک له پارټیژګاران بلاویان کرده‌وه که نهم حوکمه‌ی شرعی نیه، چونکه له‌سهر ههمان ګومانباری جاری پیتشوو سزا درا‌بوو، وه هرکاتی حوکمی پیتشوو بی گوناھی (بدیع الزمان)ی سه‌لماند نهم بۆیان نیه جارټکی تر بهو ګومانه تۆمهت باری بګه‌نوه.

بهم جۆره ته‌میز کرا، به‌لام مه‌حکه‌مه‌ی ته‌میز بریاری خۆی تیدا نه‌دا تا‌کو (بدیع الزمان) بیست مانگه‌که‌ی خۆی ته‌واو کرد له زینداندا، مه‌به‌ستیش ته‌نھا نهمه‌بوو که بدیع الزمان و موریده‌کانی له ئیش و کاری دینی بګه‌مون. دواي نهمه‌ی (بدیع الزمان) مایه‌وه له (نیسپارته) دوور له هه‌موو که‌سیک تا پیتش مردنی به سی رۆژ له گه‌ل دوان له موریده‌کانی چوو بۆ (تورفه) له

که چه‌هری بۆکراوه‌ته خوارنده‌وه! خواي ګه‌وره له هه‌موویان ژيانی پاراستووه، بلام زیانی زۆری له سه‌ر ته‌ندروستی به‌جی هیشتووه. بېوانه: (سیره ذاتیه) ص ۲۸۵، ۲۶۰، ۴۲۶.

گرتنترین ئەو دووداوانە کە لە مانگدا دەمەزاندایا روپان داووە

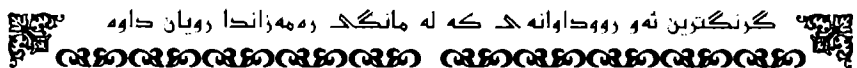
نۆتۆمبێتلیکی بچوکدا بەبێ پرسی حکومەت، پێش ئەوەی بگەنە (ئورفە) ئەفسەریک و چەند سەربازیک رێیان پێ گرتن، وە پێی یان وتن، ئەبێ بگەرێنمەو بۆ ئەو شوێنە یەکە لێوەی هاتوون، بەلام (بەدیع الزمان) بە ئەسپایی پێی وتن: من ناتوانم ئێستا بگەرێنمەو، بەلام دلتیابن کە من لە دوو رۆژ زیاتر لە ئورفە نامینمەو، ئەفسەرە کە وازی لێ هێنان، وە ئەوان چوون بۆ ئورفە^(۱۵)، دوا ی دوو رۆژ لە ئورفە کە شەوی چوارشەمە (۲۵) ی رەمەزانی سالی (۱۳۷۹ک) بەرامبەر بە (۱۹۶۰/۳/۲۳) ز - (بەدیع الزمان) کۆچی دوا یی کرد، وە دەنگی کۆچی لە هەموو جیهانی ئیسلامی دا بلاو بوویەو. دوا ی ئەوەی کە (بەدیع الزمان) لە ئورفە نیژا و ماوێهکی بەسەردا چوو^(۱۶)، شەویک چەند پیاویکی حکومەت لە نیو شەویک دا بە فرۆکە چوونە سەر گۆرە کە ی و لاشە کە یان دەر هێناو بە فرۆکە بردیان بۆ شوێنیکی نادیار، ئێستاش (بەدیع الزمان) گۆری تاشکراو دەست نیشانکراوی نی یە.

هەزاران رەحەت لە (بەدیع الزمان) مەلا سەعییدی نوری بۆ ئەو هەلوێست و بەرگریانە ی کە پەنجاو یەک سال بەر دەوام بوو لە دژی هێرشێ ماسۆنی و صەهیۆنی و مستەفا کەمال کردی و بەرگری لە دینی خودا کرد، وە ملیۆنیک

^(۱۵) سەرچاوەکان دەلێن: ئەم پێی گرتنە ی ئەفسەرە کە لە ناو نۆتیلە کە دا بوو لە شاری (ئورفە) لە لایەن ئەفسەری ئاسایشەو.

^(۱۶) ئەم روداو لە سەرەتای مانگی تەموزی هەمان سالدا بوو. واتە دوا ی نزیکە ی چوار مانگ لە کۆچی دوا یی مامۆستا نوری.

گه نجي تورکياي پي گهياند به پوره دهيه کي نيسلامي، وه همووي کردن به پيشمدرگي نيسلام تا له کوټايدا مستهفا که مال نه ماو نيسلامه تي وهک خوي مایه وه. به لکو نيسلامه تي نيستاي تورک نيسلامه تيبه کي پاک و ته ميز و دوور له هموو درو و ده له سه و فروفيلټيکه، وه مانه وه ي نيسلام بهم جوړه له تورکيادا به هوي نهو بهرگريي يه وه بوو که (بدیع الزمان) کردی.

* تيرورکردنی خليفه (الراشد بالله):

له (۲۵) ي ره مه زانی سالی (۵۳۲ ك) بهرامبهريه (۵) ي حوزه يرانی سالی (۱۱۳۸ ز) خليفه ي عباسيه کان (الراشد بالله) له نه سفه هان کوژرا، نه وه بوو دهسته يک له خه لکی خوراسان تيروريان کرد.

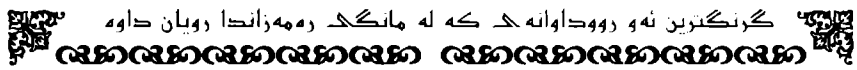
* زانای گه وړه (فخرالدين الرازی) له دايک بوو:

له (۲۵) ره مه زانی سالی (۵۴۴ ك) بهرامبهريه (۲۶) ي کانونی دووه می سالی (۱۱۵۰ ز) محمدی عمری کوړی حسين ي کوړی علی، زانای شاره زا له شرع و نوسول ناسراو به (فخردين الرازی) و (مفاتيح الغيب) له دايک بوو، که خاوه نی ته فسیري قورثانی پيروزه که له ناو زانایاندا به چاکترین ته فسیره کانی قورثان داد نريت، جگه له موه ش زیاتر له ۱۰۰ بلاوکراوه کتیبی هیه.

* مه غزله کان ده شکين:

له (۲۵) ي ره مه زانی سالی (۶۵۸ ك) بهرامبهريه (۳) ي نه يلولی سالی (۱۲۶۰ ز) شمېری (عمین جالوت) دهستی پی کرد له نيوان موسلمانان کان به سرورکايه تي (سیف الدين قطز) و مه غزله کان به سرورکايه تي (کيتوبوقا)، له نه نجامدا موسلمانان کان سرکهوتنیکی گوره یان به ده ست هینا و ريگه یان گرت

له دهست درژییه کانی مهغزل و شارستانییه تی نیسلامیان له دهستی چه په لی
نهوان پاراست.

* محمد فرید له دایک بوو:

له (۲۵) ره مه زانی سالی (۱۲۸۴ ک) بهرامبهر (۲۰) ی کانونی دووه می سالی
(۱۸۶۸ ز) گه وهی میسر (محمد فرید) له دایک بوو که یه کیتک بوو له
گه وهه کانی بزوتنه وهی نیشتمانی له میسر، سه رۆکایه تی حیزی نیشتمانی گرته
نهستۆ له پاش مردنی (مصطفی کامل) ی سه رۆکی نهو حیزیه. نهوه بوو (محمد
فرید) هموو ههولتی خۆی خسته گه ر له پیناو خزمهت کردنی کیشه ی میسر و
به دهست هینانی سه ربه خۆی میسر دا، له ویتناوه دا چه ندین جار به رنگاری
دا گه کمران بووه وه، به لام جیگه ی داخه له ولاتی غه ربی و دوور له خاک و
نیشتمانی خۆی و له نه لمانیا وه فاتی کرد. چه ندین به ره مه می میژیوی گرنگی
له دوا ی خۆی به جیهیشتوه له دیارترینیان (تاریخ الدولة العلیة العثمانیة).

* سه رکهوتنه که ی شیخ احمد موختار:

له (۲۵) ی ره مه زان دا سه رکرده ی ناوداری جیهانی (شیخ احمد مختار پاشا)
سه رکرده له دهولته تی عوسمانی توانی گه وهه ترین سه رکهوتن به سه ر سوپای
روسیا تۆمار، بکات له شه ری (بخنیلر) دا، له کاتیکدا ژماره ی هیزه که ی ته نها
(۳۴) هه زار که س بوو به رامبهر سوپای روسه کان که به ۷۴۰ هه زار که س
ده خه ملتیران، نه وه بوو روسه کان ۱۰ هه زار که سیان لی کوژرا.

* له (۲۵) ی مانگی ره مه زانی سالی (۲۲۱ ک) پیشهوا (احمد ی کوری حنبل)
دوا ی نازارو نه شه که نه جیه کی زۆر به بی هۆشی به ریاندا کاتیک به هۆش خۆی

گورنگترین نهو دووداوانهك كه له مانگك ره مه زاندا روپان داوه

هاتموه هه نديك خوار دنيان بۆ هيتنا، فهرموى من به رۆژوم و بهرده و اميش بسو
له سهر رۆژوه كهى، پيشموا بوخارى ده لى: گويم له (ابا الوليدى طيالىسيه) بوو
ده يگوت: ته گهر احمدى كورپى حنبل له ناو بهنى ئيسرائيل بووايه گهوره ترين
ناويانگى ده رده كرد.

نهو كه سهى شهوى بيست و پينجى مانگى ره مه زان به نوپى
ته راويح زيندو ده كاته وه، نهوا خواى گهوره له كاتى مردنى
نهو كه سهدا (ملك الموت) له سهر جوانترين شيوه ده نيرى بۆ لاى
و سهلامى لى ده كات و مژدهى نازو نيمه ته نه دبراهه كاتى
به ده شتى پي ده دات ...

(پيشدوا على)

نه گهر نه وهى له خه لكانى رابردوو به نه زمون و مرمان گرتوو به كارى به نين. وهك نه وه
وايه دوو جار ژيا بيتين.

(وته)

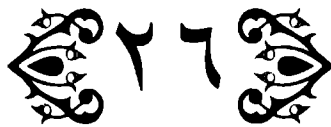
گنگترین نهو رووداوانه ۱ که له مانگه ره مهزاندان رویمان داوه

دوعای رژی بیست و شه می مانگی ره مهزان:

اللهم اجعل سعي فيه (في رمضان) مشكورا، وذنبى فيه مغفورا، وعملي فيه مقبولا، وعبودي فيه مستورا يا اسمع السامعين.

* گه رانهوه له غهزای ته بوك:

له (۲۶) ره مهزانی سالی (۹ ك) بهرامبهر (۵) ی کانونی دووه می سالی (۶۳۱ ز) پیغه مبههر (ﷺ) و هاوه لانی رهزای خویان لی بی له غهزای ته بوك

ی ره مهزان

گه رانهوه، نهو غهزایه ی که هه ندیک له هاوه لان به بیانی جؤراو جؤر دوا کهوتن، سه ره تاش که پیغه مبههر (ﷺ) گه راپهوه روی کرده مزگموت و نوژی کرد، پاشان نهوانه ی که دوا که تیبون هه ندیکیان هاتن و بیانی جؤراو جؤریان ده هینایهوه، پیغه مبههریش (ﷺ) گوئی لی ده گرتن، نهوه بوو بریار درا به فرمی له لایه ن پیغه مبهروه (ﷺ) که په یوهندی له گه ل (که عبی کوری مالک) و دوو هاوه له که ی بیچرتین و بؤماوه ی (۵۰) رژی کهس قسه ی له گه لا نه کردن به فرمانی پیغه مبههر (ﷺ) پاشان خوی گهوره نایه تی ناره خواره وه و تییدا بریاری لیخۆش بوونی نهو سی هاوه له ی ده رکرد.

* له (۲۶) ی ره مهزانی سالی (۱۹۳ ك) بهریتز (نه فیسه ی کچی حسن کوری زیدی کوری حسن ی کوری عه لی (رهزای خوا له هه موویان بیت)، گه یشته قاهره. نه فیسه خان له ناودارترین نافرتهانی نالوبه دیتی پیغه مبههر بوو (ﷺ)، نافرته تیکی زاناو خواناس و ملکه چی فرمانه کانی خوی گهوره بوو. دوا ی نهوه ی که کوره مامی خۆی (نیسحاق المؤمن ی کوری جعفری صادق) خواستی و

گنگترین نه و دو داوانه ه که له مانگه ده مه زاندا رویان داوه

ماره‌ی کردو پاشان له گه‌ل می‌رده کهیدا له شاری مه‌دینه‌ی پی‌رزوه رویان کرده شاری (خه‌لیل) بۆ سردانی کردنی قه‌بری (ابراهیم) پی‌غه‌مبهر (ﷺ)، پاشان له‌ویشموه رویان کرده میسر و له ده‌روه‌ی شاردا خه‌لکیکی زۆر به وشه‌ی (الله اکبر ولا اله الا الله) پی‌شوازیان لی کردن و له‌ویشموه چوونه قاهره. له‌وی له مائی نافره‌تی ناودار (ام هانی) لایدا که مائیکی فراوان و گه‌وره بوو، نموه‌بوو خه‌لکی به‌لیشاو ده‌هاتن بۆلای و زیاره‌تیان ده‌کرد تاوای لی‌هات ناچار بوو بریار بدات که بگه‌ریتموه شاری پی‌غه‌مبهر (ﷺ) مه‌دینه. به‌لام خه‌لکه‌که که پی‌یان زانی ریگه‌یان پین نه‌داو وتیان ناهیلین که سیکی ناوها موباره‌ک له‌ناو نی‌مه‌دا پروات، نموه بوو (والی میسر) بریاری دا که ده‌بی هه‌فته‌ی دوو رۆژ دیاری بکریت بۆ سردانی کردنی و رۆژه‌کانی تریش ته‌رخان بکات بۆ عیباده‌تی خوای گه‌وره، نه‌ویش رازی بوو بریاری مانه‌وه‌ی دا. ده‌سه‌لات دارانی میسر هه‌ستیان به گه‌وره‌یی نه‌و نافره‌ته ده‌کرت، بۆیه که سیکی وه‌ک (کوپی تۆلون) (ابن طولون) که یه‌کێک بوو له‌و که سانه‌ی که زولم و سته‌می له خه‌لک ده‌کرد، رۆژیکیان له‌لای راستیموه وه‌ستابوو، پارچه کاغه‌زکی پیندا تا نامۆژگاریه‌کی بۆ بنوسیت، نه‌ویش نه‌م چهند دپه‌یه‌ی بۆ نوسی: شتتان کهوته به‌رده‌ست خه‌لکتان کرده به‌نده‌ی خۆتان، کاتی‌ک ده‌سه‌لاتتان هه‌بوو کهوته چموساندنموه‌ی خه‌لکی، کرانه نه‌میندار لاتاندا، مائی خه‌لک کهوته ژێرده‌ستان خه‌لکتان لی بی به‌شکرد، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا ده‌تان زانی که ده‌مرن، به‌تایبه‌تی دلانیکتان تازار داوه که لیتی به‌رپرسیارن، چمندین خه‌لکتان برسی کردوه، چمندین خه‌لکتان بی جل و به‌رگ کردوه، چاک بزانه که ناگری زولم لیکراو بری و زالمیش له ژياندا بیینی.

گونگترین نهو دووداوانه ه که له مانگه ده مه زاندا رویان داوه

نهم چند وشه جوانه زۆر کاری له کورپی (تۆلون) کردو برپاری دا دهست له زولم و ستم ههلبگریت، شایانی باسه (نهفیسه خان) له ژبانی خۆیدا قهبریکی ههلهکهندهبو وهسپهتی کردبوو که لهویدا بینێژن، تا لهژباندای بوو توانی (۲۵) جار قورنان له ناو نهو قهبره دا ختم بکات.

* له (۲۶) ی ره مه زانی سالی (۱۴۰۷ ک) بهرامبهر به (۲۵/۵/۱۹۸۷) از حکومهتی به عس بۆردومانی گوندهکانی ناوچهی بالیسانی کرد.

* زهنجیهکان:

له (۲۶) ی ره مه زانی سالی (۲۵۵ ک) بهرامبهر به سالی (۸۶۹ ز) سه ره تای دهست پیتکردنی شورش (زهنجیهکان) بوو، زهنجیهکان بهو هۆزانه دهوتر که له دهشتایهکانی نهفریقادا خهبریکی چاندن و چینی پهمو و لۆکه بوون. میژوونوسانی عمره ب زهنجیهکان بهو بهنده راپهروانه ناو دهبن که به سه رۆکایهتی (علی کورپی عیسی) ی ناسراو به (البرقی) و به پالپشتی (قراطة) هکان راپهرونیکیان دروست کرد و ترس و دلهره و کێشهکی زۆریان بۆ بهشی خوارووی عیراق دروست کرد، نهم حالته ماوهی ۱۵ سالی خایاند. فیتنهو ناشویی زهنجیهکان دهنگۆیهکی زۆری دروست کردبوو.

* عبدالرحمن خهلدون وهفات دهکات:

له (۲۶) ی ره مه زانی سالی (۸۰۸ ک) بهرامبهر به (۱۶) ی نازاری سالی (۱۴۰۱) زانای فرههنگی و پیشهنگی زانستی کۆمهلایهتی (عبدالرحمن خهلدون) وهفاتی کرد، نهم زانایه به ناودارترین زانای میژو ناوزه دهکریت و

گنگترین نهو رووداوانه که له مانگه رهمه زاندا رویان داوه

باس ولتکۆلینمهوه کانی لهبارهی (میژو ، ژیاننامهی خودی (ذاتی)، لیتکۆلینمهوه پهروه رده بیهکان و هتد...) بهسهرکهوتوتترین باسه کانی داده نرین.

• ناپلیۆن شاری (یافا) داگیر دهکات:

له (۲۶)ی رهمه زانی سالی (۱۲۱۲ ک) هیزه کانی فه ره نسسا که ناپلیۆن سهر کردایه تی ده کرد گه یشته ده ورویه ری (یافا) دوا ی چوار رۆژ رویه رو بونه وه بدرگری کردن له لایهن ده سه لات دارانی (یافا) نموه بوو ناپلیۆن چوه ناو یافا و دهستی به سهر داگرت و داگیری کرد.

• کۆتایی هیتنان به شه ری (۹) ساله به لام ؟

له (۲۶)ی رهمه زان دا ده ولته تی عوسمانی په یمان نامه ی تهسته مبولتی مۆر کرد له گه ولاتی نیران دا له پیناو کۆتایی هیتنان بهو شه ری که ماوه ی (۹) سال بوو له نیتوانیاندا هه لکهرسا بوو ، له په یمان نامه که دا سنوری ههردوولا دیاری کرابوو، به لام نه م ریکهوتنه زۆری نه خایاند و دوا ی دووسا ل شه ره له نیتوانیاندا دهستی پیکرده وه.

نهو کده سی شدوی بیست و شده سی مانگی رهمه زان به نوێژی تهراویح زیندو ده کاته وه، پادا شتی وه کو نهو کده وایه که شهیدای لیکای خوا ی گدوره یه و حه زده کات به لیکای خوا بگات...

(پیشه وا علی)

گونگترین نهو رهوداوانه که له مانگه رهه زاندا رویان داوه

دوعای رژی بیست و حوته می مانگی رهمهزان:

اللهم ارزقني فيه (في رمضان) فضل ليلة القدر، وصبر اموري فيه من العسر الى اليسر، واقبل معاذيري و حط عني الذنب والوزر، يا رؤوفاً بعباده الصالحين.

* دابهزینی قورنانی پیمۆز:

له (۲۷)ی رهمهزانی سالی (۱۳)ی پیش
کۆچی قورنانی پیمۆز له شمو ی پیمۆز
(لیلة القدر) دا له (لوح المحفوظ)هوه

ی

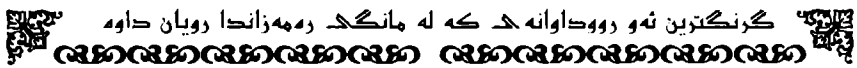
رهمهزان

دابهزیه (بییت العزه) له ناسمانی
یده کم.

* چوارهم خهلیفه ی نه مهویه کان
وهفات ده کات:

له (۲۷)ی رهمهزانی سالی
(۳۹۲ ک) بهرامبهر (۱۰۰۲ ز)
چوارهم خهلیفه ی نه مهویه کان
(الحاجب المنصوری کوری عمدی
کوری عبدالله کوری ابی عامری
معافری) له ته مهنی ۶۵ سالی
دا له نه نه ده لوس وهفاتی کرد.

* ابراهیم پاشا ولاتی سلۆفاکیا ده گرت:

له (۲۷)ی ره مه زانی سالی (۱۰۹۳ ک) بهرامبه ره (۲۹)ی شهیلولی سالی (۱۶۸۲ ز) نهوزون - اوزون - ابراهیم پاشا سه رکرده ی دیاری عوسمانیه کان توانی دهست بگرت به سه ر قه لای (فولک الحصینه) له (سلۆفاکیا) جگه له وهش توانی دهست بگرت به سه ر ۲۸ قه لای تری نمو ناوچه ده دا، پاشان نهم سه رکرده لیتهاتوو ده توانی هه موو (سلۆفاکیا) بجاته ژیر ده سه لاتی خۆیه وه.

* سوپای عوسمانیه کان هیرش ده کاته سه ر نهو روپا:

له (۲۷)ی ره مه زانی سالی (۱۱۰۷ ک) بهرامبه ره (۲۰)ی نیسانی سالی (۱۶۹۶ ز) سولتانی عوسمانی هیرشیککی به رفراوانی کرده سه ر نهو روپا، دوی شه ریککی توند له گه ل نه لمانه کاندا عوسمانیه کان توانیان سه ر کموتنیککی گهوره به دهست بهینن. هیرشه که نزیکه ی شهش مانگی خایاند.

* بانکیککی نیسلامی له قه ته ره ده کریته وه.

له (۲۷)ی ره مه زانی سالی (۱۹۸۳ ز) یه که م بانکی نسلامی له ولاتی قه ته سه ر کرایه وه که سه رمایه که ی (۲۰۰) ملیۆن ریال بوو.

* هه ججایی کوری یوسفی سه قه فی مرد.

له (۲۷) ی مانگی ره مه زانی سالی (۹۵ ک) هه ججایی کوری یوسفی سه قه فی مالتاواایی له دنیا کرد، هه ججاج هه رچه ند هه ندیک خزمه تی به میژو و ته نانه ت به خودی نیسلامیش کردوه، به لām له گه ل نه وه شدا به که سیکی خوین ریژو ناسراوه له میژوودا، بۆیه کاتی هه والی مردنی هه ججاج ده ده ن به (شیخ حسن ی بصری) کورنوشی بۆ خوی گهوره برده سوپاسی خوی کرد.

گرتنگترین نه و دو داوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

* پهمدهی که عبهیی پهمۆز ده گۆرن:

گۆرینی بهرگی (که عبه)

له ۲۷ی ره مه زان دا پهمده و بهرگی که عبه ده گۆردریت، له سهرده می پیشهوا عوسمانی کوری عه فانهوه وه عاده تیک دانراوه که هه مو سالتیک دوو جار بهرگی که عبهیی پهمۆز ده گۆرن، جاری

یه کهم له رۆژی (۸ی مانگی (ذی الحجة) و جاری دووه میس له (۲۷ی مانگی ره مه زاندا، لهو سهرده مهوه تا نیستا نهو حالته بهرده وامهو ههچ کاتیک لهو کاتانه دوا نه کهوتوه.

* عبدالملك كوری مهروان ده بیته ده سه لات دار:

له (۲۷ی ره مه زان دا (عبدالملك كوری مهروان) ، ده سه لاتی ده ولته تی (ته مهوی) گرته ده ست، عبدالملك به گهوره ترین خه لیفه کانی نه مهوی داده نریت، ناویراو شاره زایی باشی له بواری (شهرع و نیسلام) دا هه بوو جگه له وهش که سیکی خواناس و بۆ خوا سولحاو بوو، له بهر نهوه هه رله ته مه نی ۱۶ سالی دا بۆ ماوه ی دوو جار وه کو کاتی له لایهن (پیشهوا معاویه) وه کارویاری شاری مه دینه ی پۆ سپێردراوه، له دوا ی مردنی باوکیه وه ده سه لات کهوته ده ستی و به وهش توانی له ماوه یه کی کهم دا کارویاری ده ولته ریک بخته مه و ریزه کان تۆکه به کات و هه یز و قوه تی خۆی پیشان بدات، یه کهم کهس بوو له میژوی

گرنگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ده مه زاندا روینا کاوه

نیسلامدا که دینار له سکه بدات و ناماده ی بکات، شایانی باسه له سمر نهنگوستیلهی په بجهی به هه لکه ندرای نوسرابوو (آمنت بالله خلاصا) نهو بهوو له

سالی (۸۶ ک) بهرامبر به (۷۰۵ ز) له دیمه شق وه فاتی کرد.

* زانای نیسلامی (احمد امین) وه فاتی کرد:

له (۲۷) ی ره مه زانی سالی (۱۳۷۳ ک) بهرامبر به (۱۹۵۴ ز) زاناو نوسری گهوهی نیسلامی (احمد امین) مالتاواایی له دونیا کرد، نه م زانا به پرتزه جگه لهوهی هه ره له مندالیهوه قورناتی پیژزی له بهر کردوه که سیتیکی رهوشت جوان و رۆح سوک بووه له بواری نویسنیش دا دهستیکی بالای هه بووه، له گرنگترین به ره مه کانی (فجر الاسلام) (ضحی الاسلام) (ضهر الاسلام) ه یه کتیک له دروشمه کانی که بهردهوام دهیوتهوه و کاری له سمر ده کرد نه م دهستهواژه بوو (ارید ان اعمال لان اسیطر).

هه ره کدسی شهوی بیست و حدوتی مانگی ره مه زان به کردنی نوژی تدرایح زیندو بکاتدوه، خوی گهوره نه مر به (رضوان) ی ده رگاوانی به دهشت ده کات که ده رگای به دهشتی بو بکاتدوه...
(پیشه و علی)

گړنگترین نه و رووداوانه د که له مانگه دهمه زاندا رو بيان داوه

دوعای رژی بیست و ههشته می مانگی ره مه زان:

اللهم وفر حظي فيه (في رمضان) من النوافل، واكرمني فيه بإحضار المسائل، وقرب فيه وسيلتي اليك من بين الوسائل، يا من لا يشغله الحاح الملحين.

* پیغه ممبر (ﷺ) ام المساکین ده کاته
خیزانی خوی:

له (۲۸) ی ره مه زانی سالی (۴) ی کۆچی
بهرامبهره (۶۲۶ ز) هندیك ده لاین له
(۵) ی ره مه زان پیغه ممبری سهروه رمان

ی ره مه زان

محمد (ﷺ) خاتو زهینه بی کچی خزیمه ی کوی حارس ی ناسراو به (ام
المساکین) ی هیناو کردیه خیزانی خوی.

* وهندیك موسلمان دهن:

له (۲۸) ی ره مه زانی سالی (۹) ی کۆچی بهرامبهر (۱) ی کانونی دووه می سالی
(۶۳۱ ز) وهندیکی (ثقیف) له (طائف) هوه هاته لای پیغه ممبر (ﷺ)
موسلمان بوونی خویان ناشکرا کرد و هاتنه ناو ناینی پیوژی نیسلام، نه مهش
دوای نموه هات که هاوه لآن داوایان له پیغه ممبر (ﷺ) کرد که دوعای شهرله
(ثقیف) بکات، پیغه ممبر (ﷺ) روی کرده (قیبله) هاوه لآن وتیان نیستا
دوعای شهریان لیده کات و تازه له ناوچوون!! پیغه ممبر (ﷺ) فرمووی: (اللهم
اهدنی ثقیفا و اتیننی بهم مسلمون). نموه بوو هاتن و موسلمان بوون و
پیغه ممبر (ﷺ) له مزگوتدا شویتیکی بو دابین کردن که تیتیدا ده مانه وه و

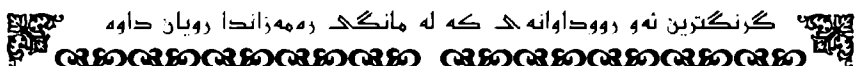
گونگترین نهو دروداوانه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

(عثمان ی کوری ابی العاس) که گه نجرینی وه فده که بسو کردیه نه میران
نهویش له سر داوای (تیمامی نه بویه کر) که فرموی من وادانم نم گه نجه له
هموویان زیاتر حمزی له شاره زابوون له دین بیت و که سیکی لیتهاتو دیاره،
پیغه ممبر (ﷺ) همووشمویتک ده هات و قسه ی بۆده کردن نهوانیش پرسیاریان
له پیغه مبری خوا کرد (ﷺ) ده باره ی نهو بته ی که ده یان په رست واته
(اللاث)، پیغه ممبر (ﷺ) فرموی: بیشکینن و بپوخینن، نهوانیش وتیان:
به خوا نه گهر هست بکات که به ته ماین بیشکینن نهوا هموومان ده کوژیت،
(عمری کوری خطاب) وتی: نم نه زانیه تان تا که ی کوره نهوه بمرده بمرده!!!
نهوانیش وتیان تۆ بیده نگ به نه ی کوری خهتاب نیمه بۆلای تۆ نه هاتوین،
نهوجا پیشهوا عمر بیده نگ بو، وتیان نه ی پیغه مبری خوا خۆت به دهستی
خۆت بپوخینه نیمه ناتوانین! نهوه بوو پیغه ممبر (ﷺ) خالیدی کوری وه لیدی
نارد له گه ل چه ند هاوه لیکدا به بهرچاوی خه لکه که مه روخاندیان و ژن و مندال
همووی بۆی ده گریان.

* موسلمانه کان دوله تی نیسلامی درووست ده کهن:

له (۲۸) ی ره مه زانی سالی (۹۲ ک) بهرامبر (۱۸) ی ته موزی سالی (۷۱۱ ز)
شهری (وادی رباط) (شذونه) له نیوان موسلمانه کان به سرۆکایه تی (طاریق ی
کوری زیاد) و سوپای نیسپانیه کان (القوط) به سرۆکایه تی (لذریق)، شهره که
ماوه ی (۸) رۆژی خایاند و له نه فجامدا (لذریق) له ناودا خنکا، نهوه بسو
موسلمانه کان توانیان سرکهوتن به دهست بهینن و نه مهش بووه ریخۆشکه رتیک
تاموسلمانه کان بتوانن نوری نیسلام بگه یه ننه نیسپانیا و بۆماوه ی (۸) سه ده
دوله تی نیسلامی تییدا به رپۆه بمرن.

* محمد علی جناح ده بیته ده سلات داری پاکستان:

له (۲۸) ی ره مه زانی سالی (۱۳۶۹ ک) بهرامبره (۱۵) ی ثابی سالی (۱۹۴۷ ز) محمد علی جناح - ده سلاتی پاکستانی گرتنه دست دواي نموهی که پاکستان له هندستان جیابویه وه.

* (ابومنصور نزار) ناسراو به (العزیز بالله) وه فاتی کرد.

له (۲۸) ی ره مه زانی سالی (۳۸۶ ک) بهرامبر به (۱۴) ی تشرینی یه که می سالی (۹۹۶ ز) - (ابومنصور نزار) العزیز بالله وه فاتی کرد. ابو منصور له تمه منی (۲۲) سالی دا له دواي باوکی (المعزالدین الله) ده سلاتی گرتنه دست و همرله سر شتوازی باوک و باپیرانی ده پرآشت له بهر پرتوه بردنی ده سلات دا. له رووی که سایه تی یه وه که سیکی قسه خویش و له سرخو و نهرم و نیان و به خشنده و زیره ک و قسه زان بوو، زور گرنگی به راوکردن ده داو له رووی زمان زانینیشه وه چندین زمانی ده زانی، گرنگی زور به شتی جوان و تایبست ده دا، تمنانهت جوریک له (میتزه) (عمامه) ی داهیتابوو که به ده زووی زیر چنرابوو. له رووی مه زهه بیه وه گرنگی زوری به مه زهه بی (نیسماعیلی) شیعه کان ده داو داوای له قازیه کان ده کرد که حوکه کانیاں به پیی نمو مه زهه به دریکهن و داوای له موسلمانه سونه کان ده کرد و ده یگوت ته گمر بهو حوکه مانه رازی نین کاره کانتان به جی بهیلن وواز بهینن، جگه له وهش چندین شیعه ی له پوسته سره کی یه کانی حکومتا دامه زراند بوو، له هه مان کاتدا چندین مزگوتی ترخان کردبوو بۆ بلاوکردنموهی مه زهه بی نیسماعیلی، بۆ نوم به بسته مزگوتی (ته زهه) ی کرده زانکۆ که تیبیدا (فقه) ی مه زهه بی نیسماعیلی ده خویندرا و چندین گموره زانای ترخان کردبوو بۆ بلاوکردنموهی فیکره ی

گرنگترین نهو رووداوانه که له مانگه ده مه زاندا روپان داوه

شيعه گمرايی، جگه له وهش ههولتی تهواوی ده دا بۆ دروستکردنی بۆنهو دروشمی شيعه گمرايی نهوه بوو له وماوه يه دا توانی له بانگداندا (حی علی خير العمل) زياد بکات و ناههنگ گيژان به بۆنه ی رۆژی عاشورا دروست بکات و نوێژی تهراویح له گشت مزگهوته کانی میسر قهدهغه بکات، له لایهکی تریشه وه جوله که و مهسیحیه کانی له دهسهلات نزیک ده کرده وه و زۆرێک له پۆسته بالاو ههستیاره کانی پێ دابوون، له ناودارترین وهزیره کانی مهسیحی و جوله که کان:

۱- يعقوبی کورپی کلس - وهزیر.

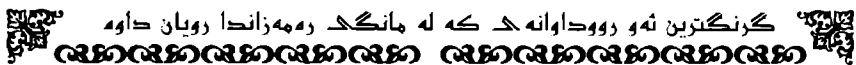
۲- عیسی ی کوری نسگورس - وهزیر.

۳- ابوالفتح منصور ی کوری مقشر المصری - دکتۆری تایبهتی سولتان.

۴- منشاء ی کورپی ابراهیم الفراری یههودی - والی شام.

نهو کهسه دی که شهوی بیست و ههشتی مانگی ره مهزان به کردنی نوێژی تهراویح زیندو ده کاتدوه، پاداشتی وه کو پاداشتی حدزهره تی (ندیوب) پێغه مبه ره (ﷺ)، له بهدرا مبه ره نهو ناخۆشی و نهخۆشیدی که توشی هات و خوای گهوره نهوی پێ تاقی کرده وه...

(پێشهوا علی)

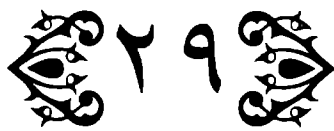

دوعای رژی بیست و نویه می مانگی ره مه زان:

اللهم غشني فيه (في رمضان) بالرحمة، وارزقني فيه التوفيق والعصمة، وطهر قلبي من غياهب التهمة، يا رحیما بعباده المؤمنین.

* رزگارکردنی دورگهی (مائه):

له ۲۹ می مانگی ره مه زانی سالی
(۲۵۶ک) بهرامبهر به ۲۹ می تابی سالی
(۸۷۰ز) موسلمانان توانیان دورگهی
(مائه) رزگار بکنن که ده کموتسه

ی ره مه زان

دهریای سپی ناوه پراست.

* شاری دیمه شق داگیر ده کریت:

له (۲۹) می ره مه زانی سالی (۱۳۲ک) بهرامبهر به (۱۰) می نازاری سالی
(۷۵۰ز) پایتهختی نه مهویه کان که شاری (دیمه شق) بوو له لایمن هیزه کانی
سوپای عه بیاسیه کان دهستی به سهردا گیرا به سهرؤکایه تی (عبدالله ی کوری
علی).

* زهکات واجب ده بیئت:

له (۲۹) می ره مه زانی سالی (۲) می کزچی بهرامبهر (۲۴) می نازاری سالی (۶۲۴
ز) زهکاتی سهر فیتره و زهکاتی گشت به شه کانی وه کو زیرو زیو و دهغل ودان و
مان و مهرومالات فهرزکرا و نوژی جه ژنیش دانرا، ههر لهو مانگهش دا
فرمان کرا به موسلمانان که جهاد بکنن له دژی کافراند.

گونگترین نه و روه داوانه ه که له مانگه ره مه زاندا روپان داوه

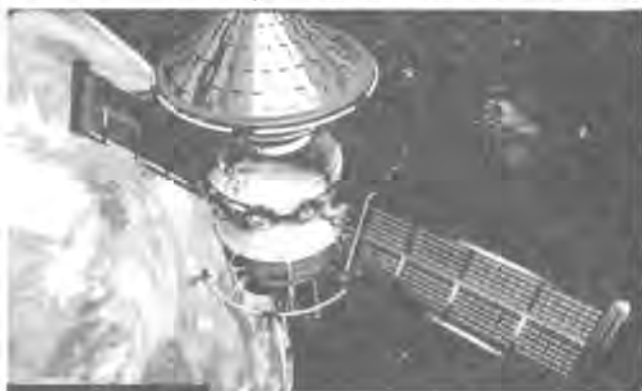
* شاری قهیره وان دروست ده کریت:

له (۲۹) ی ره مه زانی سالی (۴۸ ک) بهرامبهر (۹) ی تشرنی دووه می سالی (۶۶۸ ز) (عهقه بهی کوپی نافع) داوای کرد که شاری (قهیره وان) دروست بکریت، تا بیته بهر بهستیکی بههیز له بهردهم هیرشی دوژمنکارانهی رومه کان و خاج پهرسته کاندا.

* شکستی ته تاره کان:

له (۲۹) ی ره مه زانی سالی (۶۹۹ ک) بهرامبهره (۱۷) ی حوزه بیرانی سالی (۱۳۰۰ ز) رودای (الحازندار) ی ناسراویه (مرج الصفر) رویدا که سه رکرده (احمد الناصری کوپی قه لاون) توانی ته تاره کان بهه زینیت.

* گه نغیکی موسلمان گه شتیک بۆ بۆشایی ناسمان نه نجام ده دات:

گه شتی ناسمانی

له (۲۹) ی

ره مه زانی سالی

(۱۴۰۵ ک)

بهرامبهره

(۱۷) ی

حوزه بیرانی سالی

(۱۹۸۵ ز)

نه مه (سولتانی کوپی سلمان) گه نغی ولاتی سعودی توانی گه شتیک یه ک

گرونگترین نهو دوو داوانه ه که له مانگه ده مه زاندا رو بیان داوه

ههفتیمی بکات بۆ بزاشایی ناسمان. نهو گه نهجیه موسلماننه له سعودیه له سالی
(۱۹۵۶ ز) له دایک بووه و له ناو هیژه ناسمانیه کاندای کارای کردووه، شایانی
باسه که سیککی خیرخوازو کۆمه لایه تی بوو.

* دوویاره هه لسانمهی موسلمانان:

له (۲۹) ی ره مه زانی (۲۶) ی تشرینی دوهمی سالی (۶۳۴۰ ز) له سه سه ده می
خه لافه تی پیشهوا (عمری کوری خه تاب)، سویای موسلمانان به سه سه زکایه تی
(مثنی ی کوری حارثه) سه سه کوه ت به سه سه فارسه کاندای له شه ری (البیوب) ی
خاکی عیراق دا، نه م سه سه کوه ت نه هیتی موسلماننه کانی به ده ره خسته وه له دوای
نهو شکسته می که له شه ری (المجسه) له بهرام به سه سه فارسه کان به سه سه ریان هات.

نهو که سه ده می که شه دی بیسه ت و نهوی مانگی ره مه دزان به کردنی
نوژی ته راویح زیندو ده کاتدوه، خوای گه وه ره گونا ه و تاوانه کانی
سه سه زه کات و دای ده پو شی له دنیا و دوا رۆژدا...

(پیشه دوا علی)

به که م جار میژی وی لات و میله ته تی خوت بزانه، دواتر میژی وی نهوانی تر به یوینه وه.
(وته)

دوعای رژی سی یه می مانگی رهمه زان:

اللهم اجعل صيامي فيه (في رمضان) بالشكر و القبول على ما ترضاه و
يرضاه الرسول محکمة فروعه بالاصول، بحق سيدنا محمد واله الطاهرين،
و الصحابة اجمعين، والحمد لله رب العالمين.

* (۱۰۰) سالی ته من له تیکۆشاندا:

له (۳۰) ی رهمه زانی سالی (۴۳ ک)
بهرامبهر (۶۶۴ ز) پیشهوا (عمرو ی
کوری عاص) له ته منی (۱۰۰) سالی
وه فاتی کرد.

* پیشهوا (بخاری) وه فاتی کرد:

له (۳۰) ی رهمه زانی سالی (۲۵۶ ک) بهرامبهر (۳۱) ی ئیلولی سالی (۸۶۹
ز) (عمدی کوری نیسماعیل کوری ابراهیم کوری مغیره) ناسراو به پیشهوا
بخاری وه فاتی کرد، که خاوه نی (صحیح البخاری) و (التاریخ الکبیر) و (الادب
المفرد)ه.

* ابن حزم له داک بوو:

له (۳۰) ی رهمه زانی سالی (۳۸۴ ک) بهرامبهر (۷) ی تشرینی دووه می سالی
(۹۹۴ ز) پیشهوا ی گهوره (عمدی کوری علی کوری احمدی کوری سعیدی ناسراو
به ابن حزم) له دایک بوو. که یه کیتک بوو له ناودارترین زانا موسلمانه کانی

گنگترین نهو رووداوانه ه که له مانگه ره مه زاندا رویان داوه

سهدهی (۵)ی کۆچی. خاوهنی چه نندین کتیبی فیهی و میژویی و
بهراورد کردنی دینه کان و.. هتدییه.

کاتیک که شهوی سیهمی مانگی ره مهزان دیت خوی گهوره
نهمر به بانگهواز کاریک ده کات تا له ناسمانه کانهوه بانگهواز
بکات و بلی: نهواندی که شهوانی مانگی ره مهزانیان به نویژی
تدراویح و عیادهت زیندو کردهوه خوی گهوره برپاری داوه
له سزای خوی بیان پاریزی و رزگاریان بکات. پاشان خوی
گهوره نهمر ده کات بو ههریه که بیان دوو پاکانه بنووسن،
پاکانیده کیان له ناسان پهرینهوه بهسهر پردی سیرات (الصراط)
و پاکانه کهی تریشیان بو رزگار بوون له ناگری دۆزهخ. پاشان
پیشهوا عدلی وتی: بیگومان مانگی ره مهزان مانگی نومهتی
محمد (ﷺ) خوشی و خهنی لهو کهسدی که خوی گهوره به
روژو بوون و عیادهتی نهو مانگه پیروزی بهنسیب ده کات.
(پیشهوا علی)

لەم کتیبەدا باس لە :

گرنگترین ئەو رووداوە خۆش و ناخۆشە میژووویانە کراوە

کە لەمانگی رەمەزانی پێرۆزدا روویان داوە، جگە لەوەش

ئاماژە بە زۆریک لەو کارەسات و مەینەتیانەش کراوە کە

بەسەر میللهتی کوردی موسلماندا هاتوووە و هاوکات بوووە

لەگەڵ مانگی پێرۆزی رەمەزانداندا.